

Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)
The Academy of Management and Administration in Opole (Republic of Poland)
School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava
(Slovakia)
High School of Medicine in Sosnowiec (Republic of Poland)
High School Humanitas in Sosnowiec (Republic of Poland)
West-Kazakhstan State Medical University named after Marat Ospanov
(Republic of Kazakhstan)
SI of General and Urgent Surgery Institute named after V.Zaitsev NAMS of Ukraine
(Ukraine)
Institute for the Study of Spatial Development (Ukraine)
Kazakh National University named after al-Farabi, Almaty (Republic of Kazakhstan)
Poltava University of Economics and Trade (Ukraine)
Kharkiv Medical Academy of Post-graduate Education (Ukraine)
Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE (Ukraine)
University of Economics in Bratislava (Slovakia)
Vivat Socrates NGO (Ukraine)

ECONOMICS, HEALTHCARE AND EDUCATION IN THE MODERN WORLD

Collections of Materials of the International Scientific Conference

Vol.1

October 3-8, 2013

Opole, Poland

UDC 330.101:614.2:37.061
ISBN 978-83-62683-40-6

Collections of Materials of the International Scientific Conference '*Economics, Healthcare and Education in the Modern World*' (October 3-8, 2013, Opole, Poland). In 2 volumes. Vol.1.

Editorial Office:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Editorial Board:

Duczmal M. – DcSc, Professor, Rector of the Academy of Management and Administration in Opole (Republic of Poland)

Zarva V. – DcSc, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Science, Rector of Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Cibáková V. – CSc, Docent, Ing., Rector of School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava (Slovakia)

Britchenko I. – DcSc, Professor, Director of the Interdisciplinary Institute for Training and Retraining Specialists of Poltava University of Economics and Trade (Ukraine)

Gurova K. – PhD, Professor, Head of Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE (Ukraine)

Saienko V. – DcSc, Docent, Dean of the Economics and Management Faculty, Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Sosnyts'ka N. – DcSc, Professor, Head of the Department of Methodic of Teaching Physical and Mathematical sciences and Information Technologies in Education, Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Beňová E. – PhD, Docent, Ing., Head of Economics and Finance Department, School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava (Slovakia)

Chyży-Dudek M. – Head of the Foreign Co-operation Office, High School Humanitas in Sosnowiec (Republic of Poland)

Dubrovina N. – PhD, Docent of Economics and Finance Department, the School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava (Slovakia), Docent of Finance Department, Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE (Ukraine)

Duczmal W. – PhD, Vice Rector, the Academy of Management and Administration in Opole (Republic of Poland)

Gerrard R. – PhD, Associate Dean for Undergraduate Programme, Cass Business School of City University, London (United Kingdom)

Gonda V. – PhD, Professor, Ing., Deputy Chair of the Department of Economic Theory, the University of Economics in Bratislava (Slovakia)

Nestorenko A. – PhD, Docent of Economics of Enterprises and Economic Theory Department, Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Nestorenko T. – PhD, Docent of Economics of Enterprises and Economic Theory Department, Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Péliová J. – PhD, Ing., Deputy Dean of the Faculty of National Economy, University of Economics in Bratislava (Slovakia)

Zhurabekova G. – PhD the Head of the Department of Innovation Development and Transfer of High Technology, West-Kazakhstan State Medical University named after Marat Ospanov (Republic of Kazakhstan)

Reviewers:

Bogdanov I. – DcSc, Professor, Vice-Rector for Research, Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Vitlinskii V. – DcSc, Professor, Head of Economics and Mathematical Modeling Department, Taras Shevchenko University of Kyiv

Lisý J. – PhD, Professor, Ing., Dean of the Faculty of National Economy, University of Economics in Bratislava (Slovakia)

Publishing House:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01

100 copies

The collection of materials of the International Scientific Conference includes modern theories, their practical aspects, tools for analyzing and managing complex socio-economic, educational and medical problems of society development, as well as new research directions are presented. Grounded systematic methodological concept and design principles of socio-economic, educational and medical research, taking into account the features of social determinants in constructing models of social systems at various levels, the purpose of which is to substantially increase the efficiency of such systems. Separate attention is paid to the study of the educational and medical, financial and economic instruments of society's development in the spatial coordinate system.

Authors are responsible for content of the materials.

UDC 330.101:614.2:37.061

ISBN 978-83-62683-40-6

© Authors of articles, 2013
© Publishing House WSZiA, 2013.

CONTENTS

SECTION 1 ENTERPRISE AND ENTREPRENEURSHIP: ECONOMIC AND FINANCIAL ASPECTS OF DEVELOPMENT

Балан М.В. Структура, нормування й використання оборотних фондів підприємства	8
Бебешко А.В. Современные аспекты развития предпринимательской деятельности	9
Бєлоусова С.В. Групування регіонів України за структурою промислового потенціалу	11
Бойко Л.Г., Бубенко А.П. Готовність житлово-комунальної системи України до розбудови енергоефективного механізму господарювання ...	12
Бохно Я.С. Проблеми формування доходної частини місцевих бюджетів в Україні	15
Братунець Н.О. Методи управління персоналом в умовах переходу до ринкової економіки	17
Гладка М.Є., Євтушенко А.Ф. Капіталізація: поняття та роль у економічному зростанні країни	18
Головань Д.В. Порівняльний аналіз можливостей використання Інтернету на підприємствах в Україні та країнах Європи	20
Голубничая Г.П., Буняк В.Л. Развитие учетно-аналитического информационного обеспечения предприятий	22
Гудковський С.Б., Глізнуца М.Ю. Науково-технічна інтеграційна політика забезпечення розвитку машинобудівних підприємств Харківщини	24
Деренская Я.Н. Модель процесса управления сроками проекта	27
Добуляк Л.П. Мале підприємництво України: стан, функції та актуальні проблеми	29
Дубровіна Н.А., Пісклярова І.В. Рейтинг регіонів України за рівнем реалізації інноваційної продукції за межі України	31
Ємельянова В.В. Проблеми стабілізації системи пенсійного забезпечення в Україні	34
Захарченко П.В. Адаптивні моделі планування діяльності курортно-рекреаційних систем	36
Іванова М.В. Аналіз проблем та напрямків удосконалення податкової політики в Україні	39
Каліщева О.В. Проблеми управління державним боргом України	41
Кобельчук Н.М. Стійкий розвиток підприємства як фактор економічної безпеки	43
Кондратенко Ю.І. Роль інновацій у економічному розвитку України	45
Костін Ю.Д., Мінкович О.В. Характеристика та розвиток освітнього потенціалу людських ресурсів на ПАТ «Харківська ТЕЦ-5»	46

Курінна Я.В. Прямий і зворотній ефекти реформ в житлово-комунальному господарстві	48
Курусь Т.Е., Мухин И.А. Оценка результатов внешней торговли между Украиной и Российской Федерацией	50
Лейфура М.В. Вплив тіньової економіки на інноваційно-інвестиційний розвиток України	53
Матюха М.М. Управлінська звітність та причини її запровадження на підприємстві	55
Mykhalska E. Oil and fat businesses: composition peculiarities of accounting management of production costs	56
Мухін В.С. Вплив податкової політики на розвиток підприємницького сектору в Україні	57
Nestorenko T. The quality of urban ecosystem services as a factor of the elderly in-migration	59
Ніколенко Н.В. Розподіл права власності на орендоване майно: економічний аспект	61
Орлов А.С. Основні питання забезпечення фінансової безпеки в Україні	64
Павлик Х.Б. Соціальні підприємства в країнах Європи та США	66
Пелиова Я., Несторенко А.В. Логика и математическое моделирование в складской логистике	68
Сагайдак-Нікітюк Р.В., Козирева О.В. Сучасні підходи до управління фармацевтичною мезологістичною системою	71
Skalák P. Otvorenosť ekonomiky a inovačná aktivita	72
Štangová N., Víghová A. Informačná sústava z hľadiska potrieb finančnej analýzy v podnikateľskom subjekte	74
Соколов А.С. Тенденции изменения ВВП и влияние на них инфляции	78
Черевко Г.В. Сільськогосподарські підприємства України: стан і перспективи	80
Шелеметьєва Т.В. Проблеми визначення ефективності діяльності підприємства в сучасних умовах	82

SECTION 2 TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN THE MODERN WORLD

Ачкан В.В., Заяць Н.В. Компетентнісно орієнтована підготовка до державної підсумкової атестації з математики в основній школі	84
Бекмухамбетов Е.Ж., Джаркенов Т.А., Нурғалиева Р.Е., Жамалиева Л.М. Развитие медицинского образования через повышение научного потенциала преподавателей	86
Белова Ю.А. Концептуальные подходы к осмыслению сущности предпринимательской компетентности в зарубежных исследованиях	87
Беньова Е., Неубаєрова Е., В.А.Дубровіна В.А. Освітній потенціал, підготовка та підвищення кадрів за видами економічної діяльності у Закарпатській області	89

Бобро Л.М., Малик Н.В., Паровіна Г.В. Формування ідеології сімейного лікаря як завдання додипломної підготовки	92
Брянцев Р.Е. Анализ социальных проблем современного образования	93
Gipters Z. Fachowa ekonomiczna edukacja jak czynnik socjalizacji osobistości: historyczno-pedagogiczny aspekt	95
Gonda V. Vysoké školstvo na Slovensku: stav, problémy a úlohy	97
Гончаренко М.Ф. Аналіз джерел фінансування навчання студентів ВНЗ в Україні	99
Гринь Т.В. Академическая мобильность студентов как фактор развития процесса интернационализации образования	102
Гурова К. Д., Дубровіна В.А. Формування інтерактивного та комунікативного середовища у навчальних групах	104
Джаканов М.К., Курмангалиев К.Б., Кононенко А.А., Сахипов С.Ж. Управление процессом мотивации студентов 3 курса при изучении дисциплины «Общая хирургия»	106
Забеліна К.І. Інтермедіальність: освітній дискурс	107
Иванова Л.И. К вопросу о повышении эффективности учебной деятельности студента-медика	109
Извекова Ю.В. Тенденции развития сферы образования в современном мире	110
Измлеуов Е.М., Батырова Г.А., Измлеуов М.К., Турганбаева А.У. Формирование психологической культуры будущего специалиста в вузе	112
Kapla S. Outdoor education, adventure and experience education as a new method of social prevention	114
Kováč F. Analýza štruktúry študentov študujúcich na vysokých školách v Slovenskej a Českej Republike	115
Коровко Ю.В. Исследование современных направлений развития системы образования	117
Кравченко Л.М., Кравченко Д.В. Екологічна освіта як інструмент збереження розвитку людської цивілізації	119
Кудашева Т.В., Куница С.М., Мухамедиев Б.М. Здоровье как фактор развития человеческого потенциала	121
Марченко А.О. Особливості організації системи професійно-технічної освіти України	123
Павленко Л.В., Павленко М.П. Разработка тестовых заданий по дисциплине «Компьютерные сети» для студентов инженерно-педагогических специальностей	124
Сальникова Д.А. Система образования: основные проблемы и вызовы	126
Šliwa S. Wards of youth education centre in care and educational activities	128
Сосницька Н.Л. Математичні моделі об'єктивного прогнозування впливу чинників на розвиток змісту фізико-математичної освіти	128
Шапкін В.Є., Супрун О.В. Викладання питань медичної психології сімейним лікарям-інтернам	130
Школа О.В. Про фундаментальність професійної підготовки майбутнього вчителя фізики	131

Яценко Є.О. Особливості проектування змісту моделі професійної підготовки фахівця туристичної галузі	133
Zhurabekova G., Gizatulina A., Balmagambetova A. Examination of fundamental discipline «Human Anatomy» teaching at medical university	136

SECTION 1

ENTERPRISE AND ENTREPRENEURSHIP: ECONOMIC AND FINANCIAL ASPECTS OF DEVELOPMENT

СТРУКТУРА, НОРМУВАННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА

Балан М.В.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
marusyabalan@mail.ru*

Для ефективного функціонування сучасного підприємства необхідні оборотні кошти, що представляють собою грошові засоби, які використовуються підприємством для придбання оборотних фондів і фондів обігу.

Оборотні фонди, тобто матеріальні ресурси, на відміну від основних фондів використовуються в одному виробничому циклі і їх вартість переноситься на продукт відразу і повністю [5].

Раціональне й ощадливе використання оборотних фондів – першочергова задача підприємств, тому що матеріальні витрати складають 3/4 собівартості промислової продукції. Зниження матеріалоемності виробу досягається різними шляхами, серед яких головними є впровадження нової техніки, технології, удосконалення організації виробництва і праці [2].

Основна риса сучасного перехідного періоду – недостача у підприємств оборотних коштів. Прискорення оборотності оборотних коштів, що вимірюється коефіцієнтом оборотності і тривалістю одного оберту в днях, досягається різними заходами на стадіях створення виробничих запасів, незавершеного виробництва і на стадії обігу [3].

Головною метою управління активами підприємства, у тому числі й оборотними коштами, є максимізація прибутку на вкладений капітал при забезпеченні стійкої і достатньої платоспроможності підприємства. Причому ці задачі у певній мірі протистоять одна одній. Так, для підвищення рентабельності грошові кошти повинні бути вкладені в різні оборотні і необоротні активи, із свідомо більш низкою, ніж гроші, ліквідністю. А для забезпечення стійкої платоспроможності у підприємства постійно повинна знаходитися на рахунку деяка сума коштів, фактично вилучених з обігу для поточних платежів.

Важливою задачею в управлінні оборотними коштами є забезпечення оптимального співвідношення між платоспроможністю і рентабельністю шляхом підтримки відповідних розмірів і структури оборотних активів [4].

У сучасних умовах української економіки важливо правильно визначати потребу в оборотних коштах. Оборотні кошти підприємства повинні бути розподілені по всіх стадіях кругообігу у відповідній формі й у мінімальному, але достатньому обсязі. Наднормативні запаси відволікають з обігу грошові кошти, свідчать про недоліки матеріально-технічного забезпечення, неритмічність процесів виробництва і реалізації продукції. Усе це призводить до омертвіння ресурсів, їхнього неефективного використання. Як відомо, критерієм ефективності управління оборотними коштами служить фактор часу. Чим довше оборотні кошти перебувають в одній і тій же формі (грошовій або товарній), тим, за інших рівних умов, нижче ефективність їхнього використання, і навпаки [1].

Слід також зазначити, що підприємство повинне підтримувати оптимальне співвідношення власних і позикових оборотних коштів, тому що від цього прямо залежить його фінансова стабільність і незалежність, можливість одержання нових кредитів.

Література

1. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства. Підручник / М.В.Афанасьєв, А.Б.Гончаров; За ред. проф. М.В.Афанасьєва. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 410 с.
2. Базилевич В.Д. Економічна теорія. Політекономія: Підручник для студентів вищих закладів освіти / В.Д.Базилевич, В.М.Попов, К.С.Базилевич. – К.: Знання-Прес, 2001. – 581 с.
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навч. посіб. / І.М.Бойчик. – К.: Атіка, 2002. – 478 с.
4. Пан Л. Проблеми формування оборотних коштів підприємств в умовах перехідної економіки / Л.Пан // Предпринимательство. Хозяйство. Право. – 2000. – № 5. – С.74.
5. Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік / О.В.Лишиленко: Навчальний посібник. – 2003. – 324 с.

СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Бибешко А.В.

*Бердянский государственный педагогический университет,
г. Бердянск, Украина
Nastya.bebeshko@gmail.com*

Предпринимательская деятельность направлена на создание экономических и организационных условий деятельности рыночных субъектов с целью получения прибыли.

В современных условиях не только организация товарного производства, но и конкуренция приобрели такие черты, когда это уже в основном не борьба обособленных предприятий за рынки сбыта, а борьба крупнейших корпораций за передел рынков и завоевание превосходства внутри страны и за рубежом в выпуске конкурентоспособной продукции. Такая конкуренция, безусловно, оказывает положительное влияние не только на ускорение НТП, но и усиление тенденций к образованию общих рынков с целью обеспечения устойчивого роста товарного производства.

Если говорить о развитии предпринимательской деятельности в Украине, то можно отметить, что на данном этапе особенно возрастает роль государственной поддержки развития малых и средних предприятий. Речь идет, прежде всего, о предоставляемой государством возможности трудоустройства уволенных в период кризиса с предприятий работников.

Для стран с развитой рыночной экономикой, как известно, характерно наличие большого числа малых и средних предприятий, а также крупных корпоративных хозяйственных систем, выполняющих важную роль в усилении экономической и научно-технической интеграции. В Украине же становление эффективной рыночной экономики осложняется не только недостаточным

количеством рационально организованных крупных хозяйственных систем, но и сравнительно небольшим числом малых товаропроизводителей.

Для широкого развития малых предприятий необходимо активизировать деятельность по созданию коммерческих структур, выполняющих наряду с финансово-экономическими функциями информативные, консультационные и т.д. Следует более активно использовать опыт Германии, Франции и других стран с развитой рыночной экономикой не только по ускорению регистрации малых предприятий, но и по формированию фондов денежных средств для оказания финансовой помощи новым предприятиям, организовывать обучение кадров, активнее содействовать увеличению производства и продажи товаров на внутреннем и зарубежном рынках. Немаловажно также систематическое изучение конъюнктуры внутреннего и внешнего рынков и предоставление нужной информации малым предпринимателям [4].

Торгово-промышленные палаты сегодня не в полной мере выполняют те функций, которые им присущи. Если на первом этапе они осуществляли, в основном, торговые операции и справочно-консультационные функции, то в дальнейшем превратились в органы интеграции экономических связей между предприятиями. Усовершенствование их деятельности будет способствовать увеличению количества субъектов предпринимательства.

Необходимо также отметить, что Украина далеко не исчерпала свой потенциал и по созданию транснациональных корпораций. Между тем, в последнее время в мировом сообществе значительно усилилась тенденция к образованию крупных международных корпораций, в состав которых входят, наряду с заводами и иными производственными, финансовыми и торговыми единицами данной страны, производственные и иные структуры, расположенные в других странах.

Важную роль в развитии предпринимательской деятельности играет приватизация. И здесь, на завершающем ее этапе, необходимо определиться, какие хозяйственные системы должны появиться в Украине, и насколько оправданы отдельные решения по приватизации с точки зрения обеспечения развития экономики и повышения эффективности функционирования рыночной системы [3].

На наш взгляд, положительное влияние на экономический рост Украины и ее конкурентоспособность может оказать политика, одним из приоритетов которой будет направленность на увеличение крупных межотраслевых и региональных хозяйственных систем, деятельность которых интегрируется и координируется при активном участии органов власти в центре, в крупных регионах и непосредственно на местах.

На основе увеличения количества крупных корпораций представляется возможным укрепить межотраслевые и межхозяйственные связи, что будет способствовать увеличению выпуска продукции и повышению ее рентабельности. Крупные корпоративные компании путем углубления диверсификации производства, улучшения организации и управления, с развитыми функциями маркетинга будут способствовать повышению эффективности функционирования экономики Украины [1].

Литература

1. Кириченко О.А. Стратегія розвитку малого та середнього бізнесу в Україні / О.А. Кириченко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1 (79). – С.103-118.

2. Макроекономічні показники / Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс]. – Доступно з <http://ukrstat.gov.ua>.

3. Основы предпринимательского дела. Благородный бизнес / Под ред. Ю.М.Осипова, 1992. – 432 с.

4. Основы предпринимательства: Экономическая теория, маркетинг, финансовый менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 393 с.

ГРУПУВАННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА СТРУКТУРОЮ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Белоусова С.В.

*Харківський інститут фінансів Українського державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі, м. Харків, Україна
sv_belousova@bk.ru*

З метою розробки стратегії розвитку виробничого та фінансово-економічного потенціалу регіонів та забезпечення відповідного рівня рентабельності та прибутковості підприємств різних видів економічної діяльності необхідно визначити стан регіонів на підставі аналізу основних економічних та фінансових показників.

Для характеристики виробничого потенціалу регіонів було проведено аналіз структури обсягів реалізації продукції регіонів України за 2008-2010 рр. [3]. Слід зазначити, що статистичний аналіз показників варіації, які характеризують зміни структури обсягів реалізації продукції в регіонах, показав, що протягом 2008-2010 рр. не відбулося значних змін у структурі для більшості регіонів. Тообто структура обсягів реалізації залишалася стабільною для переважної кількості регіонів.

За допомогою кластерного аналізу регіони України були згруповані у 5 кластерів за значеннями відповідних регіональних показників, що відображують структуру обсягів реалізації продукції в регіонах. Для розбиття регіонів на кластери було використано метод к-середніх [1, 2]. Кількість кластерів була визначена на підставі вивчення дендрограми та результатів дисперсійного аналізу, що дозволяє оцінити рівень однорідності спостережень у кластерах та відмінності між кластерами на підставі розрахунків внутрішньогрупової та міжгрупової дисперсій [1].

У табл.1 приведено результати групування регіонів України у кластери, що характеризують різну структуру обсягів реалізації продукції.

Таблиця 1

*Результати групування регіонів України у кластери за різними типами
структури обсягів реалізації продукції*

Регіони	2008	2009	2010
АР Крим	СІ3	СІ3	СІ3
Вінницька	СІ1	СІ1	СІ1
Волинська	СІ5	СІ5	СІ5
Дніпропетровська	СІ2	СІ2	СІ2
Донецька	СІ2	СІ2	СІ2
Житомирська	СІ2	СІ1	СІ1
Закарпатська	СІ2	СІ5	СІ5

Таблиця 1 (закінчення)

Запорізька	СІ4	СІ4	СІ4
Івано-Франківська	СІ2	СІ2	СІ2
Київська	СІ5	СІ3	СІ5
Кіровоградська	СІ3	СІ3	СІ3
Луганська	СІ4	СІ4	СІ4
Львівська	СІ5	СІ5	СІ5
Миколаївська	СІ3	СІ3	СІ3
Одеська	СІ5	СІ5	СІ5
Полтавська	СІ4	СІ4	СІ4
Рівненська	СІ2	СІ1	СІ1
Сумська	СІ1	СІ1	СІ1
Тернопільська	СІ3	СІ3	СІ3
Харківська	СІ5	СІ2	СІ2
Херсонська	СІ5	СІ3	СІ3
Хмельницька	СІ1	СІ1	СІ1
Черкаська	СІ1	СІ1	СІ1
Чернівецька	СІ5	СІ5	СІ5
Чернігівська	СІ1	СІ1	СІ1

Умовні позначення: СІ1 – перший кластер, СІ2 – другий кластер, СІ3 – третій кластер, СІ4 – четвертий кластер, СІ5 – п'ятий кластер.

У табл.2 приведено статистичні характеристики кластерів, які дозволяють провести якісну інтерпретацію структури промислового потенціалу регіонів, що увійшли у зазначені кластери.

Отримані результати групування регіонів можуть бути використані при розробці регіональних стратегій промислового розвитку України.

Література

1. Боровиков В.П. Популярное введение в программу Statistica / В.П.Боровиков. – М: КомпьютерПресс, 1998. – 267 с.
2. Дубров А.М. Многомерные статистические методы / А.М.Дубров, В.С.Мхитарян, Л.И.Трошин. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352 с.
3. Регіони України. Статистичний збірник за 2011 р. Державна служба статистики України. – К., 2012.

ГОТОВНІСТЬ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО РОЗБУДОВИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Бойко Л.Г.¹, Бубенко А.П.²

*Харківський національний університет міського господарства
ім. О.М.Бекетова, м. Харків, Україна*

¹larisaboyko51@gmail.com, ²office.nesc@nas.gov.ua

Статистичні данні і результати наукових досліджень дозволяють зробити висновок, що ситуація в житлово-комунальному секторі економіки України є стабільно кризовою на протязі більше ніж 20 років перебудови основ господарювання і обслуговування населення. Фахівцями чітко визначені основні характеристики такого стану, зокрема: фізичний і моральний знос основних фондів, що обумовлює невиправдано великі втрати енергетичних ресурсів;

"пробуксовка" ринкових реформ; неплатоспроможність споживачів та невідлагоджена тарифна політика; застарілі і недосконалі системи управління та інші.

Таких негативних характеристик – причин у нашому дослідженні визначено більше п'ятдесяти. Розгляд цих негативів (які практично всім відомі і розраховані в цифрах) не є темою дослідження. Головне завдання полягає в обґрунтуванні пріоритетів та механізмів подолання кризового стану підприємств галузі. У дослідженні визначені вихідні позиції, які доцільно прийняти як методичну платформу для організації діяльності по подоланню кризової ситуації і виходу галузі на рівень прибутковості та саморозвитку.

Виділимо основні з них:

система житлово-комунального господарства (ЖКГ) має стати відкритою та прозорою і в ній не може бути "секретної" економіки та секретів щодо якості послуг;

в циклограмах і ланцюгах, вузлах і перетинах різних факторів і проблем має бути визначена певна, найбільш ефективна послідовність. На наш погляд, ця послідовність може бути представлена таким чином: детальне і ґрунтовне дослідження своїх проблем, можливостей використання усіх видів ресурсів; оцінка готовності керівництва і колективів до реформ, залучення інвестицій та впровадження інновацій; формування основ довготривалої антикризової стратегії з поступовим переводом її на механізм модернізації і розвитку. Виходячи з визначених базових положень, розглянемо ситуацію енергоспоживання, енергоефективності і енергозбереження в ЖКГ. На даний час маємо в цій проблемі досить відомі і незадовільно оцінювані факти. На підприємствах ЖКГ енергоємність виробництва продукції і надання послуг в 2-4 рази більш, ніж в країнах Європи та інших розвинених країнах. Такі надмірні витрати енергоресурсів обумовлені декількома причинами, в тому числі недосконалими системами обліку і контролю; невмілим керівництвом та відсутністю стимулів для персоналу щодо вирішення завдань підвищення рівня енергоефективності роботи підприємств.

Як бачимо, причини сконцентровані безпосередньо у "людському факторі". Недостачу коштів, тобто "недофінансування", на що вказують всі аналітики, теж слід пов'язувати з недосконалістю реформ та людським фактором. Зараз фахівці зазначають, що інвестиційні потреби на досягнення суттєвих змін в ЖКГ в частині головних завдань цієї системи (якість, ефективність, надійність) настільки великі, що задовольнити їх практично неможливо. За розрахунками фахівців в Мінрегіоні, тільки реалізація національної стратегії теплозабезпечення коштуватиме країні 50-60 млрд. грн.

Щодо пошуку шляхів та інструментів виходу з такого складного становища, то на першому місці мають бути не астрономічні суми необхідних інвестицій, а те, що «українці мають змінити мислення» [1]. Голова комунального комітету Національної економічної палати у Варшаві Зенон Кічка підкреслює, що зміни потрібні в галузі проектування та управління [1]. Це зауваження слід розуміти, що реформи ЖКГ мають бути доведені до проектних розробок і забезпечені ефективним управлінням, чого в Україні зараз бракує.

За даними нашого дослідження доходимо до висновку, що в реформуванні ЖКГ і в вирішенні завдань енергозбереження є три нерівнозначні в ранговому значенні проблеми: технічна, фінансова і "проблема людського фактору". Причому, остання проблема у цьому ряді має бути поставлена на перше місце тому, що при діючих умовах і системі управління ефект від її реалізації буде вкрай незначний: галузь до цього не готова.

Таблиця 2
Характеристики кластерів для групування регіонів України за структурною промислового потенціалу

Види економічної діяльності	Ум. позн.	1 кластер (C11)		2 кластер (C12)		3 кластер (C13)		4 кластер (C14)		5 кластер (C15)	
		Середнє	Середнє кв. відх. Standard Deviatn.	Середнє	Середнє кв. відх. Standard Deviatn.	Середнє	Середнє кв. відх. Standard Deviatn.	Середнє	Середнє кв. відх. Standard Deviatn.	Середнє	Середнє кв. відх. Standard Deviatn.
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	X1	8,83	1,84	2,25	1,46	4,47	2,51	3,26	1,73	3,06	1,68
Промисловість	X2	42,59	3,1	37,84	4,27	45,1	3,35	57,29	4,67	24,87	3,43
Будівництво	X3	3,5	1,12	3,31	1,7	0,76	0,82	2,39	0,67	4,43	2,64
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	X4	35,63	2,88	44,2	3,28	7,01	1,35	30,7	2,39	52,73	6,6
Діяльність готелів та ресторанів	X5	0,42	0,15	0,31	0,12	0,71	0,76	0,23	0,09	0,5	0,13
Діяльність транспорту та зв'язку	X6	5,29	0,74	4,41	1,04	2,83	1,03	2,88	0,51	7,46	3,35
Фінансова діяльність	X7	0,44	0,16	4,36	4,39	0,23	0,61	0,61	0,4	1,91	2,54
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	X8	2,49	0,5	2,64	0,97	0,59	0,89	2,1	0,6	3,49	1,04
Освіта	X9	0,09	0,1	0,05	0,05	0,55	0,27	0,08	0,11	0,17	0,26
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	X10	0,17	0,13	0,16	0,19	0	0	0,19	0,08	0,35	0,33
Надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту	X11	0,55	0,11	0,47	0,14	0	0	0,34	0,07	0,57	0,22

Звідси висновок – галузь, її центральний апарат, місцеві системи управління (муніципалітети) і самі підприємства ЖКГ треба активно і наполегливо готувати до переходу на модернізаційно-інвестиційний шлях розвитку. Паралельно необхідно зняти бар'єри і перешкоди на шляху інноваційних змін.

Для виходу підприємств на новий рівень проведення реформ інноваційного характеру необхідно: оновлення знань і мислення щодо вирішення проблем ЖКГ; відмова від "ручного управління" реформами на користь науково обґрунтованої послідовності дій; термінове введення інституційних змін та проектного управління; введення нової тарифної політики; забезпечення прозорості та доступу громадськості до управління ЖКГ.

В систему забезпечення розвитку ЖКГ не введені інституційні фінансові фактори, тому що вони не є реальними без задіяння попередніх п'яти заходів.

Зрозуміло, що ЖКГ в сучасному стані є проблематично-ризиковим. З позицій національної безпеки значний час для перебудов втрачено, резервів недостатньо, а тому заходи щодо реформ в ЖКГ слід розглядати як невідкладні, приймаючи відповідні оперативні рішення.

В технологічному секторі практично-прикладна сторона вирішення проблеми знаходиться в більшій готовності, ніж організаційно-управлінська.

Наукові напрацювання, схеми, моделі, обладнання, устаткування, інформаційні технології і багато іншого в реальному секторі діяльності представлені достатньо широко. В інформаційному просторі і на реальних об'єктах можна знайти значний обсяг прикладів працюючих "інновацій". Альтернативна енергетика (сонячні, геотермічні, когенераційні, вітрові і т.п.), нові матеріали для теплоізоляції мережевих систем, будинків, установок генерації енергії з високим ККД, вимірювальні прилади, нові технології очистки води, утилізація відходів і багато інших. Це вже майже автоматично, прискорено і «за свій рахунок» може прийти в галузь за умови забезпечення рівних прав з іншими галузями, бізнесу та інших учасників ринкових відносин. Звісно, ринок цей має бути контрольований і регульований державою і громадою. І при цьому надзвичайно важливим є те, щоб він був не "замуштрований" бюрократією.

Література

1. Кічка З. Українці мають змінити мислення. Шляхи розвитку ЖКГ України / З.Кічка // Житлово-комунальне господарство України. – 2012. – № 8 (51). – С.18-19.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Бохно Я.С.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
jana.bokhno@yandex.ua*

Бюджет є основним інструментом державного регулювання соціально-економічних процесів в ринкових умовах. Вагоме значення у формуванні бюджетного фонду країни відіграють місцеві бюджети.

Актуальність досліджуваної проблеми полягає в тому, що місцеві бюджети виконують надзвичайно важливу роль і у соціально-економічному розвитку території, адже саме з місцевих бюджетів здійснюється фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації; також

фінансуються різноманітні молодіжні програми, видатки по упорядкуванню населених пунктів. Тому саме місцевим бюджетам як основній фінансовій базі органів місцевого самоврядування належить особливе місце в бюджетній системі України.

Головною передумовою розподілу доходів бюджету слугує єдність його доходної бази, що дозволяє регулювати бюджетні ресурси таким чином, щоб в необхідних випадках надавалась допомога бюджетам, які її потребують, і разом з цим здійснювались заходи загальнодержавного значення.

Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок місцевих податків і зборів, неподаткових доходів, надходжень із бюджетів вищого рівня. Співвідношення між цими джерелами залежить від функцій, що покладені на регіональні органи управління, від потенційних можливостей отримання ними місцевих податків, а також від можливостей вищих органів влади надавати фінансову підтримку територіям.

Головне джерело доходів місцевих бюджетів складають податкові надходження. Їхня частка останніми роками становить близько 60% в загальній сумі доходів місцевих бюджетів. Спостерігається велика залежність місцевих бюджетів від трансфертів (близько 32% в загальній сумі доходів). Вагоме місце посідають неподаткові надходження місцевих бюджетів (близько 6%). Четверте місце займають доходи від операцій з капіталом (близько 2%).

Невиконання місцевими органами влади планів відрахувань до державного бюджету створює загрозу як власне фінансовій стабілізації, так і проведенню структурних реформ. Нестабільність доходної бази місцевих бюджетів, відсутність ефективного механізму міжрегіонального перерозподілу державних доходів, значні відмінності в рівні економічного розвитку регіонів і умовах життя в них потенційно ведуть до соціальних конфліктів і політичної нестабільності. Тягар проблем, які нагромадилися, негативно позначиться на розвитку регіонів.

Одним із головних завдань з вдосконалення бюджетного планування в Україні є перерозподіл функцій між місцевими і централізованим бюджетом, поступовий перехід до децентралізації державних фінансів, який полягає в тому, що на державному рівні (за рахунок коштів державного бюджету) повинні фінансуватись лише ті видатки, які пов'язані із виконанням загальнодержавних потреб.

Література

1. Василик О.Д. Бюджетна система України: Підручник / О.Д.Василик, К.В.Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
2. Даниленко А.І. Новий погляд на реформування державних фінансів та міжбюджетних відносин / А.І.Даниленко // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С. 146-148.
3. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г.Загородній, Г.Л.Вознюк. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.
4. Зайчикова В.В. Місцеві фінанси України та європейських країн / В.В.Зайчикова. – К.: НДФІ, 2007. – 299 с.
5. Кириленко О.П. Місцеві фінанси: Підручник / О.П.Кириленко. – К.: Знання, 2006. – 677 с.
6. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин / О.І.Луніна. – К.: Наукова думка, 2006. – 432 с.
7. Олійник Д.С. Питання вдосконалення контролю виконання місцевих бюджетів / Д.С.Олійник // Фінанси України. – 2008. – №7. – С. 84-91.

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Братунець Н.О.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
bratunetc-nadya@mail.ru*

Ефективне управління персоналом в Україні визнається сьогодні найважливішим чинником забезпечення конкурентоспроможності підприємств на ринку і досягнення ними економічного успіху. Впродовж десятиліть у вітчизняній економіці панував технократичний підхід до господарювання на рівні підприємств, коли в главу кута ставилися виробничі плани, бюджети, структури, адміністративні розпорядження.

Кадрова політика багато в чому була прерогативою державних органів і ортодоксальних ідеологічних механізмів, і багато її складових виявлялися поза безпосереднім впливом керівників підприємств.

Монополізм у сфері праці в цілому призводив до звуження трудової мотивації і до відчуженості працівників, до падіння зацікавленості в праці і низькій продуктивності праці.

Актуальність питання дослідження методів управління персоналом підприємства визначається новими умовами господарювання українських підприємств та наявністю жорсткої конкуренції між підприємствами, в тому числі і на ринку праці. Це обумовлює необхідність жорстокого відбору кваліфікованого персоналу на підприємстві. При цьому менеджмент підприємства має враховувати і соціальну складову діяльності персоналу.

Методи управління представляють собою способи здійснення управлінських дій на персонал для досягнення цілей управління виробництвом. В системі методів управління персоналом виділяють адміністративні, економічні та соціально-психологічні методи.

Адміністративні методи управління є потужним важелем досягнення поставлених цілей у випадках, коли треба підпорядкувати колектив і направити його на рішення конкретних завдань. Ідеальною умовою їх ефективності є високий рівень регламентації управління і трудової дисципліни, коли управлінські дії без значних спотворень реалізуються нижче стоячими ланками управління.

Економічні методи управління виступають різними способами впливу керівництва на персонал для досягнення поставлених цілей. При ефективному використанні економічних методів кінцевий результат проявляється у високій якості продукції і покращенні фінансових результатів діяльності підприємств. При неадекватному застосуванні економічних законів, їх ігноруванні або зневазі ними можна чекати низьких або негативних результатів діяльності підприємств.

Знання соціологічних методів управління дозволяє керівнику колективу об'єктивно здійснювати соціальне планування, регулювати соціально-психологічний клімат, забезпечувати ефективні комунікації і підтримувати на відповідному рівні корпоративну культуру. Для цього доцільно систематично проводити соціологічні дослідження в колективі, особливо корисно знати думку членів колективу про керівника.

Соціально-психологічні методи є найбільш тонким інструментом дії як на соціальні групи людей, так і на особистість людини. Мистецтво управління людьми полягає в дозованому і диференційованому застосуванні тих або інших прийомів з перелічених вище.

Нестабільність економічного стану підприємства, фінансові труднощі, несвоєчасна виплата заробітної плати, тривалі простой, звичайно, не сприяють підтримці сприятливого соціально-психологічного клімату, оскільки керівник багато часу вимушений приділяти не людському спілкуванню і функціям управління персоналом, а безпосередньо виробництву, маркетингу, фінансам, тобто іншим функціям.

Якщо розглянути досвід зарубіжних країн в управлінні персоналом підприємства, то японський стиль управління кадрами відрізняє прояви поваги до людини, що формуються за рахунок системи довічного найму, незначної диференціації просування по службі, а також систематичного навчання і залучення персоналу в управління. Система довічного найму є цінною завдяки створенню у персоналу відчуття того, що "всі в одному човні". При цьому для персоналу існує багато можливостей просування вгору і підвищення заробітної плати. Але диференціація працівників незначна, тому вони вважають добросовісну роботу вигідною. З іншого боку, акцент на навчання і розширення можливостей участі в управлінні покращує розуміння ролі своєї праці. Ці чинники приводять до високої продуктивності, сприйнятливості до нововведень і, кінець кінцем, до високої конкурентоспроможності на світових ринках. Тому японський досвід з організації процесу управління персоналом доцільно застосовувати і на українських підприємствах (з урахуванням особливостей ментальності українських працівників).

КАПІТАЛІЗАЦІЯ: ПОНЯТТЯ ТА РОЛЬ У ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ КРАЇНИ

Гладка М.Є.¹, Євтушенко А.Ф.²

¹ Науково-дослідний економічний інститут

Міністерства економіки і торгівлі України, м. Київ, Україна

² Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

¹Gladkaj-marina@mail.ru, ²asya-nastya.e@yandex.ua

Питання забезпечення ефективного розвитку суспільства на основі раціонального використання національного багатства, ресурсів, активів держави, окремих територій та суб'єктів господарювання стає останнім часом усе більш актуальним. Одним із критеріїв виміру раціональності використання ресурсного потенціалу суб'єктів економіки є рівень їх капіталізації, оскільки капіталізація – це важливий інструмент регіональної політики, невід'ємна складова, що безпосередньо впливає на розвиток регіону.

Важливим завданням державної економічної політики є зростання капіталізації підприємств, яке забезпечує їх конкурентоспроможність, фінансову стійкість, платоспроможність, можливості виходу на вітчизняні та зарубіжні ринки капіталу, впливає на зростання обсягів доходів компанії, валового внутрішнього продукту та капіталізації економіки в цілому, підвищення основних макроекономічних показників, створення нових робочих місць. Такий процес перетворення потоків доходів в приріст основного капіталу отримав назву «капіталізація».

Поняття «капіталізація» не ново, проте однозначного визначення даної категорії на сьогоднішній день в Україні не склалося. Немає чіткого розмежування понять щодо капіталізації в різних сферах економіки. Терміном «капіталізація» характеризують вартість суб'єкта господарювання, прибуток, грошові потоки, дивіденди, вклади, відсотки, природні ресурси та ін. Їх розглядають на різних

рівнях: на рівні суб'єкта господарювання капіталізація реалізує окремі, приватні ефекти і доходи і не враховує доходи, які одержують наймані працівники (для підприємця – це витрата), валовий змішаний дохід домогосподарств (зарплата + прибуток), доходи держави (сукупність податків, мит і зборів, платежів тощо); на рівні регіону, держави, країни, макроекономіки майном виступає національне багатство країни.

Термін «капіталізація», використовуваний на ринку цінних паперів, являє собою ринкову вартість компанії, розраховану шляхом добутку біржової ціни акції на кількість акцій, що перебувають в обігу, або множенням загальної кількості акцій даного емітента на середню ціну кращих котирувань акції на купівлю-продаж. В економічній енциклопедії поняття «капіталізація» визначено як використання частини додаткової вартості на розширення капіталістичного виробництва, а також як процес вкладення частини доходу в цінні папери та отримання прибутку на них у формі відсотка.

Посилаючись на російських дослідників, М.П.Калиниченко визначає три форми капіталізації [1]:

реальна капіталізація – це результат фінансово-господарчої діяльності, яка є економічно об'єктивною та ініціюється з боку джерел фінансування, тобто пасиву балансу;

маркетингова, яка формується в ході реалізації внутрішнього фірмового менеджменту та маркетингу, генерує грошові потоки на основі підвищення лояльності існуючих та залучення додаткових клієнтів. Маркетингова капіталізація, поряд з реальною капіталізацією, впливає на ринкову вартість підприємства. На практиці процес капіталізації найчастіше є результатом активної маркетингової політики. Вважається, що успішна рекламна кампанія «накручує» ринкову вартість підприємства, відриваючи її від реальної вартості;

□ринкова або фіктивна капіталізація – це ринкова вартість підприємства, акції якого котируються на фондовій біржі. Вона представляє собою добуток ринкової ціни акції та загальної кількості акцій. Оскільки ця форма капіталізації складається в результаті фондових операцій, вона називається фіктивною капіталізацією. Збільшення ринкової вартості акцій та акціонерного підприємства в цілому відображається в цьому випадку в активі балансу у вигляді переоцінки фінансових вкладень і балансується в пасиві додатковим капіталом. Це найпоширеніший підхід до капіталізації за кордоном, проте у вітчизняній практиці він має досить обмежену сферу застосування, оскільки в Україні акціонерна форма капіталу дотепер не одержала широкого визнання.

Л.М.Мельник на основі аналізу багатьох підходів до визначення сутності капіталізації робить висновок про можливість їх розподілу на 4 напрями [2]: процес перетворення ресурсів у вартість, яка приносить додаткову вартість; процес трансформації доходів у загальний капітал підприємства; категорія фінансового менеджменту (функція приросту фінансового капіталу); показник оцінки ринкової вартості підприємства (ринкова капіталізація).

Таким чином, необхідно знайти такий підхід до визначення поняття «капіталізація», який забезпечить основу для подальшої специфікації та конкретизації цього явища в залежності від рівня та сфери його прояву, завдань дослідження і т. ін. На наш погляд, це може бути системний підхід, в рамках якого доцільно розглянути капіталізацію як систему в цілому.

Отже, прискорення темпів економічного зростання, конкурентоспроможність національного господарства, забезпечення благополуччя і покращення рівня життя на сьогодні значною мірою визначається процесом капіталізації, його динамічним розвитком. Для зростання ефективності

цього процесу в Україні необхідні оптимальне поєднання технологічного та стратегічного підходів, що перетворить завдання підвищення капіталізації країни в загальнонаціональний проект.

Література

1. Калиниченко М.П. Маркетингова капіталізація промислових підприємств / М.П.Калиниченко // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2011. – С.134-144.
2. Мельник Л.М. Конкретизація понять капіталізації підприємства / Л.М.Мельник // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4. – Т.3. – С.24-29.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Головань Д.В.

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського "ХАІ",
м. Харків, Україна
mit1972@ukr.net*

Використання новітніх технологій, а саме Інтернету, є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємств. В Україні в порівнянні з іншими країнами Європи підприємства не використовують у повній мірі можливості Інтернету для оприлюднення інформації про підприємство, надання реклами або здійснення адміністративних процедур.

На основі міжнародних співставлень інформації щодо розподілу використання Інтернет на підприємствах, які мали до нього доступ, у 2010 р. було побудовано кластери та визначено місце України серед інших країн Європи [1]. Для кластерного аналізу було використано сім показників: Z1 – відсоток підприємств, що мали доступ до мережі Інтернет; Z2 – відсоток підприємств, що використовували широкосмуговий зв'язок; Z3 – відсоток підприємств, що використовували мобільний зв'язок; Z4 – відсоток підприємств, що мали веб-сайт або домашню сторінку; Z5 – відсоток підприємств, що розміщували замовлення або бронювали в режимі он-лайн; Z6 – відсоток підприємств, що використовували Інтернет для отримання інформації; Z7 – відсоток підприємств, що використовували Інтернет для виконання адміністративних процедур.

Для розбиття країн на групи за зазначеними показниками було використано метод k-середніх. Розрахунки проводилися в пакеті Statistica. На підставі аналізу дендрограми та варіаційного аналізу було зроблено висновок про доцільність групування країн за вказаними показниками у три кластери.

У табл.1 представлено характеристики кластерів, в які були згруповані країни за вищевказаними показниками.

Таблиця 1

Характеристики кластерів

Показники	1 кластер		2 кластер		3 кластер	
	Середнє значення	Середнє кв. відх.	Середнє значення	Середнє кв. відх.	Середнє значення	Середнє кв. відх.
Z1	94,77	2,31	85,4	7,7	97	1,91

Таблиця 1 (закінчення)

Z2	84,38	7,16	67	19,85	90,15	3,56
Z3	35,15	8,5	30,4	11,93	54,77	10,08
Z4	67,15	8,27	46,8	12,56	78,38	9,33
Z5	15,77	6,26	9,8	3,27	21,15	5,86
Z6	81,15	6,58	66,2	11,88	81,54	12,58
Z7	71,23	11,13	41,4	15,47	81,92	9,02

До першого кластеру увійшли такі країни: Бельгія, Чехія, Греція, Іспанія, Латвія, Люксембург, Угорщина, Мальта, Польща, Португалія, Словаччина, Хорватія.

До другого кластеру увійшли такі країни: Болгарія, Італія, Кіпр, Румунія та Україна.

До третього кластеру увійшли такі країни: Данія, Німеччина, Естонія, Ірландія, Франція, Литва, Нідерланди, Австрія, Словенія, Фінляндія, Швеція, Великобританія, Норвегія.

Як видно з розрахованих середніх значень показників Z1-Z7 для кластерів, представлених у табл.1, найбільш повно використовують можливості Інтернету підприємства у країнах, що увійшли до третього кластеру. З представленою переліку країн, які увійшли до третього кластеру, виходить, що це найбільш високо розвинені з точки зору технологій та інформаційного обігу країни, де публічність і прозорість інформації про різні підприємницькі структури та державні установи є необхідним елементом організаційної культури.

До першого кластеру увійшли країни, де прогрес у використанні інформаційних технологій та Інтернету значний, але не в такому ступені, як у країнах, що увійшли до третього кластеру.

До другого кластеру увійшли країни, де менше розвинуті інформаційні технології та використання Інтернету для оприлюднення інформації. Слід зазначити, що Україна за показниками Z1-Z7 увійшла саме до другого кластеру.

На рис.1 представлено позиції щодо показників Z1-Z7 для України та інших країн, що увійшли до другого кластеру.

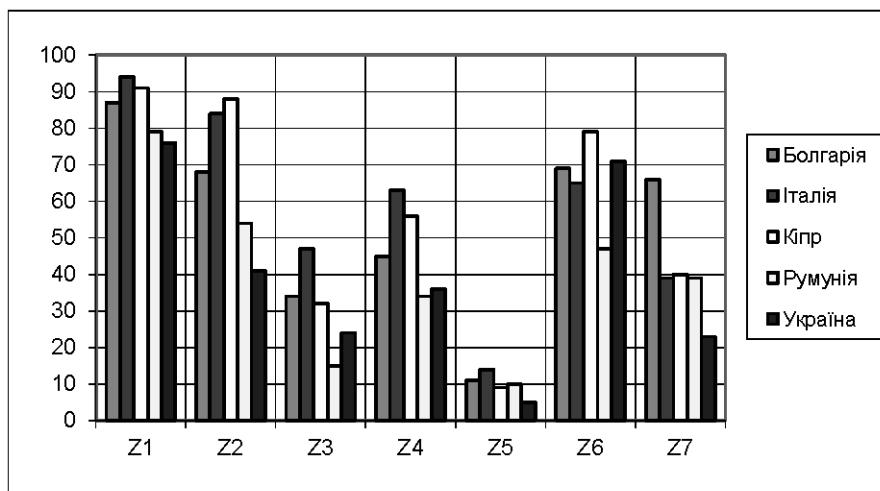

Рис.1. Значення показників Z1-Z7 для країн, що увійшли до другого кластеру

На рис.2 представлено співставлення України та середніх значень по ЄС-27 за зазначеними показниками Z1-Z7.

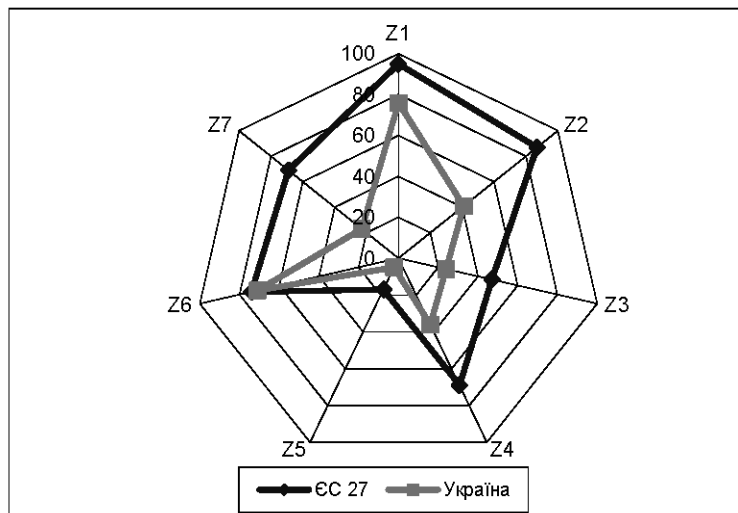

Рис.2. Співставлення України та ЄС-27 за показниками Z1-Z7

З наведених рисунків видно, що в Україні необхідно значно підвищити такі показники, як Z2 – відсоток підприємств, що використовували широкопasmовий зв'язок; Z3 – відсоток підприємств, що використовували мобільний зв'язок; Z4 – відсоток підприємств, що мали веб-сайт або домашню сторінку; Z7 – відсоток підприємств, що використовували Інтернет для виконання адміністративних процедур.

Приведені рекомендації щодо підвищення окремих показників використання Інтернету для підприємств України дозволить підвищити їх конкурентоспроможність, прозорість та можливість впровадження інноваційних технологій, що буде сприяти розбудові ефективної національної економіки та приближення до стандартів ЄС [2].

Література

1. Інноваційна активність промислових підприємств. Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukstat.gov.ua.
2. Шкворець Ю.Ф. Шляхи розбудови ефективної національної інноваційної системи України / Ю.Ф.Шкворець // Актуальные вопросы развития инновационной деятельности. – Матер. VIII Междунар. науч.-практ. конф. – Симферополь: Изд-во “Таврия”, 2004.

РАЗВИТИЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОГО ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ

Голубничая Г.П.¹, Буняк В.Л.²

¹ Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко, г. Киев, Украина

² Национальный университет государственной налоговой службы Украины, г. Киев, Украина

¹galina-golub@mail.ru, ²bvl1@meta.ua

Переход национальных (макроэкономических), региональных (мезоэкономических) и локальных (микроэкономических) систем финансовой отчётности на Международные стандарты финансовой отчётности (МСФО), главным образом, связан с необходимостью удовлетворения информационных

потребностей инвесторов и является весомым фактором развития таких секторов экономики, как корпоративный (финансовые и нефинансовые корпорации) и государственный. В Украине в современных условиях под влиянием целого ряда факторов, в том числе и процессов, связанных с переходом на МСФО, наметилась устойчивая тенденция роста иностранных инвестиций. По данным Bloomberg Terminal [1], с 2002 г. по 2012 г. прямые иностранные инвестиции увеличились с 5339.00 млн. дол. США до 51964.70 млн. дол. США, т.е. на 46625,70 млн. дол. США или более чем в 9 раз (9,733).

Исследование тенденций и закономерностей формирования и развития локальных учётно-аналитических информационных систем на предприятиях в условиях перехода на МСФО включает в своё содержание временной, организационный, экономико-региональный, международный, правовой и социальный аспекты.

Анализ временного аспекта перехода финансовой отчётности украинских предприятий на МСФО даёт возможность выделить следующие этапы: подготовительный; организационный этап внедрения механизма МСФО; этап применения МСФО предприятиями или становления локальных систем бухгалтерского учёта и финансовой отчётности в соответствии с требованиями МСФО; развитие качественно новых взаимосвязей учётно-аналитических информационных и финансовых систем. В целях обеспечения эффективного внедрения стандартов на предприятиях следует постоянно проводить оценку влияния последствий изменений в финансовом учёте и отчётности на результаты хозяйственной деятельности.

Организационный аспект исследования влияния внедрения МСФО на учётно-аналитическое информационное обеспечение хозяйственной деятельности предприятий связан с формами организации самих предприятий (МСФО для публичных компаний, для малых и средних предприятий).

Региональный аспект предполагает исследование особенностей темпов экономического развития отдельных регионов страны и создания условий для использования перехода на МСФО как фактора динамичного развития предприятий всего региона.

В рамках международной интеграции следует рассматривать международный аспект перехода на МСФО совершенствования учётно-аналитического обеспечения хозяйственной деятельности предприятий.

Правовой аспект наиболее глубоко изучен в международном масштабе, достаточно обобщён как с теоретической, так и с практической стороны и действует эффективно во многих странах, в том числе и в Украине [2-5].

Возможности финансовой отчётности, составленной в соответствии с МСФО, предоставлять информацию об уровне ответственности корпораций и соответствии их деятельности общественным интересам (корпоративная социальная ответственность) характеризует социальный аспект.

Взаимосвязь отмеченных аспектов развития учётно-аналитического информационного обеспечения функционирования практических всех локальных организационных систем предприятия и, в первую очередь, управления хозяйственной деятельностью предприятий является объективно необходимым условием.

Опыт тех стран, предприятия которых развивают учётно-аналитические информационные системы на базе МСФО, также свидетельствует о том, что отсутствие сбалансированности временного, организационного, экономико-регионального, международного, правового и социального аспектов может привести к сокращению инвестиций в экономику.

Вместе с тем, развитие учётно-аналитических информационных систем может рассматриваться как одно из направлений преодоления финансовых кризисных явлений.

Литература

1. Bloomberg Terminal: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: knu.bloomberg@gmail.com.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 01.06.1999 №996-XIV с изменениями и дополнениями: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Стратегія застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2007 р. № 911: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/911-2007>.
4. Про продовження строку виконання заходів щодо застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 березня 2011 р. № 205-р: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/205-2011>.
5. Наказ міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності»: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.ua>.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ІНТЕГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ХАРКІВЩИНИ

Гудковський С.Б.¹, Глізнуца М.Ю.²

Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків, Україна

¹sergey-gudkovskiy@yandex.ru, ²office.nesc@nas.gov.ua

В Харкові ще за радянських часів був створений один із найпотужніших в Україні машинобудівний комплекс, які за роки перебудови зазнав значних втрат. Стагнація внутрішнього ринку, «нульова» підтримка з боку держави та міжнародна конкуренція привели Україну в цілому, в т.ч. і машинобудівні підприємства Харківщини, на грань банкрутства (табл.1).

Таблиця 1

Основні економічні показники машинобудівного комплексу Харківщини (млн. грн.)

Основні показники	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Обсяг реалізованої продукції машинобудівних підприємств (млн. грн.)	81231	70560	88659	111710	
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування (млн. грн.)	5939	704,6	9443	11898	
Доля підприємств, які одержали прибуток (у % до загальної кількості)	63,9	52,6	58,7	51,3	57,7
Суми збитків (млн. грн.)	4174	6707,4	3196	2620,7	
Рентабельність операційної діяльності підприємств (%)	3,49	3,31	3,9	4,1	

Таблиця 1 (закінчення)

Кількість інноваційно-активних машинобудівних підприємств	400	406	412	422	
Номінальна заробітна плата працівників (грн.)	1543	1789	2254	2806	

Новий етап розвитку машинобудівного комплексу Харківщини має в своєму арсеналі заходів п'ять потужних пружин розвитку і чотири бар'єрні перепони.

Щодо позитивів, то це наступні результати. Перший – набутий досвід «виживання» в кризових і невідрегульованих ринкових умовах. Другий – частково збережений кадровий потенціал. Третій – наявність багатопрофільного і розвинутого науково-освітнього потенціалу. Четвертий – розроблені інноваційно-інвестиційні проекти і програми. П'ятий – зростаюча прибутковість діяльності (позитивна рентабельність) і визначені ринкові ніші на внутрішніх і зовнішніх ринках.

До бар'єрних перепон розвитку, на нашу думку, слід віднести:

втрачений час на техніко-технологічне переоснащення виробництва: зараз фізичний та моральний знос основних фондів машинобудівних підприємств становить 45-55 відсотків;

організаційно-економічний розрив науки з виробництвом: маючи світового рівня вітчизняні науково-технічні розробки, машинобудівні підприємства не використовують їх, а закупають значну долю машин, устаткування, технологій (до 50%) з інших країн;

несприятливий інвестиційний клімат (з причин невідрегульованого законодавства, корупції, ризиковості, нестабільності інституційних правил).

Проведеними дослідженнями визначено, що такі впливові регулюючі інститути, як податкова система, судочинства, бюджетна політика, зараз не стимулюють розвиток економіки, а практично гальмують його. Щодо податкової практики, відмітимо, що на машинобудівних підприємствах коефіцієнт податкового навантаження, згідно з авторськими розрахунками, знаходиться десь близько до європейських показників з цього питання, але якість планування і обслуговування податкового процесу є незадовільною. В результаті виникає багато конфліктних ситуацій, витрачається час на судові процеси і виплачуються штрафи і пені. Це зменшує рівень фінансової стійкості підприємств.

В дослідженні розроблена трьохсекторна модель інтеграційної політики для підприємств (ІПП) машинобудівного комплексу (рис.1).

Рис.1. Ключові блоки інтеграційної політики підприємства

З наведеного рисунку слідує, що інтеграційний процес на підприємстві починає себе проявляти при розробці стратегії розвитку підприємства, визначенні основ зовнішньоекономічної діяльності, просуванні своїх товарів на нові ринки. В представленій рисунком моделі виділено механізм розв'язання проблем і конфліктних ситуацій. З одного боку, ці конфлікти є негативними, з іншого, вони неминучі, і досвід їх вирішення виводить бізнес на більш високий рівень культури взаємодій і документообігу. Особливо це стосується податкової діяльності, економічного аналізу, розрахунку ризиків для інвесторів.

Результати проведеного дослідження дають підстави для таких позитивних висновків. Машинобудівні підприємства Харківщини набули досвід діяльності в нових умовах, і за економічними показниками визначається стійка тенденція їх розвитку; самостійність кожного окремого підприємства не є перешкодою для їх корпоративної чи кластерної взаємодії; підприємствам необхідна перебудова управлінських систем таким чином, щоб розвиток отримали нові функції, а практика діяльності вийшла на новий рівень культури бізнес-відносин та розрахунків по своїх зобов'язаннях.

Література

1. Барташевська Ю.М. Розвиток машинобудування України: стан, проблеми, перспективи / Ю.М. Барташевська // Європейський вектор економічного розвитку. – 2010. – №1. – С.19-25.
2. Савченко С.М. Конкурентоспроможність українського машинобудівного комплексу на зовнішніх та внутрішніх ринках / С.М.Савченко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2011. – №29. – С.20-29.
3. Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Черномазюк А.Г. Сучасні тенденції розвитку вітчизняного машинобудування та його ресурсні детермінанти / А.Г.Черномазюк, В.В.Стадник // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 2 (6). – С.91-99.

МОДЕЛЬ ПРОЦЕССА УПРАВЛЕНИЯ СРОКАМИ ПРОЕКТА

Деренская Я.Н.

*Национальный фармацевтический университет, г. Харьков, Украина
Derenski@rambler.ru*

Необходимость постоянного обновления производства путем его модернизации, расширения ассортимента продиктована не только регламентированием работы фармацевтических предприятий правилами надлежащей производственной практики (GMP), но и растущей конкуренцией на фармацевтическом рынке. В условиях одновременной реализации нескольких проектов предприятие сталкивается с необходимостью координирования своих ресурсов, жесткого контроля проектного времени и бюджета. Методологической основой проектной деятельности становятся международные стандарты качества (ISO), руководство к Своду знаний по управлению проектами (PMBOK®), национальные и отраслевые стандарты по проектному менеджменту.

Управление проектами (УП) рассматривается как элемент интегрированной системы менеджмента фармацевтического предприятия, связанный с системой менеджмента качества (СМК), системами менеджмента производственной, экологической, информационной безопасности и др. Использование процессного подхода позволяет предприятию встраивать новые системы менеджмента, интегрируя их в существующую схему взаимосвязанных процессов. Ключевыми параметрами реализации проекта являются объем, качество, стоимость и сроки. Динамика развития фармацевтического рынка актуализирует управление временными характеристиками реализации проекта.

Согласно Руководству PMBOK®, в рамках процесса управления сроками проекта (рис.1) рассматриваются следующие подпроцессы: определение состава работ, определение взаимосвязей работ, оценка ресурсов работ, оценка длительности работ, разработка расписания и управление расписанием.

Первый подпроцесс позволяет выявить с учетом сущности, целей, границ проекта перечень работ, т.е. сформировать первоначальную структуру проектных работ (СПР).

Подпроцесс определения взаимосвязей работ позволяет проследить логику выполнения проекта с учетом последовательной или параллельной реализации отдельных работ, а также спланировать сроки ключевых событий (вех, этапов проекта).

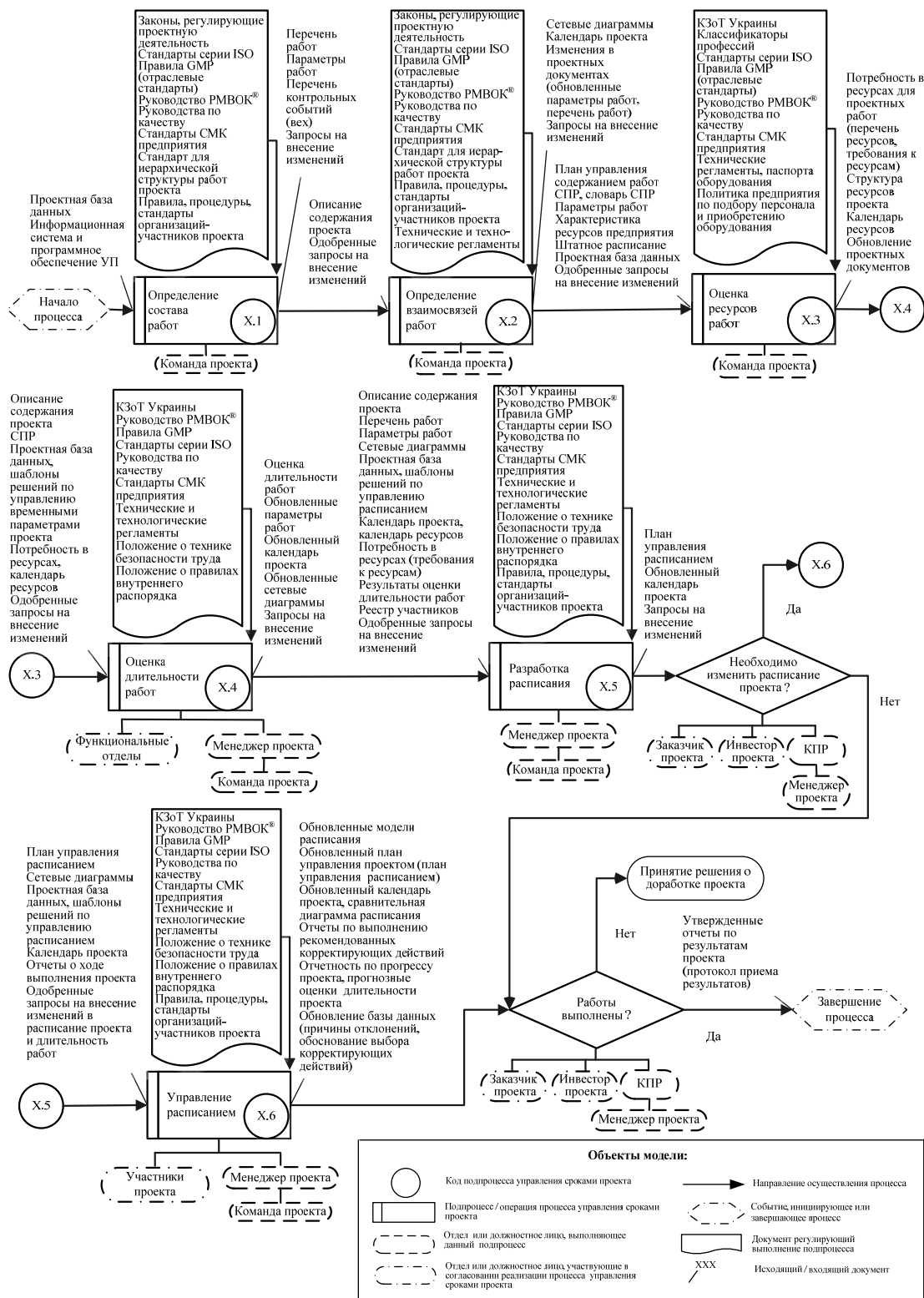

Рис. 1. Декомпозиция процесса управления сроками проекта

Третий подпроцесс – оценка ресурсов работ – необходим для корректировки временных параметров реализации работ с учетом доступности ресурсов. В данном случае планирование количественных и качественных характеристик каждого вида проектного ресурса рассматривается с точки зрения возможности его использования в конкретный период времени.

Анализ результатов предыдущего подпроцесса позволяет осуществить переоценку (перепланирование) длительности отдельных работ и проекта в целом. В рамках этого подпроцесса разрабатываются сценарные варианты реализации проекта (оптимистическая, наиболее вероятная и пессимистическая длительность), оцениваются резервы времени.

Пятый подпроцесс – разработка расписания – определяет календарные сроки реализации проекта с учетом планирования дат начала и окончания выполнения каждой проектной работы. Графически расписание проекта может включать все ключевые характеристики работ (календарь проекта, диаграмму Ганта с указанием ресурсов, исполнителей и т.д.).

Реализация проектных работ, как правило, выявляет необходимость внесения изменений в базовый план управления проектом, что требует дополнительного анализа отклонений осуществленных и перепланирования последующих работ. Значительные изменения в проекте рассматриваются всеми ключевыми участниками проекта, комитетом по рассмотрению проектов (КРП), которые и принимают решения о целесообразности внесения соответствующих изменений в проект. Управление расписанием – это подпроцесс внедрения изменений в сроки реализации проекта.

МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО УКРАЇНИ: СТАН, ФУНКЦІЇ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ

Добуляк Л.П.

*Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна
lucanlesia@gmail.com*

Для України, яка прагне вступити у європейське співтовариство, проблема прискорення ринкових перетворень стоїть надзвичайно гостро. За таких умов активізація підприємницької діяльності може спричинити суттєві позитивні зрушення у структурі валового внутрішнього продукту, зайнятості населення країни, попиту і пропозиції товарів та послуг на національному ринку і, таким чином, здійснити суттєвий позитивний вплив на вітчизняну економіку загалом.

Підприємництво відіграє значну роль в процесі формування ринкових відносин, виступаючи рушійною силою соціально-економічного розвитку як окремих регіонів, так і держави в цілому.

Згідно статті 63 Господарського Кодексу України, малими вважаються підприємства, середньооблікова чисельність працюючих яких не перевищує за рік п'ятдесят осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції – сімдесяти мільйонів гривень. Великими визнаються підприємства, на яких чисельність працюючих перевищує двісті п'ятдесят осіб, а обсяг валового доходу від реалізації перевищує сто мільйонів гривень. Відповідно, усі інші підприємства належать до категорії середніх. Ці критерії переважно почали застосовуватися з 2009 року.

Роль малого підприємництва у житті суспільства полягає в тому, що воно є одним із провідних секторів ринкової економіки; формується на засадах дрібнотоварного виробництва; визначає темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП; здійснює структурну перебудову економіки, характеризується швидкою окупністю витрат, свободою ринкового вибору; забезпечує насиченість ринку споживчими товарами та послугами повсякденного попиту, реалізацію інновацій, додаткові робочі місця; має високу мобільність,

раціональні форми управління; формує новий соціальний прошарок підприємців-власників; сприяє послабленню монополізму, розвитку конкуренції

Основні статистичні показники, що характеризують стан малого бізнесу в Україні, наведено в статистичних збірниках, які публікує Державний комітет статистики України. Зокрема, це збірники «Діяльність малих підприємств», регіональні збірники «Малі підприємства», розділи у загальних збірниках «Статистичний щорічник України» та «Регіони України».

На сьогоднішній день сектор малого бізнесу в Україні ще не достатньо розвинутий, а тому не може повною мірою виконувати функції, які покладає на нього суспільство. Його розвиток відбувається нерівномірно та хаотично. Неприятливе макро- та мікроекономічне середовище породжує численні перешкоди, на які наштовхуються малі підприємства у процесі їхнього функціонування. Серед них можна виділити:

загальний стан економіки України. На тенденції розвитку малого підприємництва безпосередньо впливає негативна динаміка основних макроекономічних показників;

відсутність достатнього стартового капіталу, власних фінансових ресурсів, сировини, матеріалів, приміщень та обладнання;

недосконалість податкової системи. Сьогодні податкова система країни впливає на розвиток бізнесу вкрай негативно. Проведене фахівцями Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації дослідження «Ведення бізнесу 2008», у рамках якого детально проаналізовано механізми оподаткування у 178 країнах, відвело Україні у списку рейтингів найпривабливіших систем оподаткування 177 місце;

проблеми з доступом до кредитів, нестача заставного майна, високі розміри процентних ставок комерційних банків. Високий рівень корупції, нестабільність умов ведення бізнесу, бюрократія, рекет;

нерозвинутість інфраструктури підтримки і розвитку малого підприємництва;

недостатня державна підтримка. На сьогодні в Україні ще не склалася ефективна система державної підтримки та захисту малого підприємництва. Діє слабкий механізм фінансування та кредитування, має місце невідповідне інформаційне та консультативне забезпечення, недосконала система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів тощо;

нестача кваліфікованого персоналу, відсутність практичних навичок підприємливості працівників у веденні бізнесу;

відсутність сприятливого підприємницького клімату і підприємницької культури, мотивації почати свій бізнес.

Слід врахувати, що при всіх позитивних оцінках, малі підприємства «виживають», передусім, за рахунок високої інтенсивності праці на них, у тому числі більшого робочого дня, меншої заробітної плати, економії на техніці безпеки та умовах праці, низької організованості та самосвідомості найманих працівників.

Сучасний стан малого бізнесу значно погіршився внаслідок економічної кризи 2008-2011 рр. Головні проблеми, з якими зіштовхуються підприємства в умовах кризи, це девальвація гривні (інфляція), затримка платежів з боку партнерів або клієнтів, посилення конкуренції в сфері цінової політики, зниження обсягу продажів, необхідність зниження операційних витрат, падіння попиту на товари і послуги, необхідність звільнення персоналу, висока вартість фінансування та недоступність кредитів і капіталу в цілому.

Роль малого підприємництва у вирішенні економічних і соціальних проблем важко переоцінити, а тому заходи, спрямовані на його підтримку, повинні стати одним з пріоритетних напрямків регіональної і державної політики.

РЕЙТИНГ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА РІВНЕМ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ

Дубровіна Н.А.¹, Пісклярова І.В.²

¹ Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Харків, Україна

² Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків, Україна

¹nadija@mail.ru, ²office.nesc@nas.gov.ua

Важливим завданням для економіки України є підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Одним з шляхів вирішення цієї задачі є підвищення рівня інноваційної продукції та її експорт. Поки що Україна в більшій мірі екпортує сировину та традиційну продукцію, а рівень інноваційної продукції, що вивозиться за межі країни, відносно низький у порівнянні з іншими країнами Центральної та Східної Європи. Так, станом на 2010 р. лише 343 підприємства реалізували інноваційну продукцію за межі України, а у 2011 р. цей показник підвищився до 378 підприємств. У 2010 р. обсяг реалізованої інноваційної продукції за межі України склав 13713,047 млн. грн., а у 2012 р. він зменшився до 12630,608 млн. грн. Станом на 2010 р. 40,7% підприємств, які випускали інноваційну продукцію, реалізували її за межі України, проте у 2012 р. цей показник зменшився до 29,8%. Слід зауважити, що в регіонах України ситуація щодо реалізації інноваційної продукції не була однорідною. Наприклад, станом на 2010 р. з 343 підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межі України, 36 знаходилися у м. Києві, 32 – у м. Харкові, а у Тернопільській та Хмельницькій областях таких підприємств було всього по 5, а у м. Севастополь – лише одно. Подібна ситуація була й у 2011 р. Також суттєво коливалися за регіонами значення відсотка підприємств, що виробляли й реалізували інноваційну продукцію за межі України. Наприклад, станом на 2010 р. цей показник для Закарпатської області становив 92,4%, для Сумської – 91,6%, а для Хмельницької – лише 6%. Також суттєві зміни показника були у часі [1].

Враховуючи ці особливості та необхідність отримання комплексної оцінки, яка би узагальнила результати аналізу стану регіону щодо рівня інноваційної продукції, яка реалізується за межі України, була використана методика В.Плюти [2] для розрахунку інтегрального показника. Інтегральний показник рівня інноваційної продукції, що реалізується за межі України, визначався на підставі значень трьох показників: кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межі України; обсяг реалізованої інноваційної продукції за межі України (тис. грн.); відсоток реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального реалізованої інноваційної продукції [1].

Значення інтегрального показника рівня реалізації інноваційної продукції за межі України за 2010 р. та 2011 р. приведені у табл. 1.

Таблиця 1

Інтегральний показник рівня реалізації інноваційної продукції за межі України

Регіони	Інтегральний показник реалізації інноваційної продукції за межі України				Класи за рівнем інтегрального показника	
	2010	Місце	2011	Місце	2010	2011
АР Крим	0,225	19	0,274	16	2	2
Вінницька	0,2	20	0,158	25	1	1
Волинська	0,182	23	0,273	17	1	2
Дніпропетровська	0,353	10	0,447	7	2	3
Донецька	0,744	1	0,558	5	4	3
Житомирська	0,181	24	0,23	21	1	2
Закарпатська	0,432	6	0,487	6	3	3
Запорізька	0,432	7	0,775	1	3	4
Івано-Франківська	0,307	13	0,373	11	2	3
Київська	0,263	14	0,284	13	2	2
Кіровоградська	0,314	11	0,261	18	2	2
Луганська	0,462	5	0,378	9	3	2
Львівська	0,236	16	0,28	14	2	2
Миколаївська	0,356	9	0,375	10	2	2
Одеська	0,226	18	0,238	19	2	2
Полтавська	0,227	17	0,139	26	2	1
Рівненська	0,189	21	0,159	24	1	1
Сумська	0,484	4	0,65	2	3	4
Тернопільська	0,243	15	0,355	12	2	2
Харківська	0,65	2	0,588	3	4	3
Херсонська	0,189	22	0,172	23	1	1
Хмельницька	0,1	27	0,105	27	1	1
Черкаська	0,503	3	0,585	4	3	3
Чернівецька	0,134	26	0,196	22	1	1
Чернігівська	0,309	12	0,278	15	2	2
м. Київ	0,394	8	0,444	8	2	3
м. Севастополь	0,154	25	0,236	20	1	2

Розраховані значення інтегрального показника були упорядковані за зменшенням та визначені відповідні ранги. Чим більше значення інтегрального показника, тим краще стан регіону щодо рівня реалізації інноваційної продукції за межі України. Так, станом на 2010 р. найбільше значення інтегрального показника було для Донецької області, тому її місце у рейтингу за 2010 р. було першим, а найменше значення інтегрального показника для цього року отримала Хмельницька область та її позиція у рейтингу була 27-ма. Станом на 2011 р. найбільше значення інтегрального показника було для Запорізької області, тому у рейтингу за 2011 р. вона отримала перше місце. Найменше значення інтегрального показника за 2011 р. залишилося за Хмельницькою областю, яка залишилася на 27-му місці у рейтингу за 2011 р.

Для якісної інтерпретації рівня інноваційної продукції, що реалізується за межі України, за регіонами було доцільно розбити значення інтегрального показника на 5 інтервалів. Як відомо, за методикою В.Плюти значення інтегрального показника знаходяться від 0 до 1 [2]. Тому розбиття значень

інтегральних показників на 5 груп з діапазоном 0,2 дозволяє виділити 5 якісних класів. Наприклад, 1-й клас (дуже низькі значення), де значення інтегрального показника змінюються від 0 до 0,2. Далі 2-й клас (низькі значення), де значення інтегрального показника більші, ніж 0,2, але менші за 0,4. Для 3-го класу (середні значення) значення інтегрального показника знаходяться в межах від 0,4 до 0,6. У 4-му класі (високі значення) значення інтегрального показника більші за 0,6, але менші за 0,8. У 5-му класі (дуже високі значення) значення інтегрального показника знаходяться в діапазоні від 0,8 до 1.

У табл.1 представлено групування регіонів за класами, що характеризують якісну оцінку рівнів реалізації інноваційної продукції за межі України у 2010 р. та 2011 р.

У табл.2 представлено матрицю переходів рівнів реалізації інноваційної продукції за межі України до відповідних за значеннями класів за період 2010-2011 рр.

Таблиця 2

Матриця переходів рівнів реалізації інноваційної продукції за межі України до відповідних за значеннями класів за період 2010-2011 рр.

Клас	1	2	3	4	5	Σ
1	5	3	0	0	0	8
2	1	8	3	0	0	12
3	0	1	2	2	0	5
4	0	0	2	0	0	2
5	0	0	0	0	0	0
Σ	6	12	7	2	0	27

На підставі цієї матриці було розраховано ймовірність переходів рівнів реалізації інноваційної продукції за межі України до відповідних за значеннями класів за період 2010-2011 рр. (табл.3).

Таблиця 3

Ймовірність переходів рівнів реалізації інноваційної продукції за межі України до відповідних за значеннями класів за період 2010-2011 рр.

Клас	1	2	3	4	5
1	0,625	0,375	0	0	0
2	0,083	0,667	0,25	0	0
3	0	0,2	0,4	0,4	0
4	0	0	1	0	0
5	0	0	0	0	0

Представлений у роботі підхід дозволяє оцінити за регіонами узагальнений стан інноваційної продукції, що реалізується за межі України, та відстежити його динаміку, ймовірність якісних змін відповідно до можливих переходів з одного типу класу до другого.

Література

1. Державний комітет статистики України. Інноваційна активність промислових підприємств: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukstat.gov.ua.

2. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях / В.Плюта // Пер. с польск. – М.: Статистика, 1980. – 151 с.

ПРОБЛЕМИ СТАБІЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Ємельянова В.В.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
emelyanova_vika@mail.ua*

Значення ефективного планування доходів та видатків Пенсійного фонду України постійно посилюється в зв'язку з тим, що кількість пенсіонерів в Україні щороку зростає, а працюючих – платників внесків до Пенсійного фонду країни – зменшується. Прогнозування та аналіз доходів займає одне з головних місць в усій роботі Пенсійного фонду України. В ході проведення даного дослідження було розглянуто проблеми формування дохідної частини бюджетних установ та здійснення ефективного контролю за своєчасністю та повнотою мобілізації коштів, зокрема Пенсійного фонду України, яким присвячено праці таких вітчизняних та зарубіжних учених, як Б.Надточія, В.Новикова, М.Т.Білухи, В.В.Бурцевого, Ф.Ф.Бутинця та інших провідних фахівців.

Мета дослідження полягає у визначенні проблем функціонування системи пенсійного забезпечення в Україні та дослідженні тієї ролі, яку відіграє в ній Пенсійний фонд України, аналізі його місця в структурі соціального захисту населення, оцінці сучасного стану та перспектив розвитку пенсійної системи України.

Кошти бюджету Пенсійного фонду України – основне джерело фінансування пенсійного забезпечення громадян України. Обіг коштів у пенсійній системі здійснюється через банківські установи та відділення зв'язку [1]. Переважну частину доходів фонду утворюють власні доходи, що становлять практично 90% від обсягу всіх надходжень. У структурі власних надходжень понад 80% припадає на обов'язкові внески суб'єктів підприємницької діяльності [2]. Аналіз даних табл.1 дозволяє помітити тенденцію до збільшення надходжень та збільшення власних коштів у бюджеті Пенсійного Фонду України. Спад власних надходжень до Пенсійного фонду України в 2009 р. пояснюється, насамперед, кризовим становищем в країні, оскільки саме така ситуація спричинила значне скорочення робочих місць, що, в свою чергу, знизило надходження від платників соціальних внесків.

При цьому дефіцит Пенсійного фонду в 2010 р. склав 34,4 млрд. грн., в 2009 р. – 30 млрд. грн. В 2011 р. відбулося зменшення дефіциту до 30,1 млрд. грн. а в у 2012 р. він сягнув 27,2 млрд. грн. Але у 2012 р. з Державного бюджету України на фінансування пенсійних програм було виділено 64494,1 млн. грн., що на 11% більше порівняно з минулими роками [4].

Таблиця 1

Динаміка доходів і видатків Пенсійного фонду України за 2007-2012 роки

Показники	2007	2008		2009		2010		2011		2012	
	млрд. грн.	млрд. грн.	у % до попереднього періоду	млрд. грн.	у % до попереднього періоду	млрд. грн.	у % до попереднього періоду	млрд. грн.	у % до попереднього періоду	млрд. грн.	у % до попереднього періоду
Доходи Пенсійного фонду	101,3	143,4	141,5	148,3	103,4	193,7	130,6	197,55	102,00	222,63	112,7
Власні кошти Пенсійного фонду	75,5	101,9	135	99,78	97,9	119,3	119,6	139,05	116,50	157,98	113,6
Видатки Пенсійного фонду	99,9	150,3	150,4	165,5	110,1	191,4	115,6	210,71	110,19	233,69	111,0

Слід відзначити, що мінімальний розмір пенсій постійно зростає у відповідь на інфляційні процеси, які спостерігаються в економіці України. В той же час таке зростання відбувається повільніше, ніж збільшення цін, внаслідок чого зменшується купівельна спроможність та знижується рівень життя малозабезпечених верств населення.

Статистичні дані свідчать, що Пенсійний фонд України постійно збільшує видатки, але власних коштів на це не вистачає, і тому загалом фінансування Пенсійного фонду України відбувається за рахунок коштів Державного бюджету. Залежність Пенсійного фонду з року в рік збільшується. Збільшується мінімальний розмір пенсії, збільшується кількість доплат до пенсій, кількості отримувачів пенсій, а також збільшується розмір дотацій із Державного бюджету для збалансування бюджету Пенсійного фонду України [3].

Соціально-економічною задачею, яка безпосередньо пов'язана зі станом пенсійної системи України, є необхідність підвищення рівня зайнятості та забезпечення працездатного населення ефективними робочими місцями. В Україні з 45 млн. населення 16 млн. – пенсіонери та інваліди, 12 млн. – діти і молоді люди у віці до 18 років і ще 5 млн. – особи на заробітках за межами України. Залишається 12 млн. громадян України, які відносяться до економічно активного населення. За даними соціологічних опитувань, до 40% вважають себе безробітними, та й кількість зареєстрованих безробітних становить 2,3 млн. Таким чином, фактично працює 8,5 млн. чоловік, які через сплату податків утримують велику кількість пенсіонерів. І саме тому у Пенсійному фонді з кожним роком дефіцит тільки збільшується.

Для покращення стану Пенсійного фонду України необхідно вдосконалити солідарну пенсійну систему, розвивати недержавне пенсійне забезпечення, запровадити обов'язкову накопичувальну систему, активніше залучати до сплати пенсійних внесків трудових мігрантів і підприємців, стабілізувати економіко-політичну ситуацію в країні.

Література

1. Каленський М.М. Доходи бюджету як дзеркало економіки держави // М.М.Каленський // Фінанси України. – 2006. – №9. – С.10-17.

2. Звіт про виконання бюджету Пенсійного фонду України за 2010, 2011, 2012 рр. – [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish>.

3. Динаміка видатків Пенсійного Фонду України протягом 2009-2012 років [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish>.

4. Про результати аналізу формування та виконання бюджету пенсійного фонду України. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16727325>.

АДАПТИВНІ МОДЕЛІ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Захарченко П.В.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
pvzz1957@gmail.com*

Здоров'я нації складає найважливіший капітал економіки будь-якої країни. Проблема його збереження та зміцнення безпосередньо пов'язана з вдосконаленням управління курортно-рекреаційним комплексом України. В останнє десятиліття управління розвитком регіональних курортно-рекреаційних систем реалізовується найчастіше в рамках програмного підходу [1, 2]. Разом з традиційними підходами в управлінні регіональними споживчими ринками курортних послуг необхідним є використання управління на основі адаптивних планових рішень.

В перехідній економіці адаптацію розглядають як засіб залучення підприємства до ринкових форм діяльності [3, 4]. Таке управління засноване на визначенні цільових показників діяльності в майбутньому періоді за наслідками прогнозування розвитку ринку з використанням економіко-математичних методів та моделей. В процесі визначення способів поведінки виробляються відповідні стратегії, які враховують конкретні умови ринку та курортно-рекреаційної системи і, використовуючи інші фактори, впливають на здатність такої системи адаптуватися як до внутрішнього, так і до зовнішнього середовища в умовах конкурентної боротьби.

У сучасній економіці прогресивні зміни в курортно-рекреаційному комплексі країни визначаються, головним чином, темпом розвитку і нарощування потенціалу таких установ. Однією з найбільш важливих і актуальних проблем, з якими стикаються курортні підприємства в даний час, є ефективне використання виробничих ресурсів в цілях отримання найбільшого прибутку. У зв'язку з цим, першочерговим завданням на підприємстві є побудова такої стратегії управління виробничими ресурсами, яка була б направлена на формування оптимальної і ефективної виробничої програми, адаптованої до роботи в умовах динамічного змінного економічного середовища.

Дослідницький проект має своєю метою реалізацію системної методології управління стійким розвитком підприємств курортно-рекреаційного комплексу, яка базується на поєднанні методів нелінійної динаміки, «класичних» методів моделювання та теорії адаптивного управління.

Ринкові відношення, які склалися в курортно-рекреаційній сфері, потребують досить ретельної розробки всіх керуючих дій та побудови ефективних планів діяльності. Разом з тим зростає динамічність зовнішнього середовища, що суттєво ускладнює процес планування виробництва послуг,

оскільки при розробці планів доводиться враховувати не стільки поточну ситуацію, скільки прогноз на майбутнє. Таким чином, виробничий план виявляється складною системою, яку необхідно досліджувати для того, щоб ефективно управляти нею.

В якості основних системних характеристик таких планів розглянемо їх еластичність та надійність. При цьому під еластичністю розуміється ступінь досягнення кінцевих цілей плану при зміні умов його реалізації, а під надійністю – вірогідність виконання закладених в план показників. Ще однією характеристикою адаптивних планів є напруженість, яка розглядається як величина зворотня надійності плану. Слід також відмітити такий важливий аспект стійкості плану, як керування надійністю та еластичністю планів, зокрема, за рахунок економічного маневрування, резервування та взаємозаміни ресурсів.

Прийняті варіанти планових рішень набувають властивість інерційності. Можливості маневрування в таких планах звужуються, причому для різних поєднань об'єктів і способів, варіантів структури та побудови плануємої системи ці можливості різні і саме вони характеризують інерційні та маневрові якості плануємої системи. Особливо це стосується планів, пов'язаних зі структурою та розвитком курортно-рекреаційної системи, оскільки любі відхилення від запланованого призводять до значних додаткових витрат на повернення системи до необхідного стану або на перебудову системи.

Тому розглянемо наступні можливості їх змін. По-перше, можливості маневрування способами функціонування або перехід від одного набору способів в базисі до іншого. Кожному способу функціонування із початкової множини S відповідає підмножина $S_1 \subset S$, можливих переходів на інші способи в плановому періоді. Проблема встановлення можливої області маневрування способами із множини S_1 можна звести до обмеження можливих при цьому відмінностей в способах функціонування, пошуку області схожості, всередині якої можливий маневр. По-друге, можливе варіювання інтенсивностей використання способів.

Міру маневреності M прийнятого варіанту плану можна визначити наступною композицією:

$$\vec{M} = \{ {}^+ \Omega x_s^i, -\Omega x_s^i, \Omega_s^* \},$$

де ${}^+ \Omega x_s^i, -\Omega x_s^i$ – вектори граничних маневреностей відповідно у бік збільшення або зменшення інтенсивностей по об'єктах і способах, що увійшли до базису плану, Ω_s^* – вектор можливих відстаней переходів від способу до способу для всіх складових базису плану способів функціонування.

Міра маневреності M системи є керуємим параметром. Оскільки вона визначається властивостями об'єктів і способів функціонування, які включаються в план, то головні можливості керування цією мірою залежать від відповідного складу об'єктів і способів, а також встановленням їх інтенсивностей у плані. Для зміни міри маневреності необхідно змінити склад об'єктів, способів та їх інтенсивностей в планових рішеннях, що приймаються. Таким чином, варіанти планових рішень розрізняються мірою маневреності, яка є важливою характеристикою оптимальності рішення в ситуаціях, коли зміни внутрішніх і зовнішніх умов реалізації планів є суттєвими.

При комп'ютерному моделюванні динаміки курортно-рекреаційних систем була отримана множина можливих траєкторій розвитку системи в часі, з якої в відповідності до критеріїв вибирається оптимальна траєкторія. Якщо умови реалізації планів не змінюються, то вибір оптимальної траєкторії є

обґрунтованим. В ситуації, коли умови змінюються, відбувається додаткова структуризація множини траєкторій, яка полягає в тому, що у кожній прийнятій в плані траєкторії із множини утворюється підмножина переходів на інші траєкторії, що знаходяться в області можливого маневрування. Отже, навколо кожної планової траєкторії утворюється пучок траєкторій, на які можливий перехід і які формують коридор можливого маневрування. Можна стверджувати, що маневрені якості плану визначаються гранично можливою швидкістю його змін в часі.

Іншим параметром адаптивності плану виробництва послуг є його еластичність. Розглянемо оцінку ступеню впливу забезпеченості ресурсами на створення послуг. Якщо відомий механізм формування оптимального плану, то існує певний зв'язок між недовипуском послуг та зменшенням забезпеченості ресурсами: Залежність між відносним недовипуском j -тої послуги та відносним недоотриманням i -го ресурсу характеризує еластичність плану. В кожній точці функції еластичності відношення $g_{ji} = \frac{\Delta P_j}{P_j} : \frac{\Delta R_i}{R_i}$ характеризує жорсткість, а

зворотне йому $\xi_{ji} = 1/g_{ji}$ – еластичність плану. Головним джерелом існування еластичностей як адаптивних властивостей варіантів планів є їх інерційність.

Еластичність також є керуємим параметром. Способами керування еластичністю планів є підвищення ступеня зарезервованості плану по ресурсам та їх взаємозаміні, поліпшення маневрових якостей плану та інші.

При оцінці адаптивних якостей плану як додатковий критерій відбору оптимальних варіантів в зоні економічної невизначеності застосовується параметр надійності плану. Його можна визначити як потенційну вірогідність виконання планового рішення за обсягами і термінами. Різні варіанти планів мають неоднакову надійність.

Таким чином, надійність плану з виробництва послуг залежить від всіх чинників, що впливають на його еластичність, а також від ймовірностей постачань різних видів ресурсів в різних обсягах. Це означає, що склад засобів управлінням цим параметром такий же, що і при керуванні еластичністю планів з доповненням керування ймовірностями недопостачання.

Дослідження в рамках проекту розробки системної методології управління стійким розвитком підприємств курортно-рекреаційного комплексу дозволили отримати наступні результати: запропоновано теоретико-методологічний підхід до створення адаптивних моделей управління, які представлені у вигляді оптимального плану; визначені його динамічні характеристики, які дозволяють реагувати на зміни і є керованими; продемонстровані результати комп'ютерного моделювання проблеми, які дозволили виявити оптимальну траєкторію розвитку, межі можливого маневрування планових рішень та їх інерційність, досліджені еластичність, надійність і напруженість планів.

Література

1. Торохтин О.М. Діагностика, реабілітація, ефективність / О.М.Торохтин. – Ужгород: Карпати, 1999. – 206 с.
2. Боков М.А. Стратегическое управление рекреационными предприятиями в условиях переходной экономики / М.А.Боков. – СПб.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 368 с.
3. Срагович В.Г. Адаптивное управление / В.Г.Срагович. – М.: Наука, 1981. – 458 с.

4. Фомин В.Н. Адаптивное управление динамическими объектами / В.Н.Фомин, А.Л.Фрадков, В.А.Якубович. – М.: Наука, 1981. – 327 с.
5. Александров А.Г. Оптимальные и адаптивные системы / А.Г.Александров. – М.: Высшая школа, 1989. – 482 с.
6. Левицкий Е.М. Адаптация и моделирование экономических систем / Е.М.Левицкий. – Новосибирск: Наука, 1987. – 208 с.

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА НАПРЯМКІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Іванова М.В.

*Бердянська об'єднана державна фінансова інспекція, м. Бердянськ, Україна
marishka_08@list.ru*

Протягом усього періоду незалежності України податкова система зазнавала змін у принципах та способах оподаткування. Перехід до якісно нових методів господарювання, інфляційні процеси та необхідність збільшення фінансування соціальних програм призвели до надмірного податкового навантаження платників.

Проаналізувавши зміст прийнятого Податкового кодексу України, який набрав чинності з 1 січня 2011 р., можна виділити таке позитивне зрушення податкової системи, як скорочення кількості податків і зборів та зниження податкового тиску на економіку [3].

Дослідження Paying Taxes 2012 показали, що середньостатистичне українське підприємство протягом року сплачувало 147 податків та платежів, що є найгіршим показником в світі (183 місце). Для порівняння, в Росії кількість платежів складає – 11, Польщі – 40, Чехії – 12, Білорусі – 107, Грузії – 18, США – 10, Франції – 7, Китаї – 7. Більша частина податків та внесків (96) в Україні пов'язана з оподаткуванням праці [2].

Основним недоліком чинної податкової системи є її спрямування на подолання дефіциту бюджету шляхом вилучення доходів господарюючих суб'єктів (табл.1).

Прослідковується відсутність чіткого взаємозв'язку податкової системи з розвитком економіки і діяльністю безпосередніх її суб'єктів. Це, у свою чергу, призвело до того, що податкова система розвивається відірвано від розвитку безпосередніх суб'єктів оподаткування. Підприємства зацікавлені у отриманні мінімального прибутку, щоб уникнути надмірного податкового тиску [4].

Позитивним напрямком податкової реформи стало зниження ставок ключових податків. Водночас, на нашу думку, необхідно відзначити наступні проблеми та суперечності кодексу в питанні зниження податкового тиску [1].

В цілому, ефективність податкової політики залежить від ефективності податкового адміністрування, так як останнє представляє собою інструмент, направлений на успіх або, навпаки, на крах загальної податкової політики. Це обумовлено тим, що основною метою податкових органів в сфері податкового адміністрування є забезпечення повного і своєчасного надходження податків зборів та обов'язкових платежів до бюджетів різних рівнів.

До основних засобів податкового адміністрування, які здатні забезпечити ефективну реалізацію податкової політики держави в межах законодавчо встановленої системи оподаткування, відносяться:

- 1) податкове планування;

- 2) податковий аудит;
- 3) удосконалення інформаційних систем;
- 4) підвищення рівня податкової культури (належне відношення платників податків до виконання своїх податкових зобов'язань);
- 5) підвищення кваліфікації працівників податкових органів;
- 6) обліку, що підтверджується поданням звітності через Інтернет [5].

Державна податкова служба України створює для цього необхідний організаційно-технологічний базис. Удосконалюється організація планування податкових надходжень в умовах системи електронної обробки даних. Процес розробки планів (прогнозів) податкових надходжень в бюджетну систему України загалом та в розрізі основних платників податків та податкових платежів здійснюється в електронному вигляді. Створення комплексної системи обліку платників податків та моніторингу їх діяльності, системи інформаційно-аналітичного забезпечення податкових перевірок, а також популяризації подання податкових декларацій і розрахунків у електронному вигляді сприяє зростанню прозорості діяльності податкових органів та платників податків.

Таблиця 1

Недоліки податкової політики в Україні

Недоліки	Форма прояву
Відсутність цілеспрямованості	Суперечливі цілі та вимоги, нечіткість соціально-економічної доктрини держави, неузгодженість складових економічної політики
Переважно фіскальний характер	Ускладнює реалізацію інших функцій податків, особливо регулюючої та стимулюючої, що не забезпечує реалізацію економічної політики держави
Неефективна структура податкової системи	Переважна частина податків сплачується юридичними особами
Переважання непрямих податків	Непрямі податки надійніші, легко контрольовані та мають вищу еластичність; є ціноутворюючим фактором, тому перекладаються на кінцевих споживачів. Виступають чинником зростання внутрішніх цін, звуження внутрішнього ринку.
Широке розповсюдження податкових пільг	Втрати податкових надходжень у зв'язку з безсистемним наданням пільг, відсутністю чітких критеріїв їх надання і методів контролю за цільовим використанням коштів, що зекономлені в результаті надання пільг; втрати надходжень у зв'язку із незаконним одержанням пільг
Високий рівень податкового тягаря і нерівномірність його розподілу	Не стимулює до розвитку підприємницької діяльності, сприяє зростанню недоїмки по податкових платежах у бюджет; сприяє тінізації доходів, їх приховування від оподаткування тощо

Належна практична реалізація та використання арсеналу вказаних засобів дозволить удосконалити взаємодію податкових органів з платниками податків. Застосування різних інструментів стимулювання працівників податкових органів сприятиме підвищенню професійної компетентності. Використання способів впливу на платників податків, передбачених чинним законодавством, приведе до повного і своєчасного виконання податкових зобов'язань. Таким чином, слід

відзначити, що ефективне податкове адміністрування є основоположним фактором податкової політики, оскільки як засоби підвищення ефективності, так і фактори позитивної спрямованості податкового адміністрування однозначно відбиваються на основній стратегії податкової політики.

Література

1. Івашко О.А. Проблеми та напрями вдосконалення податкової політики України / О.А.Івашко // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2010. – № 16. – С.38-42.
2. Магопець О.А. Формування податкової політики на основі використання механізму податкового адміністрування / О.А.Магопець // Науковий вісник КНТУ. – 2010. – № 1. – С.7-8.
3. Податковий кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Тимченко М.С. Сучасний стан та перспективи розвитку податкової політики України / М.С.Тимченко // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С.105-107.
5. Цимбалюк О.І. Сучасний стан податкової системи України та перспективи її розвитку / О.І.Цимбалюк // Науковий вісник ВНУ ім. Л.Українки. – 2010. – № 5. – С.103-106.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

Калищева О.В.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
oksana.kalitseva@gmail.com*

Важливою складовою державних фінансів є державний борг. Залучення та використання позик для покриття дефіциту державного бюджету призводить до зростання та формування державного боргу. Від того, наскільки ефективно буде вирішено боргову проблему, залежить бюджетна дієздатність України, а саме стабільність національної валюти, інвестиційний клімат, рівень відсоткових ставок тощо.

Питання управління державним боргом є особливо важливими в умовах тих економічних труднощів, які впродовж останніх років існують в Україні. Великі розміри як внутрішнього так і зовнішнього боргу, а також відповідно зростання витрат на їх обслуговування обумовлюють необхідність вирішення проблеми державного боргу [5]. Розв'язання проблеми управління державним боргом є одним із ключових факторів економічної стабільності в країні.

Важливий внесок в дослідження проблеми державного боргу зробили такі економісти, як Х.Джонсон, Дж.Кейнс, М.Фрідман, М.Б.Богачевського, Б.Г.Болдирєва, Л.О.Дробозіної, О.Д.Василик, В.В.Корнеєв, В.М.Суторміна, В.О.Степаненко та інші.

Метою дослідження є виявлення основних проблем в управлінні державним боргом України, а також окреслення напрямків вдосконалення управління державним боргом.

Під поняттям «управління державним боргом» слід розуміти комплекс заходів, що приймаються державою стосовно умов і місць розміщення та погашення державних позик. Державний борг можна розглядати з двох сторін: з одного боку, державні запозичення сприяють економічному розвитку держави, а з іншого боку, борг збільшує навантаження на державний бюджет. Тому потрібно

знайти оптимальне співвідношення між економічним зростанням держави та зовнішніми і внутрішніми запозиченнями [2].

У процесі управління державними зобов'язаннями вирішуються такі завдання: пошук кращих умов для запозичення коштів з точки зору мінімізації вартості боргу; недопущення недоцільного та неефективного використання державних запозичень; забезпечення своєчасної сплати боргу та відсотків; забезпечення стабільності валютного курсу [1].

При управлінні внутрішнім боргом головну увагу потрібно звертати на потенційні можливості розміщення боргових зобов'язань серед інвесторів та на наявність фінансових ресурсів у держави для їх своєчасного обслуговування [5].

При управлінні зовнішнім боргом великого значення набуває розрахунок коефіцієнту платоспроможності держави та її ліквідної позиції. Управління зовнішнім державним боргом є одним з найважливіших завдань фінансової політики держави, головною умовою стабільності фінансової системи. Ефективне управління боргом дозволить уникнути його нагромадження, а також сприятиме забезпеченню стабільності соціально-економічної ситуації та розвитку економіки держави [5].

Для вдосконалення механізму управління державним боргом можна запропонувати наступні напрямки: при виборі джерела для отримання зобов'язань пріоритет потрібно віддавати внутрішнім запозиченням; головним завданням при управлінні структурою державного боргу є зменшення частки заборгованості, яку потрібно погасити в короткостроковому періоді, для цього треба здійснити рефінансування боргу за рахунок нових запозичень на більш прийнятних умовах; використання операцій типу «борги в обмін на власність (акції) та інші» [4].

Таким чином, комплексне вирішення проблеми управління зовнішнім і внутрішнім державним боргом із врахуванням запропонованих заходів сприятиме розбудові державних фінансів, покращенню фінансового стану держави, а також недопущенню нагромадженню зобов'язань.

Література

1. Богдан Т.П. Управління державним боргом і макрофінансові ризики в економіці України / Т.П.Богдан // Фінанси України, 2011. – №1. – С.13-23.
2. Василенко Т.П. Особливості формування державного боргу та управління його складовими в період фінансової кризи / Т.П.Василенко // Фінанси України, 2009. – №6. – С.14-28.
3. Вівчар О.Й. Особливості управління державним боргом та методи його удосконалення [Електронний ресурс] / О.Й.Вівчар, М.Ю.Солдак. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2011_720/56.pdf.
4. Макар О.П. Вдосконалення системи управління державним боргом як передумови економічного зростання / О.П.Макар // Вісник Національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць. – Львів, 2012. – Вип.22.– С.284-290.
5. Ярошевич Н.Б. Управління державним боргом: зарубіжний досвід та українська реальність / Н.Б.Ярошевич, А.В.Мазур // Науковий вісник НЛТУ. – 2007. – №17. – С.266-271.

СТІЙКИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Кобельчук Н.М.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
kobnatali@mail.ru*

З поняттям «стійкість» тісно пов'язано поняття «рівновага». Для позначення стану динамічної рівноваги системи біологи використовують термін «гомеостаз» – це «набір взаємозв'язаних правил поведінки органічної системи для підтримки її в стійкому стані» [1].

Постійного стійкого стану можна досягти, якщо використовувати негативний зворотний зв'язок, дія якого утримує систему у середині області стійкості. Термін «гомеостаз» був введений Кенноном при описі процесу біологічного саморегулювання функцій в організмі [1]. Проте на відміну від вічного двигуна чоловік, як і всі живі системи, з часом змінюється і, врешті-решт, вмирає. Отже, живі системи знаходяться в стані не рівноваги – в стані розвитку, який отримав назву «гомеокінез» [2]. З позицій гомеокінезу можна пояснити факт, що живі системи поступово вироджуються і вмирають. Для кожної системи існує стійкий стан динамічної рівноваги, до якої вона прагне, але ніколи не може досягти. Область стійкості знаходиться між нижчим і верхніми порогами, тобто включає гомеокінетичне плато. Положення кордонів цієї області міняється з еволюцією системи, будь-яка дія зі зміни системи впливає на положення і розміри області стійкості. В результаті стає неможливим визначити положення цих кордонів і, отже, бути упевненим, що система знаходиться в області стійкості.

Здатність системи залишатися в області стійкості називають «живучістю» системи. Адаптивними є системи, які «змінюють свою поведінку так, щоб залишатися в області стійкості навіть за наявності зовнішніх дій» [2].

Вочевидь, що підприємства (як і економіка в цілому) – це штучні системи, тому не є саморегульованими. З поняттям гомеокінетичного плато в контексті соціальних систем зв'язана ідея про те, що для кожної системи існує оптимальне дозування управляючих дій. Саме за допомогою такого дозування система стримується в області стійкості. Недостатнє або надлишкове управління може вивести систему з цієї області в нестабільний стан.

Все вищесказане підтверджує тезу про те, що «стійкість» – не є благом для системи. Тобто, якщо система вимушена направляти управляючі дії для підтримки заданих цільових показників життєдіяльності, то цей стан вже може бути охарактеризований як передкризовий. Сстійкість системи вимагає стійкості (тобто незмінних показників) зовнішнього середовища, що є неможливим.

Сучасний період світового виробничого і економічного розвитку всієї сукупності промислових суб'єктів характеризується значним посилюванням конкурентної боротьби. Це негативно позначається на конкурентоспроможності і стійкості функціонування вітчизняних підприємств. Ми згодні з думкою ряду авторів, що під стійким функціонуванням підприємства розуміється його здатність зберігати об'єми реалізації продукції (робіт, послуг) тривалий період часу при різних змінах споживчого попиту на ринку виробників [3, 4]. Принципове важливе значення набувають не лише питання освоєння сучасних ринково-орієнтованих методів планування, управління, організації і контролю виробничо-господарської і економічної діяльності, але і розробка нових логістико-орієнтованих концепцій, підходів, методологій до стратегічного аналізу і управління економічною стійкістю підприємства в умовах ризику і невизначеності.

Підприємство націлене не лише на підтримку цільових показників (заданих об'ємів збуту, прибутку, частки ринку та ін.). Сучасні підприємства основною своєю метою ставлять збільшення ринкової капіталізації як основного чинника забезпечення конкурентоспроможності. Тому відносно підприємства необхідно говорити про стійкий розвиток та його безпеку.

Економічна безпека підприємства – це такий стан ресурсів, капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки і устаткування, прав, підприємницьких можливостей, при якому гарантується найбільш ефективно їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного і соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Основні чинники, які перешкоджають розвитку підприємства, та зміцненню його конкурентоспроможності: висока енергоємність та ресурсомісткість виробництва; недостатня кількість фінансових ресурсів для формування необхідного статутного капіталу, придбання виробничих площ, обладнання, технологій та збільшення обігових коштів; відсутність управлінських здібностей щодо виходу на зовнішні ринки; невисока інвестиційна активність підприємства; зниження рівня безпеки та захищеності підприємства діяльності від криміналітету і контролюючих структур.

Ринок нафтопродуктів у масштабах України демонополізований і конкурентний. Вертикально інтегровані іноземні компанії, що придбали пакети акцій нафтопереробних заводів, закріпили позиції на ринку нафтопродуктів України шляхом створення розгалуженої роздрібною мережі з продажу нафтопродуктів. У результаті найпотужніші і не пов'язані між собою відносинами контролю нафтові компанії «ТНК-ВР», «ЛУКойл», «Татнафта» та інші вільно конкурують між собою.

Враховуючи існування для підприємства певного критерію фінансової безпеки, за межами нижнього кордону якого йому загрожує банкрутство, відзначимо, що таким нижнім кордоном виступає забезпечення платоспроможності, ліквідності і кредитоспроможності підприємства, оскільки для збереження стійкості необхідно, аби рух грошових потоків підприємства давав йому, принаймні, можливість розраховуватися з постачальниками, кредиторами і державою. Платоспроможність виступає як ознака і як основа фінансової стійкості підприємства. Дана вимога передбачає, що підприємства повинні мати можливість оплачувати свої виробничі потреби, тому індикатором стійкого стану в цьому випадку є відрегульований баланс грошових потоків.

Література

1. Cannon W.B. The Wisdom of the Body, Norton, New York, 1936.
2. Carton I.F.S., Schindler A., Yates F., Marsh D. Progress Toward the Applications of Systems Science Concepts to Biology, Army Research Office, Arlington, Va., 1972, p. 65.
3. Медведев В.А. Глобализация экономики: тенденции и противоречия / В.А.Медведев // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – №2. – С.3-10.
4. Цибульский В.Р. Разработка методики стратегического анализа ресурсно-ориентированных городов / В.Р.Цибульский, А.В.Любаненко // Территориальное стратегическое планирование на новом витке реформ / Доклады участников третьего общероссийского форума лидеров стратегического планирования 20-21 октября 2004 г. / Научн. ред. д.э.н. Б.С.Жихаревич. – СПб: Международный центр социально-экономических исследований «Леонтьевский центр», 2005. – С.110-111.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Кондратенко Ю.І.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
kondratenko-yulya@yandex.ru*

Умови ринкового господарювання та процеси реформування економіки в Україні свідчать, що в численних програмах соціально-економічних перетворень до останнього часу невиправдано мало місця відводилося питанням використання інновацій як засобу економічного росту. Протягом останнього десятиріччя ХХ ст. Україна, яка в минулому мала потужний науково-технічний потенціал, втратила його значну частину, що стало наслідком здійснюваних політичних та економічних реформ. А отже, проблема поновлення інноваційного потенціалу України стає першочерговим та вельми актуальним завданням для сучасних учених, політиків та економістів. Зараз доцільним стає розглядання питань стосовно змісту і значення інновацій; дослідження проблеми здійснення інноваційної політики в Україні, покликаної створити необхідні умови для інноваційної діяльності, орієнтованої на розвиток інтелектуальної сфери та підвищення конкурентоспроможності виробництва.

Важливою метою стало дослідження та визначення сутності і змісту поняття інновації як необхідної умови виживання, збереження конкурентоспроможності та процвітання підприємств України, а також визначення необхідності інтенсифікації інноваційного процесу, створення мотиваційного механізму активізації інноваційної діяльності.

Під інноваціями в широкому значенні розуміють прибуткове використання новачій у вигляді нових технологій, видів продукції, організаційно-технічних і соціально економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного або іншого характеру. Сучасне інноваційне управління має базуватися на виявленні причин і взаємозв'язків, які виникають у діяльності систем, урахуванні змін навколишнього середовища, а також глобальних явищ і подій, які так чи інакше впливають на розвиток підприємства. Без постійного впровадження нововведень у діяльності будь якого підприємства його життєвий цикл різко скорочується і практично стає неможливим досягнення поставлених цілей взагалі та на кожному етапі зокрема.

Термін «інновація» став активно використовуватися в перехідній економіці України як самостійно, так і для позначення низки споріднених понять: «інноваційна діяльність», «інноваційний процес». Конкурентоспроможність та успіх будь-якого підприємства залежать від обґрунтування здійснюваної ним інноваційної стратегії, масштабів та ефективності розробки й освоєння нововведень. Інновація – новий підхід до конструювання, виробництва, збуту товарів, завдяки якому інноватор та його компанія здобувають переваги над конкурентами та тимчасову монополію.

Основною умовою та характеристикою сучасного економічного розвитку є застосування наукових знань до практичних завдань, або, інакше кажучи, практична реалізація національного наукового потенціалу, впровадження досягнень науки й техніки в господарський обіг. В Україні високі оцінки наукового потенціалу поєднуються з низьким ступенем його залучення до вирішення завдань економічного зростання, що свідчить про неефективне використання національного багатства. Одним із інструментів, який підвищує конкурентоспроможність українського виробника на вітчизняному ринку, а також

сприяє посиленню позицій української промисловості на світовому ринку, є стимулювання інвестицій, зокрема іноземних.

В інноваційному процесі велике значення має інноваційна інфраструктура. Вона виконує роль елемента, який створює умови для плідної інноваційної діяльності шляхом надання різноманітних послуг.

Запроваджуючи інноваційні перетворення, розвиваючи інноваційний механізм управління, підприємство повинно враховувати закони й закономірності розвитку навколишнього середовища і, з огляду на це, виробити чітку систему принципів і методів розробки та реалізації інноваційних управлінських рішень. Отже, економічний розвиток залежить від ефективної дії багатьох чинників, найважливішими серед яких є науково-технічна діяльність, накопичення наукових результатів і масове застосування нововведень, їхня інституційна підтримка та участь держави у забезпеченні інноваційного процесу як необхідної умови розвитку економічних систем.

Сьогодні інноваційна політика повинна бути спрямована на створення економічних, правових, організаційних основ для розвитку інноваційної діяльності в усіх секторах економіки та галузях матеріального виробництва, забезпечення ефективного використання результатів науково-технічного прогресу, подолання енерго- та ресурсовитратного характеру виробництв та їхнє технологічне оновлення, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, вирішення завдань соціально-економічного розвитку.

Отже, для ефективного розвитку інноваційної цілеспрямованості підприємства необхідно, аби його керівництво й персонал опанували цілісну систему знань, яка складається з суспільно орієнтованих базових знань, які ґрунтуються на універсальних законах розвитку, соціально орієнтованих професійних знань та глобально орієнтованих управлінських знань, які дозволяють керувати інноваційними процесами розвитку підприємства, що у свою чергу, позитивно впливає на інноваційний розвиток суспільства.

Література

1. Згуровський М.З. Інноваційний розвиток суспільства на основі системної методології передбачення / М.З.Згуровський // Стратегія економічного розвитку України: Наук. зб. – Вип. 1(8) / Гол. ред. О.П.Степанов. – К., 2000. – С.132-143.

2. Кузьмін О.Є. Механізм реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства / О.Є.Кузьмін, І.В.Алексєєв // Економічна кібернетика. – 2002. – Вип. 1-2. – С.4-9.

3. Чумаченко М.Г. Роль інновацій в економічному розвитку України / М.Г.Чумаченко, Л.М.Соломатіна // Економіка промисловості. – 2003. – № 1 (19). – С.102-108.

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ НА ПАТ «ХАРКІВСЬКА ТЕЦ-5»

Костін Ю.Д.¹, Мінкович О.В.²

¹Харківський національний університет радіоелектроніки, м. Харків, Україна

²ПАТ „Харківська ТЕЦ-5”, м. Харків, Україна

¹nsipatova@mail.ru, ²mbox@tec5.kharkov.ua

ПАТ «Харківська ТЕЦ-5» – одна з найбільших в Україні. На сьогодні виробничий внесок ПАТ «Харківська ТЕЦ-5» у промисловий розвиток і

економічний добробут України та Харківського регіону складає більш ніж 50 млрд. кВт·год електроенергії та понад 48 млн. Гкал теплової енергії. Сьогодні ПАТ «Харківська ТЕЦ-5» має можливість забезпечити понад 30% потреб у тепловій енергії такого мегаполісу, яким став Харків, а влітку надавати гаряче водопостачання усьому півторамільйонному місту.

Враховуючи значну стратегічну важність ПАТ «Харківська ТЕЦ-5» та її роль в енергетичному забезпеченні Харківського регіону, на підприємстві велику увагу приділяють роботі з людськими ресурсами, особливо актуальним питанням є залучення висококваліфікованих фахівців та розвиток освітнього потенціалу працівників.

Так, останнє десятиліття характеризується тісним і плідним співробітництвом Харківської ТЕЦ-5 з науковими установами Національної академії наук України та вищими навчальними закладами України. На ТЕЦ-5 функціонує філія кафедри «Електричні станції» Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», де проходять практичну підготовку майбутні енергетики. Спільно з харківськими науковцями інженерами ТЕЦ-5 створені прототипи автоматизованих систем моніторингу якості теплозабезпечення житлових масивів та управління відпуском теплової енергії для централізованого тепlopостачання побутових споживачів. Ці системи захищені патентами України і отримали високу оцінку з боку Національної академії наук України та фахівців-енергетиків.

У табл.1 приведені дані щодо кількості штатних працівників на ПАТ «Харківська ТЕЦ-5» та показники кількості працівників з вищою освітою.

Таблиця 1

Кількість штатних працівників та працівників з вищою освітою на ПАТ «Харківська ТЕЦ-5»

№	Показник	2010 р.		2011 р.		2012 р.	
		Всього, осіб	з них жінки	Всього, осіб	з них жінки	Всього, осіб	з них жінки
1	Облікова кількість штатних працівників на кінець року, всього	811	236	837	252	825	249
2	Кількість працівників, які мають вищу освіту за освітніми рівнями:						
2.1	неповна та базова вища освіта	170	53	163	47	156	46
2.2	повна вища освіта	338	96	376	120	380	118

Як видно з даних табл.1, на підприємстві більш ніж 60% штатних працівників мають вищу освіту, причому якщо у 2010 р. цей показник складав 62,63%, то у 2012 р. він збільшився до 65%. У 2010 р. з загальної кількості працівників на підприємстві було 170 осіб, що мали неповну та базову вищу освіту, з них 53 жінки або 31,18%, а кількість осіб, що мали повну вищу освіту складала 338, з них 96 жінок або 28,4%. У 2011 р. з загальної кількості працівників на підприємстві було 163 особи, що мали неповну та базову вищу освіту, з них 47 жінок або 28,83%, а кількість осіб, що мали повну вищу освіту складала 376, з них 120 жінок або 31,91%. У 2012 р. з загальної кількості працівників на підприємстві було 156 осіб, що мали неповну та базову вищу освіту, з них 46 жінок або 29,49%,

а кількість осіб, що мали повну вищу освіту складала 380, з них 118 жінок або 31,05%.

На підприємстві ПАТ «Харківська ТЕЦ-5» постійно проводиться підвищення кваліфікації персоналу. Так, у 2010 р. первинну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації у звітному році отримали 192 працівника підприємства. З цієї кількості 27 чол. (26 робітників та 1 керівник) отримали нові професії та пройшли первинну професійну підготовку, перепідготовку у навчальних закладах різних типів за договорами; 165 працівників підвищили кваліфікацію у навчальних закладах (ДП «Спеціалізований центр підготовки кадрів» та Харківський соціально-економічний інститут), в інших учбових центрах та курсових комбінатах, на семінарах та безпосередньо на виробництві. У 2011 р. перепідготовку та підвищення кваліфікації отримали 219 працівників підприємства, з них 55 чол. (49 робітників і 6 керівників) було навчено новим професіям та здійснено перепідготовку у навчальних закладах різних типів за договорами; 164 працівника підвищили свою кваліфікацію. У 2012 р. перепідготовку та підвищення кваліфікації отримали 235 працівників підприємства, у тому числі 12 робітників було навчено новим професіям, тобто вони пройшли перепідготовку, а 223 працівника підвищили свою кваліфікацію у навчальних закладах різного типу, в учбових центрах та учбово-курсних комбінатах, на семінарах та безпосередньо на виробництві.

Кадрова програма підприємства спрямована на забезпечення рівня кваліфікації працівників технічним та економічним потребам ПАТ «Харківська ТЕЦ-5». Станом на 2012 р. працівники підприємства ПАТ «Харківська ТЕЦ-5» навчалися за 39 спеціальностями у навчальних закладах. З 39 чоловік, що проходили навчання у навчальних закладах, більшість навчалася безпосередньо за фахом по таким спеціальностям, як «Теплові електричні станції», «Електроенергетика», «Електричні системи і мережі», «Електротехнічні системи електроспоживання», «Електропостачання сільського господарства», «Обслуговування та ремонт пристроїв електрозв'язку на транспорті», «Електротехнічний зв'язок».

Також на ПАТ «Харківська ТЕЦ-5» обладнано клас для навчання персоналу, де проводяться тренування, навчання та перевірка знань з охорони праці працівників товариства.

Таким чином, на ПАТ «Харківська ТЕЦ-5» приділяється значна увага стратегії розвитку людських ресурсів та забезпечення високого освітнього та наукового потенціалу працівників підприємства.

ПРЯМИЙ І ЗВОРОТНІЙ ЕФЕКТИ РЕФОРМ В ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Курінна Я.В.

*Харківський обласний центр молоді, м. Харків, Україна
ariadna713@yandex.ru*

Виконуючи головну місію в життєзабезпеченні міст, житлово-комунальне господарство (ЖКГ) не може існувати інакше, ніж в динамічному процесі розвитку. І якщо з різних причин трапляються такі періоди часу, коли оновлення підприємств цієї галузі не відбувається, то це слід вважати ознакою розгорнутої кризи всієї економічної системи, які б позитивні тенденції в промисловості, на транспорті, в фінансовій системі чи в сфері послуг поточна статистика не

показувала. У зв'язку з цим зміни і модернізації в ЖКГ мають відбуватися раніш, ніж в промисловості чи в різновидах бізнесу, оскільки умови життя формують світогляд і поведінку людей, а вже якісний людський фактор створює нову конкурентну економіку.

Механізм введення змін визначають як «реформи». Стосовно систем ЖКГ реформа має першорядною ціллю виведення галузі з кризисного стану шляхом введення прогресивних змін в механізмі управління, в виробничих технологіях, в нормах взаємодій з постачальниками, споживачами, громадою та владою.

Досліджуючи стан галузевих підприємств та державні програми щодо реформ в ЖКГ, приходимо до висновку, що успіхи в реформаційному процесі поки що незначні, по образному вислову – «реформа пробуксовує». В науковій літературі визначено основні перепони на шляху реформ (інвестиційні, управлінські, соціально-психологічні, науково-технічні тощо) і головне завдання зараз, на нашу думку, вбачається не в детальному уточненні цих негараздів, а в пошуку шляхів і механізмів активації реформаційного процесу ЖКГ.

В цьому аспекті в проведеному дослідженні виділено три складові частини – аналітико-прогностична, формально-логічна і практичних заходів.

В результаті проведення дослідження було отримано наступні результати.

Новим висновком є те, що значну долю в покращенні ситуації можна забезпечити на мізерних фінансових вкладеннях за рахунки організації роботи виробничого персоналу і вмілого управління.

Інший висновок – інвестиційний клімат швидко змінити нереально і очікувати значного притоку інвестицій зовні мало ймовірно. Отже, модернізації треба здійснювати за свої кошти, а для цього в керівництво підприємств треба поставити нових людей, які відладять роботу. А паралельно і терміново зняти всі бар'єри з іншого шляху – притоку зовнішніх інвестицій.

Ще один висновок полягає в тому, що тарифи – це економічна, а не політична категорія. Тому регулювати їх «вручну» шкідливо.

Реформи ЖКГ мають прямий і зворотній ефект. Прямий ефект – галузь покращує свою діяльність, підвищуючи якість послуг, забезпечуючи високий рівень комфорту населення, фінансує саморозвиток. Зворотній ефект більш складний і різноманітний. Галузь переключає на себе інвестиції, які потрібні в інших секторах економіки, активує конкуренцію, вступає в суперечності з малим бізнесом. Зворотній ефект проявляє себе в кадровій динаміці (досвідчені фахівці затребувані в суміжних бізнес-структурах), в підвищенні уваги до ЖКГ «контролюючих» органів, в лімітування послуг для нових споживачів.

Загальна логіка балансу прямих і зворотних ефектів представлена на рис.1.

Як слідує з представленої моделі, механізм балансового регулювання процесу реформ базується на аналітичних і нормативних розрахунках і більш точних прогнозах.

Практичні рекомендації щодо активізації реформаційного процесу.

Рис. 1. Логіка балансу прямих і зворотних ефектів

Підприємство системи ЖКГ мають провести системний аудит: техніко-технологічний, енергетичний, інноваційний, кадрово-управлінський, інформаційний, фінансово-економічний та розробити ресурсну модель підприємства, в якій використовується баланси, витрати, резерви, варіанти заміщення.

В системі управління вводяться нові функції: інноваційного менеджменту, прогнозування проблемних ситуацій, управлінського обліку, розробки збалансованої системи показників, залучення інвестицій, впровадження ІС-технологій.

Таким чином, основну увагу при проведенні реформ слід приділити самому процесу реформ, організувавши постійно діючий механізм оновлення і модернізації підприємств ЖКГ. Але вже на етапі розробки реформ слід прогнозувати можливі наслідки як позитивні, так і негативні і прогнозувати заходи по зменшенню негативних наслідків.

ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТОВ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ МЕЖДУ УКРАИНОЙ И РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИЕЙ

Курусь Т.Е., Мухин И.А.

Бердянский государственный педагогический университет,
г. Бердянск, Украина
naval_43@mail.ru

По мере того, как неоткрытых и неосвоенных международной торговлей «миров» становилось все меньше, соперничество за рынки неуклонно обострялось, становилось сферой все более жестоких торговых, а затем и

вооруженных войн. Как в древности, так и сейчас благополучие общества и государства зависит от того, насколько они способны обеспечить свое воспроизводство, защиту и развитие за счет собственных ресурсов, а также за счет использования чужих ресурсов – например, ресурсов дальних и ближних соседей. В ситуации, когда для использования чужих ресурсов не применяются насильственные действия, основным механизмом оказывается товарный или (в нынешнюю эпоху почти исключительно) денежный обмен с другими странами. То есть, говоря современным языком, международная торговля.

Поскольку войны всегда приносили воюющим сторонам огромные бедствия, без острой необходимости (или полной уверенности агрессора в легкой победе) их, как правило, старались избегать. И вместо того, чтобы воевать, торговали. Не случайно крупнейшие экономисты и политики давно определяют сущность хозяйственно-экономического развития основной части человечества понятием «торговая цивилизация» [1].

Торговая война – конкуренция между странами в международной торговле посредством ограничения импорта в страну и увеличение экспорта. Она может быть направлена против одной конкретной страны. Самой же острой формой войны является торговая блокада [2]. Торговую войну можно рассматривать как ситуацию, при которой страны-участники международной торговли пытаются снизить количество конкурентоспособных импортных товаров с помощью импортных пошлин, квот и других ограничений импорта [3].

Торговая война между Российской Федерацией и Украиной – путь в никуда. Рассмотрим данные по внешней торговле Украины за первое полугодие 2013 г. Объем экспорта товаров в страны СНГ составил 35,9% от общего объема экспорта, Европы – 27,6%, в т.ч. в страны Европейского Союза – 27,1%, Азии – 25,7%, Африки – 6,6%, Америки – 3,9%, Австралии и Океании – 0,1%. Существенные экспортные поставки осуществлялись украинскими предприятиями в Российскую Федерацию – 24,7% от общего объема экспорта (черные металлы, механические машины, локомотивы), Турцию – 6,1%, Китай – 4,5%, Италию – 4,2%, Польшу – 3,9%, Казахстан – 3,6% (изделия из черных металлов, железнодорожные локомотивы, механические машины) и Индию – 3,4%.

Среди крупнейших стран-партнеров экспорт товаров увеличился в Китай на 60,7%, Италии – на 9,8%. Одновременно сократился в Казахстан на 14,8%, Российскую Федерацию – на 13,5%, Польшу – на 11,3%, Индию – на 11,1% и Турцию – на 0,9%.

Импорт из Европы в Украину составил 37,2% от общего объема импорта, в т.ч. из стран Европейского Союза – 35%, из стран СНГ – 34%, Азии – 21,2%, Америки – 6,3%, Африки – 1,1%, Австралии и Океании – 0,1%. Наибольшие поступления осуществлялись из Российской Федерации – 27,5% (топливо минеральное, нефть и продукты ее перегонки, механические машины, черные металлы), Китая – 11,3%, Германии – 9,2%, Польши – 5,2%, Беларуси – 4,9% (топлива минеральные, нефть и продукты ее перегонки, средства наземного транспорта, кроме железнодорожного, механические машины), США – 4,1% и Италии – 2,8%. Импорт товаров из крупнейших стран-партнеров Украины увеличился лишь из Китая и Польши на 19% и 13,7% соответственно. Уменьшились поставки из Беларуси на 31,5%, Российской Федерации – на 29,3%, Италии – на 14,4%, США – на 11,7% и Германии – на 2,4%.

Украина является важнейшим внешнеэкономическим партнером Российской Федерации на постсоветском пространстве и пятой среди всех стран, уступив по данному показателю только Китаю, Нидерландам, Германии и

Италии. По итогам 2012 г. товарооборот российско-украинской торговли составил \$45,1 млрд. На Украину пришлось 5,2% российского экспорта и 5,8% импорта. Украина – выгодный для России внешнеторговый партнер: Россия продала в Украину своих товаров на \$9,2 млрд. больше, чем купила у нее.

Доля Украины как покупателя российских товаров в последние годы колебалась около 5%. А вот в российском импорте доля украинских товаров последовательно снижалась – с 8,1% в 2000 г. до 4,8% в 2009 г. Кризис 2008 г. увеличил спрос на украинскую продукцию на российском рынке. По итогам 2011 г. доля Украины в российском импорте выросла до 6,2%, но затем вновь начала снижаться. По итогам первой половины 2013 г., импорт из Украины сократился на 12% по сравнению с первым полугодием 2012 г. (вместе с тем, из Российской Федерации в Украину сократился более существенно – на 24%).

В Украине Россия закупает преимущественно промышленную продукцию. В 2012 г., по данным Федеральной таможенной службы России, почти 15% украинского импорта в Россию составили железнодорожные вагоны и локомотивы, а также запчасти к ним (их закупили на \$2,7 млрд.). Еще 14% составил различный стальной металлопрокат, заготовки из него (\$2,4 млрд.). 13% пришлось на реактивные, турбовинтовые и прочие двигатели, газовые турбины, насосы и компрессоры. 7% составило электрооборудование, преимущественно трансформаторы. Ровно 6% – стальные трубы и крупные металлоконструкции из черных металлов. 5% украинского импорта в Российскую Федерацию пришлось на сырую нефть и нефтепродукты.

Относительно близкими к потребительским товарам, которые Украина поставляет в Россию, можно считать изделия из бумаги и картона: в импорте из Украины их доля составила чуть менее 4% (только украинских обоев закупили почти на \$270 млн.). Украина является важнейшим поставщиком шоколада на российский рынок: в 2012 г. какао и изделий из него было закуплено почти на \$450 млн. (2,5% российского импорта из Украины). Более чем на \$300 млн. украинских сыров поставлено в 2012 г. на российский рынок; \$290 млн. потратили россияне на закупки украинского пива, вин и водки; \$230 млн. – мяса (говядины, свинины, птицы); почти на \$2 млн. купили в Украине пчел [4].

Таким образом, Российская федерация является крупным торговым партнером Украины, как и Украина для РФ. Однако экспорт и импорт между этими странами постепенно уменьшается. Учитывая существующую динамику показателей торговли с Россией, Украина должна искать новые рынки сбыта – страны Северной Африки, Азии, углублять сотрудничество с Китаем.

Литература

1. Бялый Ю. Экономическая война / Ю.Бялый // Суть времени, №17, 27.02.2013.
2. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А.Райзберг, Л.Ш.Лозовский, Е.Б.Стародубцева. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 495 с.
3. Финансовый словарь. Торговая война: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/30494.
4. Чем грозит торговая война России с Украиной: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.interfax.ru/business>.

ВПЛИВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Лейфура М.В.

*Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
Lejffura1@gmail.com*

Одним із ключових аспектів економічного зростання є розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності. Це обумовлено тим, що в сучасних умовах інновації є вирішальним чинником формування національної конкурентоспроможності та являють собою найважливішу складову економічного розвитку.

Кризові явища 2008-2009 рр. негативно вплинули на ефективність державних важелів управління та економічної політики в цілому, що спричинило макроекономічні диспропорції та структурні деформації суспільно-економічного розвитку і призвело до поширення тінізації української економіки. Це в свою чергу негативно відбилось на інноваційно-інвестиційних процесах на рівні підприємств, тому розробка механізмів детінізації економічної діяльності залишається пріоритетним і без сумніву актуальним завданням для сучасної науки.

В Україні показники рівня тіньової економіки за різними методами обчислення коливаються від 26% до 44%. Хоча за підрахунками академіка НАН України Гейця В.М., реальний рівень тіньової економіки в країні близький до критичної позначки – 60% [1].

Період посткризового відновлення характеризується зменшення тінізації економіки, проте радикального покращення ситуації поки що не відбувається. Зменшення рівня тіньової економіки зумовлене переважно неможливістю повноцінного ведення бізнесу поза легальним сектором.

Інвестиційні потоки в Україну часто є ланкою схем прихованого виведення капіталу. Показовим прикладом цього є великі обсяги інвестицій з Кіпру, які складають понад 25% від загального обсягу прямих інвестицій в Україну. У 2011 р. в трійку основних країн-інвесторів в Україну входять Кіпр – \$ 12,645 млрд. дол., Німеччина – \$ 7,386 млрд. дол., Нідерланди – \$ 4,822 млрд. дол. [2].

Провівши аналіз розвитку інноваційного та тіньового сегментів економіки України на основі показників питомої ваги підприємств, що впроваджували інновації та рівня тіньової економіки в країні, приходимо до висновку, що існує певна кореляція даних показників (рис.1).

Тобто збільшення рівня тіньової економіки негативно впливає на інноваційний розвиток і навпаки, проте дане припущення потребує більш ґрунтовного доведення.

Активізація інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств в Україні та стимулювання переходу капіталів з тіньового сектора в легальний потребує формування сприятливих умов для доступу інноваційних фірм до кредитних ресурсів, зменшення оподаткування інноваційних підприємств, створення системи пільг у податку на прибуток та скорочення адміністративних процедур, що ускладнюють інноваційну діяльність.

Для подальшого розвитку необхідне виведення з тіньового сектору значної частини підприємств України, що сприятиме інноваційно-інвестиційному розвитку економіки, покращить ставлення стратегічних партнерів та забезпечить вихід на якісно новий рівень соціально-економічних показників.

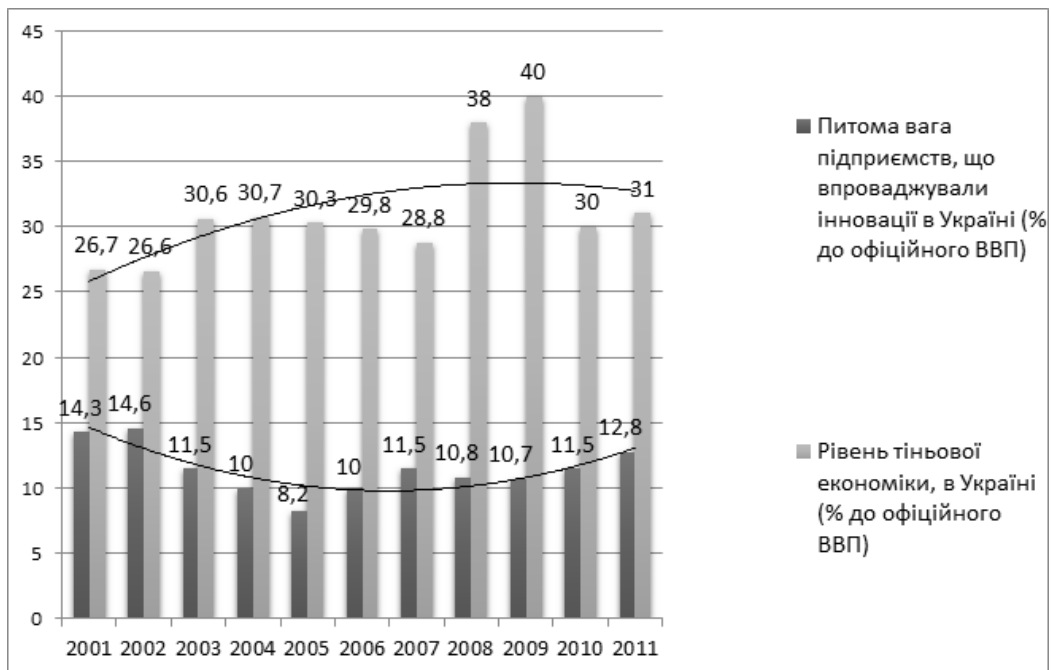

Рис. 1. Взаємозалежність рівня тінізації економіки та інноваційного розвитку підприємств в Україні
 Джерело: розраховано автором на основі даних [3, 4]

Враховуючи результати проведених досліджень, очевидно, що одним з найважливіших завдань для уряду є запровадження ефективних заходів орієнтованих на зменшення ризиків тінізації економіки.

У сучасних умовах ключовою стратегією стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки має стати її лібералізація в поєднанні із державними заходами щодо збільшення інновацій, спрямованих на підвищення ефективності легальної економіки України.

Література

1. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання: аналіт. доп. / Т.А.Тищук, Ю.М.Харазішвілі, О.В.Іванов; за заг. ред. Я.А.Жаліла. – К.: НІСД, 2011. – 96 с.
2. Зовнішньоекономічні чинники модернізації економіки старопромислових регіонів України: аналітична доповідь / За ред. Ю.В.Макогона. – Донецьк: РФ НІСД, 2011. – 20 с.
3. Офіційний сайт міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ЇЇ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Матюха М.М.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна
20042004@i.ua*

В умовах сучасних економічних відносин істотно зростає складність управління підприємством. Це пояснюється збільшенням його самостійності і розвитком горизонтальних зв'язків із зовнішнім оточенням – постачальниками, споживачами, податковими установами, банками, страховими компаніями, біржами, інвесторами. З іншого боку, ускладнюється внутрішній менеджмент підрозділів підприємства, основною та додатковою діяльністю підприємства. Причиною такого стану є зростання об'ємів інформаційних потоків, які потребують раціонального упорядкування та представлення користувачам обліково-аналітичної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень. Фінансова звітність, яка є стандартизованою, не передбачає оперативного надання інформації і потребує доповнення або аналітичного розширення. Доповненням і розширенням до фінансової звітності у такому разі стає управлінська звітність.

В даний час досягнуті певні успіхи в галузі створення інформаційних систем підприємства, в яких досить продуктивно формується і використовується управлінська звітність. У ряді цих систем за допомогою управлінської звітності вирішуються завдання інформаційного забезпечення оперативного управління, визначення фінансових результатів підрозділів підприємства, проведення контрольних заходів та прогнозування і досягнення певних результатів діяльності. Однак, проведений аналіз наукових досліджень показує, що до теперішнього часу існують питання у забезпеченні точності та оперативності вирішення формування і представлення показників управлінської звітності, недостатньо повно відображенні реальні процеси діяльності підприємства, його структурних підрозділів.

Як правило, необхідність формування управлінської звітності виникає, коли на підприємстві формується певний рівень управління, а керівництво підприємства починає реально усвідомлювати недоліки існуючої системи управління її інформаційного забезпечення при використанні інформаційних технологій з метою підвищення ефективності її використання. Причинами такого стану речей є:

відсутність «прозорої» системи обліку витрат, яка дозволяла б не тільки визначити їх достовірну величину, а й проаналізувати витрати за видами, статтями, місцями виникнення, носіям, центрами відповідальності та в інших розрізах, необхідних для здійснення адекватного контролю діяльності та управління;

відсутність механізму оцінки рентабельності напрямків діяльності та окремих видів продукції;

відсутність процедур проведення аналізу та прийняття управлінських рішень, пов'язаних з питаннями формування виробничої програми, ціноутворення, оцінки інвестиційних проектів тощо;

недостатній рівень відповідальності і мотивації персоналу за зниження рівня витрат і підвищення ефективності діяльності як свого підрозділу, так і підприємства в цілому;

відсутність чіткого механізму управління підрозділами підприємства (системи контрольних показників, регламенту їх планування, отримання звітів, аналізу та оцінки, стимулювання):

відсутність механізму планування (бюджетування) діяльності підприємства, який дозволяв би проводити попередній порівняльний аналіз прийнятих рішень, розраховувати планові, економічно виправдані (у відповідності з внутрішніми нормами і нормативами підприємства) показники витрат, прогнозувати результати діяльності та обґрунтовувати перспективні рішення, проводити аналіз відхилень фактичних показників від планових і виявляти їх причини.

Саме управлінська звітність для підприємств стає основою вирішення цілого комплексу проблем інформаційного забезпечення системи менеджменту, починаючи від стратегії і закінчуючи оперативними бюджетами підприємствами. Формування управлінської звітності базується на методиках, тісно пов'язаних з функціональними процесами на підприємстві. Незважаючи на те, що на практиці зазвичай використовуються окремі форми, важливо, щоб ця управлінська звітність була об'єднана в єдину систему, орієнтовану на досягнення головного результату – підвищення якості управління підприємством.

OIL AND FAT BUSINESSES: COMPOSITION PECULIARITIES OF ACCOUNTING MANAGEMENT OF PRODUCTION COSTS

Mykhalska Elena

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Lena_mykhalska@mail.ru

The principal condition for rational composition of accounting costs management is the reasonable definition for each of the oil and fat plant facilities cost accounting and calculation operands. The degree of evaluation by this definition depends on the effectiveness of the organization, and construction of accounting, analysis and control of costs, as well as their impact on effectiveness of management.

Under current conditions management costs control of oil and fat businesses requires to possess information not only for the whole enterprise, but also to other, more detailed, cost accounting objects, such as costs of production units, to help evaluate the effectiveness of individual units and their managers and to make it clear to analyze cost accounting objects in different sections with varying degrees of detalization or consolidation.

Oil and fat productions technology are redistributed – (redistributed index up to 8), the result of each is a semi-finished product, which is passed to the next division (stage production).

Therefore, it is necessary to control costs, by forming semi-finished production costs at each redistribution.

In order to control the level of operated expenses it is necessary to keep them in the context of management accounting of operation processes.

In management accounting operation costs accounting provides direct assignation of costs to specific products (implementation) on every of production stages.

Redistribution is separate workshops (stations), which act as “centers of compliance of costs”, which are detailed under “cost centers” and “places of emergence”, which enables efficient planning and behavioral management of costs.

Specified cost accounting for "places of origin", "cost centers" and "centers of responsibility" is an ideal base for budgeting implementation.

Functions of technological processes in oil and fat production accounting, for which there are outlays, provide an opportunity to identify limitations and redundant functions of technological operations through analysis, ensuring the adherence of costs" set up for "responsibility centers" with details for "cost centers" and "places of emergence".

Operating costs accounting must satisfy the following basic management oil and fat businesses requirements in terms of budgeting:

1) provide information to monitor performance for each of the "centers of responsibility";

2) provide detailed information to analyze "the behavior of costs" in terms of "cost centers" and "places of emergence".

Separation of "responsibility centers" with "cost centers" specification and "places of emergence" can significantly increase the effectiveness of internal control and accounting, as well as to evaluate and monitorize the performance of each of the "responsibility centers" to determine their contribution to achieving the overall objectives of the enterprise.

For effective functioning of budgeting, the main goal for accounting is to process redistribution-workshops performance data – "responsibility centers", as well as the "centers of emergence" which are individual units, machines, installations with subsequent specification of the above-mentioned by "places of emergence" implemented in managerial accounting.

Budget of the production unit of oil and fat enterprises is an operating flow chart, meant to be controlled. Therefore, the company must build a system of management accounting, which records the facts of economic activities that are necessary to ensure the assembly process, analysis and a budgeting. Management accounting is the main component of the budgeting process and, in turn, the budgeting process is embodied through adequate organizational structure and system management.

Basic tools of oil and fat businesses budgeting, technologically a redistribution cycle of production, are: budgeting, accounting, monitoring and analysis of redistribution-workshops which serve as "responsibility centers". Accordingly, a system that measures and evaluates the compliance progress of a certain budgetary redistribution-workshop.

Synthesis of budgeting and cost accounting for the "places of emergence" and "responsibility centers" constitute specific objects of administrative cost accounting, namely, "outlay responsibility centers" "outlays of centers of responsibility", "outgo centers" and "the place of emergence of costs" assessment helps determine the cost-effectiveness of basic cycles of production activities in terms of structural manufacturing departments, such as budgetary "responsibility centers".

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Мухін В.С.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Mukhinviktors@yandex.ru

Пріоритетним завданням на сучасному етапі проведення економічних реформ в Україні є розвиток підприємництва. Аналіз світового досвіду свідчить,

що практично в усіх розвинутих країнах держава бере активну участь у формуванні та розвитку підприємницької діяльності, підтримці найбільш доцільних і ефективних її напрямів [2].

В умовах переходу до ринкової економіки важливим завданням економічної політики держави є створення і забезпечення функціонування в країні ефективної податкової системи. Адже саме податкова політика є безпосереднім інструментом впливу на розвиток економіки, відтворення виробничих процесів, перерозподіл доходів у суспільстві та покращення добробуту населення. У вітчизняній економічній науці дослідженням стану податкової системи, ефективності податкової політики та проблемам їх реформування присвячені роботи багатьох науковців, таких, як Л.Наумова, О.В.Отрошко, С.В.Онишко, О.М.Ковалюк, М.С.Тимченко та ін.

Мета дослідження полягає в аналізі впливу змін податкового законодавства на розвиток підприємництва в Україні та розробці пропозицій щодо його удосконалення.

Податкова політика – це державна політика оподаткування юридичних і фізичних осіб. Її метою є формування державного бюджету за одночасного стимулювання ділової активності підприємств. Вона реалізується через систему податків, податкових ставок і податкових пільг [1]. Зменшуючи або збільшуючи ставки податків, змінюючи інші умови оподаткування суб'єктів господарювання, держава може вплинути на темпи економічного зростання, обсяги інвестицій, що спрямовуються в економіку, розміри експортно-імпортних операцій тощо.

Діючи податкова система України у зв'язку з великим податковим навантаженням на суб'єктів господарювання не тільки не сприяє становленню ринкових відносин, але й обмежує розвиток підприємницької та інвестиційної діяльності, не стимулює населення до чесної праці, накопичення власності, не сприяє досягненню соціальних і політичних цілей реформування суспільства у напрямку соціально орієнтованої ринкової економіки.

Основними недоліками податкової системи України є: відсутність цілісної концепції її побудови та правового підґрунтя організації податкових відносин; зосередження на фіскальній ролі податків із втратою регулюючого впливу; можливість ухиляння від сплати податків; скорочення податкових надходжень; сприяння розширенню тіньового сектора економіки [3].

Процес формування податкової системи України пройшов шлях від прийняття Закону України «Про систему оподаткування» в 1991 р. до впровадження Податкового кодексу України 2 грудня 2010 року, мета якого є усунення вище перелічених недоліків податкової системи.

Не дивлячись на неоднозначність новацій, закладених у Податковий кодекс, слід відзначити, що за деякими з перелічених вище напрямів відбулися позитивні зрушення, які зменшують податкове навантаження на підприємців.

До таких зрушень, зокрема, слід віднести зменшення кількості загальнодержавних та місцевих обов'язкових платежів; поступове зменшення ставок окремих видів податків, насамперед, податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість; певне зближення методичних засад податкового та бухгалтерського обліку; звільнення від оподаткування терміном на десять років прибутку підприємств окремих галузей економіки [4].

Отже, дослідження основних податкових важелів розвитку підприємницької діяльності в Україні дозволяє констатувати, що, не дивлячись на те, податковий тиск в Україні за роки незалежності зменшується, податкових стимулів для реалізації підприємницької ініціативи поки що замало. У зв'язку з

цим, податкова реформа, яка сьогодні здійснюється в Україні, повинна бути вдосконалення за рахунок різних заходів. Наприклад:

уточнення переліку національних економічних пріоритетів розвитку для визначення сфер і галузей економіки, застосування податкових пільг в яких матиме максимальний економічний або соціальний ефект;

введення механізму чіткого обліку податкових пільг, строків їх надання з метою зростання передбачуваних доходів держави, з одного боку, та підвищення відповідальності суб'єктів отримання пільг, з іншого боку;

запровадження практики моніторингу напрямів використання суб'єктами підприємництва додаткових доходів та ініціювання їх спрямованості на розширення підприємницької діяльності, економію енергоносіїв тощо з метою вдосконалення цільового використання податкових преференцій.

Підсумовуючи зазначимо, що реформу податкової системи необхідно здійснювати шляхом пошуку компромісу між підприємствами і державою через реалізацію фіскальної політики на взаємовигідних умовах. Вона повинна забезпечувати збільшення податкових надходжень за рахунок розширення бази оподаткування та ліквідацію тіншового сектора, стимулювати розвиток виробництва, гарантувати стабільність та рівномірність податкових надходжень до державного бюджету і включати економічно обґрунтовані податки.

Література

1. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г.Загородній, Г.Л.Вознюк, Т.С.Смовженко. – Львів: Центр Європи, 1997. – С.566.

2. Наумова Л. Розвиток малого підприємництва у контексті прийняття податкового кодексу України / Л. Наумова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 124. – С.87-89.

3. Тимченко М.С. Сучасний стан та перспективи розвитку податкової політики України / М.С.Тимченко // Проблемы материальной культуры – экономические науки. – 2011. – № 126. – С.105-107.

4. Вплив державної податкової політики на економічний розвиток вітчизняного підприємства: [Електронний ресурс]. – Доступний з http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13271/1/271_Shvec_696-698_69.pdf.

THE QUALITY OF URBAN ECOSYSTEM SERVICES AS A FACTOR OF THE ELDERLY IN-MIGRATION

Nestorenko Tetyana

Berdiansk State Pedagogical University, Berdiansk, Ukraine

Tetyana.Nestorenko@gmail.com

The process of urbanization not only leads to benefits for producers and consumers but also to the emergence and strengthening of negative externalities. That is concentration and diversity of resources in large cities is accompanied by negative effects. Cities with high rates of development form the ever-increasing demand for production factors such as land and water. Shortage of land leads to it high cost and, consequently, to rising house prices. Water pollution leads to increased costs related with the establishment and maintenance of cleaning systems, water supply and sanitation. In large cities, the environmental conditions deteriorate and the level of pollution increases, which leads to poor health.

Later-life migration has long been recognized as an important factor in local and regional economic development. The impact of this migration can be expected to increase even further as the elderly population continues to grow.

Tosun, Williamson and Yakovlev reexamine intergenerational conflict in education financing using several advanced econometric techniques that are applied to U.S. state and county data on education spending and elderly migration [6]. Authors show that states with higher share of elderly population and higher elderly migration experienced lower education spending per pupil.

The life course model, introduced in [5], is based on the idea that residential mobility often rises in response to particular life course events such as marriage, occupational advancement, and the departure of children from the household. Elderly migration has been linked to several life course events: retirement, the onset of disability, income decline, and the loss of a spouse [7].

Most studies focus on three primary goals: 1) identifying the events most closely associated with geographic mobility in later life, 2) classifying and describing the individuals most likely to move in response to each event, and 3) identifying and assessing the place characteristics most often associated with the mobility of each migrant group.

Preferences of location of residence may play an important role in the in-migration process of the elderly. If a town provides a lot of amenities for the elderly, this category of the elderly population will migrate from large cities to smaller ones. For example, recent in-migration in Canada has reflected a response to the lure of amenity inspired attractions of British Columbia on the west coast [4].

The elderly are different from other demographic groups in ways that are interesting from a theoretical perspective.

As considered [1] for a broader range of amenities, retirement leads to an increase in mobility with movement directed more toward amenities (e.g., pleasant climates) than is the case for those of working age.

Unlike the working-age people, the advantages of large cities providing opportunities to build career, are not determining factors for place of residence for the elderly.

Therefore, in Ukraine elderly can migrate from large cities (for example, from Kyiv) to small (for example, regional centers), which can provide them with a good level of health care and a higher level of the urban ecosystem services. Elderly residents of Kyiv can form additional capital on the difference cost of apartments in Kyiv (1500 € per m²) and in a smaller cities (900-950 € per m²) [3]. This capital will allow to seniors to buy better food, medicines, and to acquire sanatorium permits.

This statement is in accordance with the viewpoint of Zuleta, Ávila and Rodríguez who found that the elderly had incentives to migrate from economies where productivity was high to economies with low productivity because of the lower cost of living [8].

These authors also substantiated, that when countries differed in their saving rates, elderly migrated to economies with lower saving rates due to same reason (lower cost of living) [8]. In more general terms, elderly migration is likely to go from rich to poor countries or from rich to poor cities.

The quality of life of the elderly is largely dependent on the urban ecosystems services.

Ecosystem services are the benefits that people obtain from the environment [2]. They include provisioning services such as food, water, timber, fiber; regulating services that affect climate, floods, natural disasters, human waste and water quality;

cultural services that provide recreational, aesthetic, and spiritual needs; support services, such as soil formation, photosynthesis, and nutrient cycling.

Urban ecosystem services are the benefits that people obtain from the environment in city.

Changes in ecosystem services affect human well-being. Such well-being includes a variety of components, including: the basic material for a good life, such as a safe and healthy living conditions, constant provision of sufficient food, shelter, clothing and access to the benefits of consumption, health, including good health and having a healthy physical environment, clean air and access to clean water, good social relations, such as social cohesion, mutual respect, the ability to help others and take care of children, safety, perceived safety of access to natural and other resources, personal security and protection against natural and man-made disasters [2].

Literature

1. Graves, P. E., Regulska, J. 1982. Amenities and migration over the life-cycle. The Economics of Urban Amenities (D. B. Diamond and G. S. Tolley, Eds.), Academic Press, New York.

2. Millennium Ecosystem Assessment, 2005. Ecosystems and human well-being: synthesis, Washington, D.C.: Island Press.

3. Nestorenko, T. 2013. Factors of youth and elderly urban migration: spatial aspect. Verejna sprava a regionalny rozvoj. Vysoka skola ekonomie a manazmentu verejnej spravy v Bratislave. #1, jun 2013, rocnik IX: 204-215.

4. Newbold, K. Bruce. 2004. Indirect estimates of age-specific interregional migration flows in Canada. 4th Colorado Conference on Migration, convened at the Aspen Lodge, Estes Park, Colorado, on September 24-26, 2004.

5. Rossi, Peter H. 1955. Why families move: A study in the social psychology of urban residential mobility. Glencoe, IL: Free Press. Section 3.1.

6. Tosun, Mehmet Serkan; Williamson, Claudia R.; Yakovlev, Pavel. 2009. Population aging, elderly migration and education spending: intergenerational conflict revisited, IZA discussion papers, No. 4161. Available at <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:101:1-20090605181>.

7. Walters, William H. 2002. Later-Life Migration in the United States: A Review of Recent Research. Journal of Planning Literature, Vol. 17, No. 1 (August 2002).

8. Zuleta, H., Ávila, J., Rodríguez, M. 2009. The Balassa-Samuelson Hypothesis and Elderly Migration. Available at: <http://ssrn.com/abstract=1502947>.

РОЗПОДІЛ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ОРЕНДОВАНЕ МАЙНО: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

Ніколенко Н.В.

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ, Україна

Natalia2806@ukr.net

Систематизація засад та законів щодо регулювання орендних відносин була проведена римським імператором Юстиніаном у відомих на весь світ Інституціях. Взагалі, сучасне розуміння орендних відносин започатковано ще з класичних принципів Римського права щодо розподілення категорій «власник» та «користувач» майна. Генеза категорії «оренда» як специфічного типу ведення бізнесу заснована на реалізації відносин власності, а саме: існування можливості

розмежування елементів власності на дві важливі правочинності – користування майном шляхом експлуатації його корисних властивостей, та саме право власності, тобто наявність влади над річчю, визнаною суспільством і регламентованою соціальними нормами. Світовий досвід показує, що багатство роз'яснюється не просто як володіння майном безпосередньо, а як ефективне його використання для задоволення власних потреб. Саме ж право власності визначається як правове відображення певного виду економічних операцій щодо регулювання відносин розпорядження, володіння та користування майном, тобто як певну тріаду права власності на орендоване матеріальне благо.

Жодних протиріч немає при розподілі права користування – юридично підтвердженій можливості господарського використання майна та отримання з нього корисних властивостей власником або уповноваженими ним особами [1]. Адже воно, на умовах орендної угоди, повністю переходить орендарю, як одному з основних суб'єктів цивільно-правового договору, а разом з ним переходять можливості, пов'язані з користуванням та володінням лише матеріальним благом, одержаним в результаті використання взятого в оренду майна. Щодо інших категорій права власності існують певні протиріччя відносно їх розподілу між відповідними суб'єктами господарювання, а саме: орендарем та орендодавцем. Дослідження науковців з цього приводу розподілились на дві умовно створені наукові школи, які є повною протилежністю одна одній.

Так, В.М.Положій та Л.П.Чижов стверджують, що «всезагальною серед даних категорій є категорія «володіння», адже власник майна реалізує права розпорядника і користувача. Особа, яка володіє правом розпорядження, може бути користувачем або втілювати дане їй право, але не завжди реалізує себе як власника речі, а користувач майнових благ може бути як фактор їх виробничого застосування, але при цьому може не мати прав володаря чи розпорядника» [2]. Згідно до цього підходу, орендодавець набуває всіх прав щодо володіння матеріальним благом, визначеним індивідуальними ознаками, що зберігає свій первісний вигляд при багаторазовій його експлуатації. Щодо права розпорядження то воно частково розмежується між сторонами договору оренди, а саме: орендарем та орендодавцем, за умови передачі майна в суборенду (особливий вид піднайму, при якому орендар на умовах договору суборенди передає третім особам у користування майно, визначене індивідуальними ознаками та отримане на основі існування принципів платності та терміновості).

Узагальнюючи вище сказане можна стверджувати, що категорія «володіння» є особливою формою реалізації відносин власності, яка включає в себе право розпорядження, користування та привласнення майна, одержаного на умовах оренди для оновлення матеріально-технічної бази та одержання вигод, пов'язаних з його використанням.

Протилежний характер дослідження носить другий підхід щодо розмежування відносин власності, які виникають за умови укладеного договору оренди. Так, орендар використовує право власності, об'єднуючи позиції «володаря» матеріального блага (реалізація права користування) та «власника», що проявляється в отриманні матеріальних благ, одержаних в результаті експлуатації взятого в оренду майна.

Основні результати дослідження щодо розмежування права власності сформовано на рис.1.

Рис. 1. Тріада права власності на орендоване майно

Даний підхід щодо розподілу права власності приводить до розширення суб'єктів користування, володіння та розпорядження матеріальними благами; сприяє становленню приватної власності та розподілу цих прав за орендарем у вигляді права користування та реального володіння та за орендодавцем, який, в свою чергу, реалізує право власності у вигляді розпорядження майном.

Підводячи підсумок сказаного вище, можна стверджувати, що економіко-правова категорія «оренда» заснована на розподілі відносин власності на дві важливі правочинності – користування майном та саме право власності; суб'єкти ж орендних відносин – орендар та орендодавець, реалізують свої права на узгоджених відповідно економічних та юридичних засадах.

Література

1. Ковалев В.В. Учет, анализ и бюджетирование лизинговых операций: теория и практика / В.В.Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 512 с.
2. Положий В.М. Власність: економічний аспект / Положий В.М. – Суми: Мрія, 1994. – 80 с.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Орлов А.С.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
m0nstr@bigmir.net*

В сучасних умовах глобалізації та світових інтеграційних процесів питання забезпечення державної фінансової безпеки залишається досить актуальним для всіх без виключення країн. Світова фінансово-економічна криза, що розпочалася у 2007 р., та теперішні її наслідки є яскравим тому підтвердженням.

Україна як держава, що характеризується незрілістю ринкової економіки, вимагає реалізації низки заходів із забезпечення державної фінансової безпеки. Адже саме від безпеки фінансового сектору на пряму залежить рівень розвитку реального сектора економіки, виробнича, воєнна й усі інші елементи й види безпеки. Фінансова безпека виступає своєрідною об'єднуючою основою при створенні інших умов економічної безпеки.

Метою даної роботи є дослідження конкретних заходів щодо подолання сучасних проблем та визначення шляхів створення ефективної системи фінансової безпеки України.

У вітчизняній економічній науці дослідженням стану фінансової безпеки держави, ефективності та проблем її забезпечення присвячено роботи багатьох науковців, таких, як С. Міщенко, А. Даниленко, В. Домрачев, В. Матвієнко, П. Матвієнко, Л. Гончаренко, О. Барановський та ін.

Під фінансовою безпекою в даному дослідженні розуміється такий стан фінансової сфери держави, який характеризується ефективністю та збалансованістю, гарантує стійкість фінансової системи до впливу внутрішніх і зовнішніх негативних чинників, а також уможливорює стабільне економічне зростання та синергетичний розвиток країни.

Фінансова безпека держави є складною категорією, що в умовах значної інтегрованості сучасних країн до світової економіки вимагає посиленого контролю та постійного синтезу нових заходів її забезпечення. Існування системи фінансової безпеки передбачає відокремлення та систематизацію певних загроз національній безпеці держави, створення стратегії щодо їх подолання за допомогою реалізації та впровадження ефективних механізмів протистояння зовнішнім та внутрішнім негативним чинникам у наявній фінансово-економічній та політичній системі [4].

За політику фінансової безпеки в Україні відповідають Президент України, Верховна Рада України, Рада національної безпеки і оборони України та структури, що нею координуються, економічний блок Кабінету Міністрів України з виділенням відповідних підрозділів, Рахункова палата і Національний банк України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, а також правоохоронні органи та органи судової влади [1]. Першочерговим завданням влади є забезпечення чіткої координації дій цих структур.

Але варто зауважити, що результати використання можливостей окремих структур системи фінансової безпеки в сумі не є такими значущими, як, скажімо, ефект від комплексного функціонування системи. Тобто на практиці про ефективність фінансової безпеки держави можна говорити, оцінюючи, перш за все, синергетичний ефект від дії даної системи. Зважаючи на вищевикладене, необхідно відзначити, що саме розгалуженість та життєздатність взаємозв'язків усіх компонентів системи фінансової безпеки в результаті відіграють неабияку роль у забезпеченні злагодженого та результативного її функціонування [5].

Отже, система забезпечення фінансової безпеки є складною та багатоаспектною за своїм устроєм. Одночасно вона є підсистемою загальної економічної безпеки держави (яка, у свою чергу є складовою національної безпеки держави та міжнародної економічної безпеки).

Отож розробляючи рекомендації щодо забезпечення фінансової безпеки держави, необхідно окреслити основні проблеми її розвитку, визначити причини та наслідки даних проблем.

Для цього спочатку визначимо основні проблеми грошово-кредитного механізму фінансової безпеки держави. До таких проблем належить нестабільність національної грошової одиниці, керований плаваючий курс, недосконала емісійна політика, надмірна інфляція, завищені ставки резервування, пасивний платіжний баланс, недовіра населення до банків, яка спричинена минулими подіями [4].

Розглянемо основні проблеми забезпечення бюджетної безпеки [2]. До них слід віднести значний дефіцит державного бюджету (понад 5%), низький рівень професіоналізму та несвоєчасність прийняття державного бюджету, значне податкове навантаження, відсутність або вибірковість дотацій місцевим бюджетам, завищення видатків.

Далі визначимо основні проблеми внутрішньої та зовнішньої заборгованості держави, а також інвестиційної безпеки. Це високі темпи зростання зовнішнього державного боргу, нерозвинута практика страхування боргових ризиків, відсутність механізмів оцінки ефективності залучення державою кредитних ресурсів, значна політизованість, одноосібність вирішення даних питань. Також до проблем даної категорії відносяться відсутність ефективної системи внутрішніх державних запозичень, дефіцит інвестицій, нерозвиненість страхування інвестиційних ризиків, низький рівень повернення вкладених коштів [6].

Таким чином, бачимо, що фінансова безпека держави залежить від економічного підґрунтя її розвитку. Виявлені проблеми мають шляхи розв'язання і передбачають тривалу та важку роботу з оздоровлення всіх елементів системи безпеки.

Говорячи про стан фінансової безпеки України, можемо констатувати незадовільний її стан. Доказом цього є вищезазначені проблеми, наявність яких свідчить про незважену боргову стратегія держави, непрофесійну бюджетну політику, перекладання проблем економічного сектору на фінансовий, що призводить, в свою чергу, до експансійної грошово-кредитної політики, застійних явищ ринку страхових послуг тощо. Надмірна узагальненість законодавчої бази і відсутність конкретних рішень також зумовлюють негативні тенденції в розвитку економіки і не здатне забезпечити ефективне функціонування системи державної фінансової безпеки. Також необхідно звернути увагу на низьку якість політичної стабільності та організованості країни, що часто спричинює тяжкі, а головне – непередбачувані наслідки для економіки – і призводить до погіршення стану бізнес-середовища, соціально-економічної ситуації, інвестиційної привабливості країни тощо.

Тим не менш, не можна стверджувати, що існує захід, який одночасно вирішить усі вище зазначені проблеми. Говорити про забезпечення фінансової безпеки держави можна лише за вирішення її правових, політичних, економічних та соціальних проблем, а дана стадія передбачає проведення комплексних реформ в усіх без виключення галузях. Також необхідно враховувати, що «копіювання» будь-яких систем економіки (у тому числі і систем забезпечення фінансової безпеки) з досвіду економічно розвинутих країн є неприпустимим,

адже кожна країна має пройти свій шлях розвитку та вдосконалення, зважаючи на власні характерні особливості.

Таким чином, формування ефективної системи фінансової безпеки України є необхідною, але складною та довготривалою перспективою держави.

Література

1. Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України. Постанова Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України, 1997, № 10, ст.85.

2. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): Монографія / О.І.Барановський. – К.: КНТЕУ, 2004. – 759 с.

3. Карлін М.І. Фінансова система України: Навч. посіб. / М.І.Карлін. – К.: Знання, 2007 – 324 с.

4. Даниленко А. Очікувані зовнішні фактори розвитку та ризику для української економіки у 2011-2012 роках / А.Даниленко, В.Домрачев // Вісник НБУ. – 2011. – Вип.5. – С.10-15.

5. Міщенко С.В. Проблеми оцінки впливу стабільності функціонування грошово-кредитної сфери на економічну безпеку країни / С.В.Міщенко // Фінанси України. – 2010. – Вип.7. – С.35-49.

6. Радзівіл К. Поняття та зміст фінансової безпеки держави / К.Радзівіл // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – Вип.5. – С.94-97.

СОЦІАЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА В КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА США

Павлик Х.Б.

*Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів, Україна
kh_pavlyk@franko.lviv.ua*

Соціальні підприємства досить часто створюються лідерами чи бувшими працівниками неприбуткових організацій, що колись почали запроваджувати елементи інноваційної та підприємницької діяльності. Тому розвиток соціального підприємництва в різних країнах досить сильно визначається як особистістю очільника, так і функціями, які виконує третій сектор, держава та бізнес в тій чи іншій країні.

Незважаючи на відмінності, спільною рушійною силою, яка в тій чи іншій мірі притаманна соціальним підприємствам усіх країн, є зміни в державному фінансуванні різних соціальних програм. Ці зміни відіграли важливу роль у формуванні нових стратегій та, відповідно, мали значний вплив на розвиток соціального підприємництва як в країнах Європи, так і в США. Правда, механізм впливу був відмінний. Якщо в США основну роль відіграло зменшення частки державної підтримки некомерційних організацій, то в Європі більший помітний вплив мала зміна структури державного фінансування. Як результат, у Сполучених Штатах неприбуткові організації змінювались більше в результаті співпраці з бізнесом, в ході залучення доходів корпорацій до вирішення соціальних проблем. В Європі зміна форм та напрямків державної підтримки (а не обсягу або частки) зумовила виникнення нових ніш, які й зайняли соціальні підприємства. В першу чергу, це стосується соціальних підприємств, які отримали окрему назву – підприємства соціальної та робочої інтеграції (*WISEs – work integration social enterprises*).

В Європі, за винятком Сполученого Королівства, соціальні підприємства часто асоціюються з соціальними кооперативами або асоціаціями, створеними для забезпечення зайнятості, та базуються на ідеї «активної участі». У Сполучених Штатах соціальні підприємства – це зазвичай будь-який вид неприбуткових організацій, що отримують дохід. Кооперативи та трудові колективи, які існують в США, рідко коли розглядаються як соціальні підприємства. Соціальні підприємства, що розташовані в країнах Європи, надають менше видів послуг у порівнянні з широким спектром, який існує у Сполучених Штатах. Як правило, європейські соціальні підприємства надають рішення в конкретних областях, в яких держава в певний період зменшила фінансування або яким ніколи не вистачало державного фінансування для повного задоволення потреб суспільства. Тому розвиток соціальних підприємств в кожній з європейських країн, зокрема, залежав від держави загального добробуту і обставин в кожній європейській країні.

Проблемою в Європі вважається недостатнє практичне використання усіх можливих граней соціального підприємництва через відносно вузьке трактування та часте їх ототожнення з соціальними кооперативами Б-типу. Іншою проблемою країн Євросоюзу є відсутність гармонізованого законодавства, що ускладнюється повною відсутністю такого законодавства в одних країнах та використанням різних термінів іншими країнами.

В Європі соціальні підприємства найчастіше використовують такі організаційно-правові форми як неприбуткова організація, асоціація або кооператив. Соціальні підприємства створюються як асоціації в тих країнах, де законодавство дозволяє асоціаціям продавати товари і послуги на відкритому ринку. Натомість в країнах, де асоціації більш обмежені в цьому відношенні (наприклад Швеція, Фінляндія та Іспанія), соціальні підприємства, як правило, створюються у формі кооперативів. Таким чином, на відміну від Сполучених Штатів, кооперативи із соціальними і трудовими цілями вважаються соціальними підприємствами.

Українським соціальним підприємствам ближчим може видатись досвід європейських країн, оскільки в суспільстві все ще присутні патерналістські настрої, а держава не надає звичного набору соціальної допомоги. Як результат, соціальні підприємства в Україні, скоріш за все, виникатимуть в ринкових нішах, які утворились в результаті зменшення державного втручання у галузях, що є малоцікавими бізнесу. Виникнення соціальних кооперацій та перейняття досвіду Італії у розвитку Б-типу організацій може бути дуже корисним для України зважаючи на існуючий значний рівень безробіття.

Водночас, не слід лімітувати розвиток соціальних підприємств до таких ніш, як це відбулось в деяких країнах Європи. Не варто також недооцінювати позитивні сторони концепції соціального підприємництва у США. Наприклад, релігійні та громадські організації можуть запозичити у соціальних підприємств США досвід проведення базарів та продажу товарів домашнього виготовлення для того, щоб отримати додаткові кошти, які разом із добровільними пожертвами будуть використані на соціальні цілі.

Література

1. Janelle A. Kerlin. (2006) Social enterprise in the United States and Europe: understanding and learning from the Differences *Voluntas*, 17, 247-263.

2. Defourny, J., & Pestoff, V. (2008) Images and concepts of the third sector in Europe. *EMES Working Papers*, no 08/02. Lie`ge: EMES European Research Network.

3. Defourny, J., & Nyssens, M. (2010) Social enterprise in Europe: At the crossroads of market, public policies and third sector. *Policy and Society*, 29, 231-242.

ЛОГИКА И МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ В СКЛАДСКОЙ ЛОГИСТИКЕ

Пелиова Я.¹, Несторенко А.В.²

¹Экономический университет Братиславы, г. Братислава, Словакия

²Бердянский государственный педагогический университет,
г. Бердянск, Украина

¹peliova@yahoo.com, ²anestorenko@mail.ru

При принятии решений в сфере складской логистики специалисты разделились на две группы. Первая группа (преобладающая) считает, что для принятия правильных (оптимальных, субоптимальных) решений достаточно обладания информацией о процессе, анализа, логического рассуждения, опыта, интуиции и использования экономико-математического моделирования для поддержки принятия решения является экономически неэффективным. Вторая группа использует модели управления запасами как базис при принятии решений, при этом в большинстве случаев считают этот инструментарий «чисто теоретическим, не приемлемым для практики» [3]. Не вдаваясь в выяснения обстоятельств такого разделения и негативного мнения об этих экономико-математических моделях, рассмотрим некоторые ситуации и попробуем определить, когда их целесообразно использовать, а когда нет.

Основной (базовой) экономико-математической моделью складской логистики является модель EOQ (англ. the basic economic order quantity model). Основной задачей является определение оптимального времени между поставками товара t_{s0} (оптимального объема партии завоза q_0), т.е. такого времени между завозом t_s , при котором общие издержки на доставку и хранение товара $TC(t_s)$ были бы минимальны при фиксированных цене p , ежедневном спросе μ , стоимости доставки c_s , ежедневной процентной ставке r за период планирования T . Математическая модель общих издержек имеет вид [2]:

$$TC(t_s) = (c_s + p\mu t_s) \frac{(1+r)^{t_s} ((1+r)^T - 1)}{(1+r)^{t_s} - 1} - \frac{p\mu((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} \quad (1)$$

Функция (1) достигает своего минимума при следующем значении t_{s0} :

$$t_{s0} = \sqrt{\frac{2c_s}{rp\mu}} \quad (2)$$

Выражение (2) носит название формула Вильсона. В математике такое выражение называется иррациональным. Другими словами, никакие логические (рациональные) рассуждения, опыт и интуиция не помогут человеку определить закономерность и принять верное решение по данному вопросу, если он не знает вида (2) этой закономерности. Другие модели управления запасами описывают более сложные ситуации и являются модификациями модели EOQ [4]. Поэтому принятие верного решения в складской логистике без использования экономико-математического моделирования является маловероятным. Этот пример подтверждает слова Кеннета Эрроу [1]: «Экономика настолько сложна, что без математики, упрощающей реальный мир, ее понять невозможно».

Модель ЕОQ строилась в предположении, что горизонт планирования T рассматриваемого процесса достаточно велик. Какое решение должен принять менеджер в случае окончания процесса или малом горизонте планирования T , если при этом T не делится нацело на оптимальное время между завозами t_{s0} , т.е. существует остаток процесса по времени t ($0 < t < t_{s0}$)? Опрос специалистов показал, что подавляющее большинство принимает следующее решение: доставка партий товара производится через оптимальное время (2), в последнем периоде, если остаток небольшой ($t < 0,5t_{s0}$), его объединяют с последней партией, в противном случае привозят отдельной партией. Проверим правильность такого варианта решения при помощи экономико-математического моделирования.

Модель, описывающая объединение остатка с последней партией, имеет вид:

$$TC(t_s, t) = (c_s + p\mu t_s) \frac{(1+r)^{t_s} ((1+r)^{T_0} - 1)}{(1+r)^{t_s} - 1} (1+r)^t - \frac{p\mu((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} + p\mu t (1+r)^{t_s+t} \quad (3)$$

Модель, описывающая доставку остатка последней партией, имеет вид:

$$TC(t_s, t) = (c_s + p\mu t_s) \frac{(1+r)^{t_s} ((1+r)^{T_0} - 1)}{(1+r)^{t_s} - 1} (1+r)^t - \frac{p\mu((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} + (c_s + p\mu t)(1+r)^t \quad (4)$$

Сравнивая (3) и (4), получим следующий вывод: если $t < 0,5t_{s0}$, эффективнее привозить остаток с последней партией, в противном случае эффективнее привозить остаток последней партией, что совпадает с мнением специалистов.

Действительно ли при $t < 0,5t_{s0}$ эффективнее привозить остаток с последней партией, а не с какой либо другой?

Модель, описывающая объединение остатка с i -й партией, имеет вид:

$$TC(t_s, t, i) = (c_s + p\mu t_s)((1+r)^{nt_s+t} + (1+r)^{(n-1)t_s+t} + \dots + (1+r)^{(n-i)t_s+t}) + \\ + (c_s + p\mu(t_s + t))(1+r)^{(n-i-1)t_s+t} + (c_s + p\mu t_s)((1+r)^{(n-i-2)t_s} + \dots + (1+r)^{t_s}) - \frac{p\mu((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} \quad (5)$$

Анализ модели показывает, что издержки в последующий период завоза остатка с партией всегда меньше чем в предыдущий. Следовательно, остаток выгодно привозить с партией в последний период.

Действительно ли при $t \geq 0,5t_{s0}$ эффективнее привозить остаток последней партией, а не какой либо другой?

Модель, описывающая доставку остатка i -й партией, имеет вид:

$$TC(t_s, t, i) = (c_s + p\mu t_s)((1+r)^{nt_s+t} + (1+r)^{(n-1)t_s+t} + \dots + (1+r)^{(n-i)t_s+t}) + \\ + (c_s + p\mu t)(1+r)^{(n-i-1)t_s+t} + (c_s + p\mu t_s)((1+r)^{(n-i-1)t_s} + \dots + (1+r)^{t_s}) - \frac{p\mu((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} \quad (6)$$

Анализ модели показывает, что издержки в последующий период завоза остатка всегда меньше чем в предыдущий. Следовательно, остаток выгодно привозить в последний период.

Выводы совпадают с мнением первой группы специалистов.

Вторая группа принимает следующее решение: доставка партий товара производится через оптимальное время (2) плюс время t_1 ($t_1 = t/n$), если остаток небольшой ($t < 0,5t_{s0}$), в противном случае привозят через оптимальное время (2) минус время t_2 ($t_2 = t/(n+1)$). Проверим правильность такого варианта решения при помощи экономико-математического моделирования.

Модели, описывающие такие варианты принятия решений, имеют вид:

$$TC(t_{s0}, t_1) = (c_s + p\mu(t_{s0} + t_1)) \frac{(1+r)^{(t_{s0}+t_1)}((1+r)^T - 1)}{(1+r)^{(t_{s0}+t_1)} - 1} - \frac{p\mu((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} \quad (7)$$

$$TC(t_{s0}, t_2) = (c_s + p\mu(t_{s0} - t_2)) \frac{(1+r)^{(t_{s0}-t_2)}((1+r)^T - 1)}{(1+r)^{(t_{s0}-t_2)} - 1} - \frac{p\mu((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} \quad (8)$$

Сравнивая (7) и (8), получим следующий вывод: если $t < 0,5t_{s0}$, эффективнее осуществлять доставку партий товара через оптимальное время (2) плюс время t_1 , в противном случае – через оптимальное время (2) минус время t_2 , что совпадает с мнением специалистов.

Сравнивая (3) и (7), (4) (8), получим следующий вывод: экономически эффективно разделить остаток равными частями, как предлагали специалисты второй группы. Вариант принятия решения, предложенный первой группой специалистов, имеет право на существование, так как во многих случаях экономический эффект будет несущественным. Но для процессов складской логистики, для которых сумма $(c_s + p\mu t_s)$ большая, он становится значимым.

Таким образом, во многих случаях принятие оптимальных решений в экономике, в складской логистике в частности, невозможно без применения экономико-математического моделирования; в некоторых случаях логические рассуждения приводят к верным решениям; в некоторых случаях для выбора лучшего из нескольких логически обоснованных решений необходимо применить анализ построенных моделей.

Литература

1. Гринберг Р.С. Тория, инновации и контуры будущей экономики в диалоге с Кеннетом Эрроу / Р.С.Гринберг, А.Я.Рубинштейн // Вопросы экономики. – 2010. – № 10. – С.9-10.
2. Несторенко А.В. Моделирование процессов складской логистики / А.В.Несторенко // Прогнозування соціально-економічних процесів: сучасні підходи та перспективи: Монографія / Під ред. О.І.Черняка, П.В.Захарченко. – Бердянськ: Видавництво Ткачук О.В., 2011. – С.408-421.
3. Стерлигова А.Н. О сугубой практичности формулы Вильсона / А.Н.Стерлигова // Логистик & система. – 2005. – №4. – С. 42-52. – №5. – С.56-61.
4. Эддоус М., Стэнсфилд Р. Методы принятия решений / М.Эддоус, Р.Стэнсфилд // Пер. с англ. под ред. член-корр. РАН И.И.Елисеевой. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 590 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЮ МЕЗОЛОГІСТИЧНОЮ СИСТЕМОЮ

Сагайдак-Нікітюк Р.В., Козирева О.В.
Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна
sagaidak_rita@ukr.net

Структурно-інноваційна трансформація економіки України потребує пошуку нових підходів до управління регіональним розвитком, які враховують особливості регіонального розвитку, стану інфраструктури, суттєво впливають на конкурентоспроможність підприємств, активізують їх виробничу діяльність, підвищують інвестиційну привабливість регіону та сприяють соціальній захищеності його населення. Високорозвинені країни для досягнення цієї мети, використовують логістичні підходи в управлінні потоковими процесами на рівні регіону, створюють регіональні й інші логістичні системи, оскільки вони є потужним та дієвим засобом економії дефіцитних ресурсів оптимізації витрат й підвищення потенціалу регіону.

Але на сьогодні в Україні регіональним аспектам розвитку фармацевтичної логістики не приділяється належної уваги, тому актуальним завданням стає розробка загальної методології формування мезологістичних фармацевтичних систем (мезоЛФС).

На підставі аналізу літературних джерел й Internet-ресурсів визначено, що мезологістична система у фармації – це адаптована до вимог лікарського забезпечення населення регіону система, яка вимагає всі галузеві логістичні інфраструктурні елементи в межах певного регіону.

Завданням мезоЛФС є оптимізація управління потоковими процесами на регіональному рівні, пошук резервів у сфері товароруку, підвищення якості обслуговування тощо.

Логістична фармацевтична система на рівні регіону повинна створюватися з урахуванням таких принципів:

регіон як квазідержава. Регіон є відносно відособленою підсистемою держави і національної економіки;

регіон як квазікорпорація. Регіон є крупним суб'єктом власності й економічної діяльності, учасником конкурентної боротьби на фармацевтичних ринках і взаємодіє з національними й транснаціональними корпораціями. При цьому регіони повинні виступати центрами розвитку міжрегіональної інтеграції та формування конкурентоспроможних мезоЛФС;

регіон як ринок. Оцінка економічної діяльності регіону здійснюється з точки зору зосередження виробництва й збуту фармацевтичної продукції, кваліфікації робочої сили, кон'юнктурних умов регіональних фармацевтичних ринків тощо, тому завданням є створення лише внутрішньорегіональних логістичних фармацевтичних систем;

регіон як соціум, головним завданням при цьому є відтворення соціального стану регіону (населення, освіта, охорона здоров'я тощо).

Головною відмінною рисою мезоЛФС є те, що в її межах формується інтегральна єдність регіонального (просторового) й галузевого аспектів функціонування фармації.

Впровадження принципів створення й функціонування мезоЛФС сприяє розробці концепції більш оптимального розподілу фармацевтичної продукції; удосконалення організації транспортного процесу; визначенню раціональних маршрутів руху інтегрованих потоків і меж зони обслуговування; проектуванню й

організації мережі складських систем з урахуванням забезпечення інтегрального оптимуму по всіх видах фармацевтичних потоків; формуванню й організації фармацевтичних кластерів у певних регіонах; організації і постійній підтримці умов холодкових ланцюгів; організації ефективного процесу поведження з фармацевтичними відходами та побудові центрів їх переробки й утилізації.

Досвід формування мезоЛФС у розвинутих країнах показує, що за умов їх оптимальної діяльності транспортні витрати скорочуються на 7-20%, а витрати на переміщення матеріальних потоків – на 15-30%.

OTVORENOST' EKONOMIKY A INOVAČNÁ AKTIVITA¹

Skalák Pavol

*Ekonomická univerzita v Bratislave, Bratislava, Slovenská republika
pavol.skalak@euba.sk*

Otvorenosť k vonkajším ekonomickým vzťahom prináša príležitosti pre dobiehanie technologickej úrovne, transferu technológií a poznatkov z vyspelejších krajín. Pri zvyšovaní dynamiky rastu a zvyšovaní konkurencieschopnosti tranzitívnych ekonomík zohráva rozhodujúcu úlohu prítomnosť zahraničného kapitálu s ohľadom na vybrané odvetvia (ich technológie a náročnosť práce), rozsah realizovaných aktivít (najmä autonómny výskum a vývoj), stupeň exportnej orientácie domácej výroby a povaha jeho konkurenčnej výhody (kvalita vs. cena). Je dôležité podporovať vstup vysoko technologicky náročných ekonomických činností (najmä prostredníctvom priamych zahraničných investícií), ktoré vytvárajú efektívnejší tlak na zlepšenie kvality národných výrobných faktorov. V malých krajinách, akou je Slovensko, má väčšinou importovaná technológia a inovácie zo zahraničia väčší podiel na celkovom rozvoji než domáci výskum. Osobitne sa to týka postsocialistických krajín s výrazným technologickým zaostávaním [9].

Otvorenosť môže mať tri potenciálne účinky: môže ovplyvniť (a) domáci výskyt inovácii, (b) množstvo technického know-how, ktoré môže byť prevedené z vyspelejšej na menej vyspelú ekonomiku, (c) intenzitu s akou sa tento prenos technológií vyskytuje.

Znalosti nie sú okamžite a bez nákladov prenášané po celom svete. Nie všetky produkty sú predmetom medzinárodného obchodu, alebo sa obchodujú rovnako so všetkými obchodnými partnermi. V skutočnosti môžu byť obchodní partneri vybraní práve v snahe maximalizovať tok technologických poznatkov zo zahraničia [11]. Medzinárodné znalosti sa budú najpravdepodobnejšie pohybovať medzi jednotlivými krajinami v pomere k množstvu kontaktov medzi krajinami, najmä kontaktov vyplývajúcich z obchodu, priamych zahraničných investícií, toku technologických licencií, patentov a podobne.

Grossman a Helpman skúmali vzťah medzi medzinárodnou otvorenosťou a mierou inovácií vo vyspelých ekonomikách. Otvorenosť zvýši tempo rastu inovácií, ak sa zvyšuje aj motivácia zapojiť sa do výskumných a vývojových aktivít (napríklad tým, že sa zvyšuje veľkosť trhu). Následne zvyšuje aj produktivitu týchto činností (napríklad tým, že uľahčí šírenie myšlienok medzi výskumnými komunitami), alebo prerozdeľuje prostriedky medzi odvetviami s rôznou rýchlosťou inovácií [7]. Parente a Prescott analyzujú ako otvorenosť uľahčuje prijatie existujúcich technológií v iných ekonomikách a ich použitie v produkcii finálnych statkov, čo nielen zvyšuje

¹ „Tento príspevok vznikol s podporou grantovej agentúry VEGA v rámci projektu VEGA č. 1/0477/13, Hospodársko-politické aspekty dlhovej krízy v Eurozóne a implikácie pre ekonomickú teóriu a hospodársku prax“.

hospodárske tempo rastu v strednodobom horizonte, ale tiež zvyšuje dlhodobú úroveň produktivity. Stredom záujmu ich teórie je rozhodnutie firiem o prevzatí technológií a bariéry takéhoto prijatia, ktoré sú často postavené do cesty podnikateľom. Tieto bariéry nadobúdajú rôzne podoby ako regulačné a právne obmedzenia, úplatky, hrozba násilia, otvorená sabotáž, pracovné štrajky. Akákoľvek je ich forma, každá z nich zvyšuje náklady prijímania technológií. Táto teória tvrdí, že rozdiely v týchto bariérach vysvetľujú veľké rozdiely v príjmoch medzi krajinami a že veľké trvalé zmiernenie týchto bariér vyvoláva rozvojové zázraky [10].

Neexistuje jednoznačná odpoveď na otázku, či obchod podporuje inovácie v malej otvorenej ekonomike. Odpoveď závisí predovšetkým od faktu, či komparatívne výhody tlačia ekonomické zdroje krajiny smerom k aktivitám, ktoré generujú dlhodobý hospodársky rast (ako externality vo vede a výskume, rozširovanie ponuky produktov, zlepšovanie kvality produktov a pod.), alebo ich od týchto aktivít odvádzajú [7].

Z teoretického hľadiska sa touto témou zaoberá aj Barro a Sala-i-Martin. Podľa modelu dvoch krajín bez kapitálovej mobility, budú inovácie vznikajú vo vyspelejšej krajine a rozvojová krajina bude tieto inovácie napodobňovať. Hospodársky rast v rozvojovej krajine závisí od nákladov napodobňovania a počítačnej zásobe znalostí. Ak sú náklady na napodobňovanie nižšie ako náklady na inováciu, rozvojová krajina porastie rýchlejšie ako vyspelá krajina a vznikne tendencia ku konvergencii. Autori uvádzajú, že šírenie technológií z vedúcich ekonomík do ďalších zahŕňa náklady imitácie a adaptácie. Tieto náklady rastú, čím sa množstvo nenapodobených myšlienok zmenšuje. Táto štruktúra nákladov sa vyznačuje formou klesajúcich výnosov z imitácie a teda má tendenciu spôsobiť konvergenciu. Krajiny majú tendenciu rásť tým rýchlejšie, čím je ich rozdiel od lídrov väčší. Tento proces je však podmienený tým, že tempo ekonomického rastu pre danú technologickú medzeru závisí od vládnej politiky a premenných, ktoré ovplyvňujú mieru návratnosti z imitácie v danej ekonomike. Viac otvorené ekonomiky majú pritom väčšiu schopnosť prijať myšlienky vyvinuté vo svete [2].

Transmisia znalostí a schopností môže byť realizovaná nasledujúcimi kanálmi:

1. Importom – zvyšovanie ponuky statkov a služieb posilňuje mieru konkurencie a teda tendencie k investíciám do výskumu a vývoja. Zároveň u celej rady výrobkov je ich samotná podstata a spôsob užívania spojená so zvyšovaním znalostí a schopností.

2. Migráciou – imigranti z krajín kde nemôžu svoje znalosti dostatočne uplatniť sú veľmi významným zdrojom zvyšovania ľudského kapitálu cieľovej krajiny. Typickým príkladom môže byť napr. sektor výskumu a vzdelania v Spojených štátoch, ale aj iných vyspelých ekonomikách.

3. Špecializáciou – prístup na zahraničné trhy umožňuje krajine zamerať sa na produkciu statkov u ktorých dosahuje komparatívne výhody. Skutočnosť, že sa krajina špecializuje na výrobu určitého statku vedie za podmienky konkurenčných zahraničných trhov k investíciám do výskumu a vývoja v danom odvetví“ [5].

Znásobenie výdavkov na vedu a výskum môže priniesť posilnenie produkcie a služí ako vstup do budúceho výskumu tak, aby každá generácia výskumných pracovníkov vychádzala z minulých generácií. Široká škála empirických dôkazov ukazuje, že celkové výdaje na vedu a výskum sú pozitívne korelované s rastom produktivity vo firme, priemysle aj hospodárstve [4]. V otvorenej ekonomike bude úroveň produktivity závisieť nielen na domácom výskume, ale hlavne na prelievaní poznatkov zo zahraničného výskumu a vývoja iných krajín.

Literatúra

1. AGHION, P and HOWITT, P. 1992. 'A model of growth through creative destruction', *Econometrica*, March, 1992. p. 323-51.
2. BARRO, R. J. and SALA-I-MARTIN, X. 1995. Economic Growth. 1. ed. New York: MacGraw-Hill, 1995. 539 p. MacGraw-Hill Advanced Series in Economics. ISBN 0-07-003697-7, str. 281.
3. BENHABIB, J and SPIEGEL, M. 1994. 'The role of human capital in economic development: evidence from aggregate cross-country data', *Journal of Monetary Economics*, 1994, Vol 34, str. 144.
4. CAMERON, G. 1996. 'Innovation and economic growth', *CEP Discussion Paper*, No 277, 1996.
5. CIHELKOVÁ, E. et al. 2008. Mezinárodní ekonomie II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008.
6. COE, D, HELPMAN, E and HOFFMAISTER, A. 1997. 'North-South R&D spillovers', *Economic Journal*, 1997, Vol 107, pages 134-49.
7. GROSSMAN, G M and HELPMAN, E. 1991. Innovation and Growth in the Global Economy, Cambridge: MIT Press, 1991.
8. KELLER, W. 1996. 'Are international R&D spillovers trade related? Analysing spillovers among randomly matched trade partners', paper presented at the NBER summer institute, mimeo, 1996.
9. KLAS, A. 2010. Výskum ako faktor inovačného rozvoja. *Ekonomický časopis*. Bratislava: Ekonomický ústav SAV: Prognostický ústav SAV, 2010. ISSN 0013-3035, roč. 58, č. 9, s. 871-887.
10. PARENTE, S L and PRESCOTT, E C. 1994. 'Barriers to technology adoption and development', *Journal of Political Economy*, 1994, Vol 102, No 2, str. 299.
11. QUAH, D.T. 1996. 'Ideas determining convergence clubs', LSE Economics Department, mimeo, 1996.

INFORMAČNÁ SÚSTAVA Z HĽADISKA POTRIEB FINANČNEJ ANALÝZY V PODNIKATEĽSKOM SUBJEKTE

Štangová Nora¹, Víghová Agneša²

*Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave, Bratislava,
Slovenská republika*

¹nora.stangova@vsemvs.sk, ²agnesa.vighova@vsems.sk

Hybnou silou úspešného rozvoja ekonomiky je podnikanie – podnikateľská činnosť, v rámci ktorej sa deje uspokojovanie potrieb spoločnosti a jednotlivca. Súčasnú podmienku úspešného fungovania organizácií v rámci EÚ vyžadujú kvalitnú a včasnú informovanosť managerov o jej dianí a postavení v okolí. Základom je dobrá informačná sústava, ktorej hlavnou súčasťou je účtovníctvo. Preto v súčasnej dobe je kladený vysoký dôraz na jednotlivé výkazy, z ktorých je možné vyčítať alebo pomocou finančnej analýzy vypočítať údaje o postavení a fungovaní organizácie, o jej slabých miestach a možných ohrozeniach.

Je dôležitá dobrá vypovedacia schopnosť údajov, od znalosti ktorých závisí aj úspešné riadenie organizácie.

1. Podnik a podnikanie.

Podnikanie chápeme ako proces, teda činnosť, ktorá zahŕňa aktivity, potrebné na analýzu možných príležitostí. Obnáša tieto základné znaky: započatie procesu,

tvorivosť a inovatívnosť, riadenie a logistiku procesov a rastu, hľadanie spôsobov financovania, preberanie rizika.

Podnikanie veľmi úzko súvisí s riadením, stelesneným manažérmi. Nositeľmi podnikania sú podniky – organizácie, resp. subjekty, v ktorých sa realizujú všetky druhy podnikania. Na Slovensku sa tieto činnosti riadia Obchodným zákonníkom, živnostenským zákonom a iných osobitných predpisov. Každý podnikateľský subjekt má cieľové správanie. Cieľ predstavuje dosiahnutie určitého stavu v určenom čase. Ide o najpriaznivejšie výsledky ekonomickej činnosti, a z toho vyplýva chápanie podnikateľského subjektu ako systému, ktorého správanie je určené nevyhnutnosťou pretrvať, reprodukovať a zveľaďovať v meniacom sa prostredí.

V príspevku sa zameriame na ekonomické ciele, pretože práve pre tieto je dôležité informačné pozadie, ktorého nosnou časťou je účtovníctvo.

Vidíme 3 druhy ekonomických cieľov:

1. Výkonové – objem produkcie, výrobná kapacita, štruktúra výroby, predaj – ktorý tvorí tržby.

2. Finančné – ktoré zobrazujú finančnú situáciu – likvidita, stabilita, zadlženosť.

3. Výsledkové – výsledok činnosti subjektu – zameraný hlavne na zisk.

Každý podnikateľský subjekt je plodom ľudskej činnosti a je sociálnou inštitúciou, ktorá tvorí súčasť spoločnosti. Preto medzi ekonomickými a ostatnými cieľmi existuje vzájomná prepojenosť. Každý podnikateľský subjekt pracuje s 3-mi aspektami: dopytom, ponukou a reálnym – predajom – realizáciou výsledkov svojich aktivít. Celý proces fungovania možno označiť ako transformačný proces premeny vstupov na výstupy.

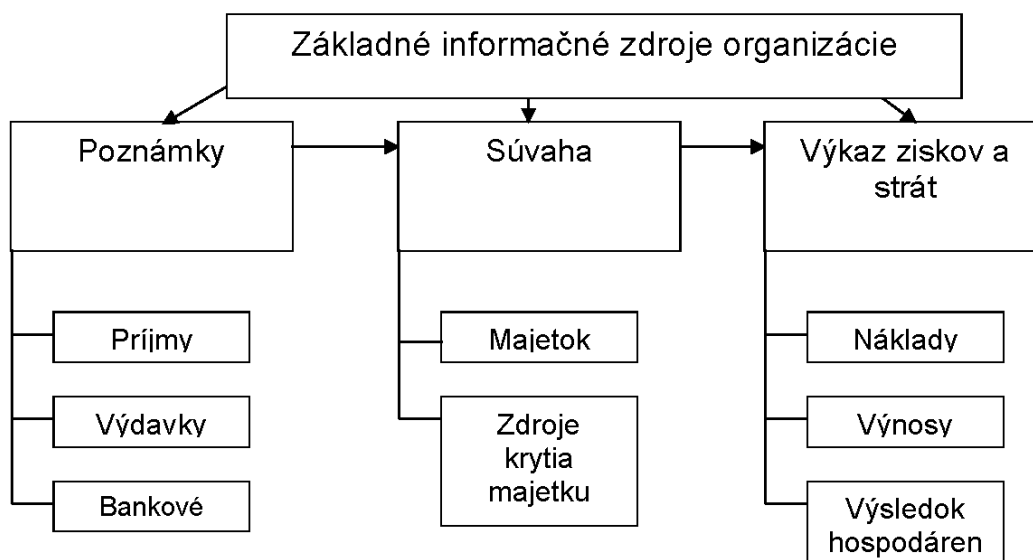
Celý transformačný proces je potrebné riadiť a k tomu sú potrebné informácie.

2. Základné zdroje informácií a informačná sústava v podnikateľskom subjekte.

V súčasnej globálnej ekonomike je schopnosť pracovať s informáciami priamo konkurenčnou výhodou. Organizácia, ktorá pozná svoju vnútornú situáciu, vytvára si vhodné informačné zdroje a z nich vytvára silné znalostné zázemie, ktoré jej ukáže vlastné možnosti a posilňuje jej konkurenčné postavenie. Jednou z metód je finančná analýza.

Finančná analýza vyhodnocuje údaje z účtovných výkazov a je dôležitým predpokladom pre využívanie návratných zdrojov resp. je podkladom pre rozhodovanie o alokácii zdrojov. Vychádza z konkrétnych dát. Informačný systém je súbor činností, ktoré zabezpečujú zber, spracovanie, prenos, uchovanie a predkladanie informácií [1, str. 17]. Základom informačného systému je účtovníctvo, ktoré poskytuje všetky potrebné údaje pre finančnú analýzu.

Je prostriedkom – jazykom podnikania. Jeho postupy, metodiky sa dajú zhromaždiť do systému, z hľadiska informatiky sú definovateľné.

Obrázok 1. Základné informačné zdroje organizácie
Zdroj: Vlastné spracovanie

3. Finančná analýza.

Dôležitosť informačnej sústavy vidíme z pohľadu potrieb ukazovateľov finančnej analýzy pre posúdenie vývoja podnikateľských subjektov. Vybrali sme jednu modelovú podnikateľskú jednotku v ktorej poukážeme na vývoj vybraných ukazovateľov na základe údajov uvedených v súvahe, vo výkaze ziskov a strát a z poznámok.

V modelovej organizácii typu spoločnosť s ručením obmedzeným sme vybrali údaje niektoré pomerové ukazovatele, ktoré hovoria o vývoji organizácie za 3 roky aktivity, zadlženosť, rentabilita.

Tabuľka 1

Ukazovatele aktivity

Položky majetku	2010		2011		2012	
	Doba obratu v dňoch	Obrat za rok	Doba obratu v dňoch	Obrat za rok	Doba obratu v dňoch	Obrat za rok
Majetok celkom (majetok/tržby x 365)	272,25	1,34	270,72	1,35	293,44	1,24
Neobežný majetok (neobežný majetok / tržby x 365)	224,28	1,63	220,89	1,65	246,01	1,48
Obežný majetok (obežný majetok / tržby x 365)	47,96	7,61	49,83	7,33	47,43	7,70
Zásoby (zásoby / tržby x 365)	6,50	56,14	7,37	49,54	7,25	50,38
Pohľadávky z obchodného styku (pohľadávky z obchodného styku / tržby x 365)	28,77	12,69	29,13	12,53	34,62	10,54
Závazky z obchodného styku (záväzky z obchodného styku / tržby x 365)	91,05	4,09	78,34	4,66	100,49	3,63

Ukazovatele zadlženosti

Ukazovatele zadlženosti		2010	2011	2012	Absolútna zmena
Celková zadlženosť (Cudzí kapitál/celkový kapitál x 100)	[%]	36,71	34,57	42,11	5,40
Miera samostatnosti / samofinancovania (vlastný kapitál/celkový kapitál x 100)	[%]	63,29	65,43	57,89	-5,40
Úverová zadlženosť (bankový úvery a výpomoci x 100 / celkový kapitál)	[%]	0,00	0,00	0,00	0,00
Úrokové krytie (výsledok hospodárenia pred úrokmi a pred zdanením / nákladné úroky)	[tis. EUR]	1203,41	17914,38	4433,83	3230,42
Úrokové zaťaženie (nákladové úroky x 100 / výsledok hospodárenia pred úrokmi a zdanením)	[%]	0,08	0,01	0,02	-0,06
Finančná páka (aktíva / vlastný kapitál x 100)	[koeficient]	1,58	1,53	1,73	0,15

Tabuľka 3

Ukazovatele rentability

Ukazovatele rentability		2010	2011	2012
Rentabilita tržieb (výsledok hospodárenia / tržby)	[%]	24,58	24,37	22,95
Rentabilita nákladov (výsledok hospodárenia / náklady)	[%]	32,21	31,81	28,55
Rentabilita výnosov (výsledok hospodárenia / výnosy)	[%]	24,36	24,14	22,21
Nákladovosť (náklady/výnosy)	[koeficient]	0,76	0,76	0,78

Z krátkej ukážky finančnej analýzy vyplýva, že všetky údaje boli čerpané z výkazov základnej informačnej sústavy – účtovníctva: súvahy a výkazu ziskov a strát. Z takto prezentovaných ukazovateľov s využitím trendového prístupu môže podnikateľský subjekt získať množstvo informácií, ktoré využije na skvalitnenie rozhodovacieho procesu riadenia smerom ku zvyšovaniu konkurencieschopnosti.

Uvedené skutočnosti svedčia o potrebe kvalitnej IS, ktorá dáva podklad k finančnému riadeniu podnikateľského subjektu.

Literatúra

1. CSIKÓSOVÁ, A. – KAMENÍKOVÁ, K. – TEPLICKÁ, R.: Informačná sústava podniku, Košice. ES/AMS, 2004. ISBN 80-8073-205-1.
2. HUSSEY, D.E.: Jak reorganizovať firmu. Praha: Computer Press 2000. ISBN 80-7226-351-X.
3. KRAFTOVÁ, I.: Finanční analýza municipální firmy. Praha: C. H. Berk. 2002. ISBN 80-7179-778-2.
4. PEKOVÁ, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press. 2004. ISBN 80-7261-086-4.

ТЕНДЕНЦИИ ИЗМЕНЕНИЯ ВВП И ВЛИЯНИЕ НА НЕГО ИНФЛЯЦИИ

Соколов А.С.

Бердянский государственный педагогический университет,

г. Бердянск, Украина

sokolov.sashuta@mail.ru

Исследование воздействия высоких темпов инфляции на реальный сектор является одной из наиболее актуальных современных проблем. В результате инфляционных процессов уменьшается реальный ВВП. Какова связь между ВВП и инфляцией? Как следует бороться с инфляцией?

16 апреля 2013 г. Международный валютный фонд (МВФ) опубликовал очередной доклад о состоянии мировой экономики «Надежды, реалии, риски». Большие шальные деньги центробанков, новые заимствования правительств и финансовых организаций позволили снять высокое напряжение с главных центров мировой экономики. Тем не менее, слабых звеньев в ней остается столько, что говорить о ликвидации опасных рисков и угроз явно преждевременно. Надежды на Китай, устойчивый рост прямых иностранных инвестиций, почти бесплатные деньги центробанков и интенсификацию торговых потоков могут не оправдаться.

После увеличения мирового ВВП в 2011 г. на 4% мировая экономика немного замедлила свой рост, но всё же рост в 3,2% в 2012 г. – вполне приличный показатель. В 2013 г. МВФ ожидает еще лучших результатов, а в 2014 г. планируется рост на 4%. По мнению МВФ, в 2013 г. должна закончиться рецессия в зоне евро.

После падения в 2012 г. ВВП на 0,6% зону евро в 2013 г. ждет сокращение на 0,3%, но потом, начиная с 2014 г., уже ожидается небольшой рост [1]. Развивающиеся страны остаются локомотивом роста мировой экономики. В 2012 г. их ВВП увеличился на 5,1%, а в 2013 г. прогнозируется рост еще на 5,3%. Дальше эта группа стран будет расти еще быстрее, вплоть до 6,2% в 2018 г. В этой группе особое место уделяется Китаю. Эксперты МВФ считают, что в ближайшие 6 лет темпы роста ВВП этой страны составят как минимум 8% в год. Вместе с тем, в I квартале Поднебесная усилила тревожные ожидания снижением темпов роста до 7,7% [2].

ВВП мира в 2012 г. по рыночному курсу составил \$71,71 трлн., а по паритету покупательной способности (ППС) – \$83,14 трлн. В 2018 г. ВВП мира по рыночному курсу прогнозируется на уровне \$97,6 трлн., по ППС – \$119,34 трлн. МВФ верит в то, что структурные проблемы мировой экономики решатся, а правительства и центробанки сумеют настолько тонко и точно провести делеверизацию и очищение балансов от токсичных активов, что это не окажет никакого негативного влияния на темпы роста. Оптимизм МВФ контрастирует с гораздо более негативными оценками ряда международных организаций и экспертов. Последние 5 лет проблемы в самых слабых местах мировой экономики только усугубились.

В 2013-2014 гг. МВФ ожидает небольшое падение цен на нефть и сырьевые ресурсы, а вот доллары, евро и иены в развитых странах останутся по-прежнему очень дешевыми. Центральные банки США, ЕС, Японии и Британии продолжат валютные войны, надувая пузыри по всему миру. МВФ считает, что большой вброс ликвидности не окажет негативного влияния на финансовые рынки. Им не угрожает инфляция. До 2015 г. в США и в зоне евро она не превысит 1,7% [3].

В конце 2012 г. – начале 2013 г. полисимейкеры развитых стран успешно нейтрализовали две самые острые краткосрочные угрозы для глобального восстановления: угрозу развала зоны евро и резкого фискального сокращения в США, которое было вызвано падением с «фискального обрыва».

Позитивная реакция финансовых рынков помогает экономическому восстановлению. На рынке появляется больше доступных ресурсов на лучших условиях. При этом экономический рост во многих странах был затруднен снижением госрасходов и застарелыми проблемами с поддержкой конкурентоспособности. По мнению экспертов МВФ, в странах еврозоны появились новые политические и финансовые риски, которые могут остановить процесс восстановления экономического роста. Для развитых стран МВФ советует использовать «все благоразумные меры по поддержке слабого спроса..., но волшебной палочки для решения проблемы спроса и долга не существует».

МВФ предупреждает Беларусь и Украину о необходимости решения проблемы макроэкономических дисбалансов. Именно по этим странам региона прогноз МВФ на 2012 г. оказался весьма небрежным и неточным. Так, в Украине на 2012 г. прогнозировали рост 3% ВВП, однако результаты оказались гораздо более скромные – всего 0,2%. В октябре 2012 г. прогноз ВВП на 2013 г. для Украины был 3,5%, а в апрельском докладе 2013 г. уже спрогнозирован нулевой рост. Фонд также оказался очень большим оптимистом в оценке ВВП Беларуси. В октябре 2012 г. он прогнозировал рост в 2012 г. на 4,3%, а получилось всего 1,5%. Прогноз на 2013 г. тогда был 3,4%. В апрельском докладе 2013 г. он был скорректирован до 2,1% ВВП.

Белорусские власти официально не соглашаются с таким прогнозом. Президент страны в послании 19 апреля 2013 г. заявил, что прогноза в 8,5% никто не отменял. Правда, он не конкретизировал, за счет каких ресурсов он будет обеспечен. Дело в том, что основной драйвер экономического роста Беларуси – Россия – сама борется за каждый процентный пункт роста. В 2013 г. ВВП России прирастет на 3,4%, а в 2014 г. – на 3,8%, и это при условии сохранения высоких цен на нефть и газ.

По мнению экспертов МВФ, Беларусь остается одной из самых неблагоприятных стран мира по росту потребительских цен. После двух провальных лет (среднегодовая инфляция в 2011 г. составила 53,2%, в 2012 г. – 59,2%) в 2013 г. ожидается снижение инфляции до 20,5%, но всё равно это делает макроэкономическую стабильность в стране весьма хрупкой и уязвимой. Примерно такой же уровень инфляции в 2013 г. будет только в Малави, Венесуэле, Иране и Судане. Оказаться в такой компании и гордиться якобы профессиональной работой Нацбанка одновременно нельзя.

Таким образом, современной инфляции присущ ряд отличительных особенностей: если раньше инфляция носила локальный характер, то сейчас – повсеместный, всеохватывающий; если раньше она охватывала больший и меньший период, т.е. имела периодический характер, то сейчас – хронический.

В зависимости от темпов, инфляция имеет свои плюсы и минусы. Небольшие темпы инфляции содействуют временному оживлению конъюнктуры рынка, росту цен и норм прибыли. По мере роста инфляция наносит серьезный ущерб стабильности экономическому развитию страны, ее населению, подрывают доверие народа к правительству.

В настоящее время инфляция – один из самых болезненных и опасных процессов, негативно воздействующих на финансовую, денежную и экономическую систему в целом.

Литература

1. Соколов А.В. Инвестиционные механизмы в реальной экономике // А.В.Соколов. – М.: Пресс, 2012.
2. Рузавина Е.А. Инвестиционный анализ // Е.А.Рузавина. – СПб: Питер, 2012.
3. Лимитовский М.А. Инвестиции на развивающихся рынках // М.А.Лимитовский. – М.: ДеКА, 2013.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА УКРАЇНИ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Черевко Г.В.

*Львівський національний аграрний університет, м. Дубляни, Україна
gcherevko@ukr.net*

Сільське господарство України формує 10% ВВП країни і на 95% забезпечує її населення продовольством, що є одним із найбільш високих показників у світі. Сьогодні в Україні для виробників сільськогосподарської продукції створений режим сприяння у сфері оподаткування, державної підтримки, кредитування тощо. У сільському господарстві тут зайнято 2% основних виробничих фондів і 17% працюючих у всіх сферах економіки країни. Для виробництва сільськогосподарської продукції використовується майже 42 млн. га землі (в т.ч. 32,5 млн. га – ріллі), з них 20,5 млн. га – сільськогосподарськими підприємствами (в т.ч. 20 млн. га – ріллі). Якщо середній рівень розораності сільськогосподарських угідь по країні становить 78%, то по сільськогосподарських підприємствах – 93%.

За роки незалежності України роль сільськогосподарських підприємств у виробництві сільськогосподарської продукції та їх стан характеризуються динамічністю тенденцій їх змін, що є наслідком постійного пристосовування сільськогосподарської галузі до реальних умов функціонування квазіринкової економіки країни у ході здійснення несистемних реформ, дефіциту інвестицій та відсутності обґрунтованої цілісної аграрної політики. Якщо у 1990 р. частка сільськогосподарських підприємств у виробництві сільськогосподарської продукції в Україні становила 69,4%, то у 2000 р. – 33,4%, у 2003 р. – 30,3%, але до 2012 р. вона поступово піднялась до 52%. Серед усіх сільськогосподарських підприємств вже 84% є прибутковими.

У складі сільськогосподарських підприємств країни за кількістю переважають фермерські господарства (74%) (проте у структурі сільськогосподарської продукції по країні фермерські господарства займають лише 5%), за ними за питомою вагою йдуть господарські товариства (14%), приватні підприємства (7,4%).

Найбільшу питому вагу серед цих підприємств займають господарства з площею сільськогосподарських угідь 20-50 га (24,2% кількості сільськогосподарських підприємств і 2,5% загальної площі сільськогосподарських угідь) та 100-500 га (12,8% та 8,1% відповідно). Найбільшу частку в загальній площі сільськогосподарських угідь займають підприємства, які господарюють на площі 1000,1-2000,0 га (16,9% загальної площі сільськогосподарських угідь усіх підприємств), 2000,1-3000,0 га (14,8%) та 3000,1-4000,0 (10,2%).

Характерною рисою розвитку сільськогосподарських підприємств в останній період є виникнення і поширення такої організаційної їх форми як

агрохолдинги, як наслідок того, що одне із найважливіших завдань аграрних реформ – залучення реального інвестора – обернулося для української аграрної економіки потужною експансією великого капіталу. За різними оцінками, під контролем агрохолдингів в Україні вже знаходиться 24-35% ріллі. Найбільші за розмірами землекористування агрохолдинги розміщують своє виробництво у найпривабливіших для сільського господарства регіонах. Агрохолдинги охоплюють, як правило, весь цикл виробництва, переробку та реалізацію продукції й відзначаються цілеспрямованим відтворенням галузі на новій технологічній, організаційно-управлінській і ресурсно збалансованій основі. Для агрохолдингів пріоритетом є одержання економічного ефекту – прибутку, для суспільства ж – забезпечення морально-духовних і матеріальних благ місцевої громади і країни в цілому.

З іншого боку, розвиток сімейного типу господарювання, представленого в основному особистими селянськими господарствами, гальмується консервуванням ставлення до них як до «підсобних» і «неперспективних». Це відобразилось у формуванні ринкової інфраструктури і системи державної підтримки аграрного сектору, до яких селянські господарства практично не мають прямого доступу, у нехтуванні потреб цих господарств у модернізації виробництва і якісному поліпшенні людського капіталу, отриманні справедливих цін, захисті економічних і соціальних інтересів. Їхня зайнятість не формалізована, вони не мають соціального страхування і забезпечення.

Загалом під дією ринкових чинників в Україні склалася така структура виробництва сільськогосподарської продукції, у якій крупні корпоративні та індивідуальні господарства мають свої відповідні ніші. Корпоративні господарства виробляють найбільш комерційно привабливі та експортоорієнтовані види продукції – ріпак, соняшник, зернові, а індивідуальні, зокрема господарства населення, займаються виробництвом менш вигідної та відносно більш трудомісткої продукції – картоплі, овочів, плодів, молока тощо. Ці дрібні господарства в умовах існуючої конкуренції вимушено зорієнтовані на продовольче самозабезпечення та наповнення внутрішнього продовольчого ринку.

Об'єктивно перспективи дальшого розвитку сільського господарства України – за крупними підприємствами. Вони втілюють в собі всі переваги крупного бізнесу – одержання «ефекту масштабу», синергічного ефекту, можливості ефективного застосування сучасних технологій і високопродуктивної техніки, доступ до кредитів та бюджетних програм тощо. Однак у найближчій перспективі не менш важливою в країні залишиться роль дрібних індивідуальних господарств населення. Лише у більш віддаленому майбутньому можна розраховувати на те, що дрібні сімейні ферми в Україні будуть виконувати роль більшості аналогічних ферм у США – можливість одержання додаткового доходу, хобі, збереження сільських і селянських традицій та переваг сільського способу життя.

Наразі для зміни ситуації в аграрному секторі економіки України потрібні розробка і реалізація заходів щодо формування рівних можливостей господарювання для різних за розмірами та видами сільськогосподарської діяльності виробників, а також зміна ставлення до сімейного типу господарювання, який є основою сільськогосподарського устрою розвинених країн. Мова йде про необхідність переходу до соціоекономічної моделі розвитку аграрного сектору і села в комплексі в контексті концепції зрівноваженого розвитку сільських територій.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Шелеметьєва Т.В.

*Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя, Україна
t.shelemeteva@mail.ru*

Проблема ефективності діяльності підприємства завжди посідала важливе місце серед актуальних проблем економічної науки. Зацікавленість нею виникає на різних рівнях управління економікою – від власників приватного підприємства до керівників держави. Термін «ефект» у перекладі з латинської означає «результат».

Отже, категорія «ефективність» може інтерпретуватись як «результативність». Термін ефект має значення результату, наслідку зміни стану певного об'єкта, зумовленої дією зовнішнього або внутрішнього фактора.

Таким чином, фактично визначення ефективності виробництва полягає в оцінці його результатів. Такими результатами можуть бути обсяги виготовленої продукції в натуральному чи вартісному виразі або прибуток. Але ж сама по собі величина цих результатів не дає змоги робити висновки про ефективність або неефективність роботи підприємства, оскільки невідомо, якою ціною отримані ці результати.

Проблема визначення економічної ефективності діяльності підприємства пов'язана з визначенням відповідного критерію ефективності і формуванням системи показників. Підвищення ефективності діяльності полягає в тому, щоб на кожну одиницю ресурсів – трудових, матеріальних і фінансових – досягти максимально можливого збільшення обсягу виробництва і прибутку. Тому важливо сформулювати критерії. Які мають найточніше і найповніше характеризувати суть ефективності як економічної категорії і бути єдиним для всіх ланок суспільного виробництва чи господарської діяльності.

Щодо практичного використання критеріїв економічної ефективності в галузях і господарюючих суб'єктах, можна виділити наступні рекомендації:

орієнтацію підприємства на інтенсивний шлях розвитку і досягнення більш високого рівня ефективності в динаміці;

вивчення резервів подальшого вдосконалення господарської діяльності підприємства на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, вдосконалення технологій та покращення організації виробництва;

створення дієвого механізму підвищення ефективності господарювання.

Визначення загальної ефективності діяльності підприємства вимагає врахування багатьох чинників. Можна розробити показники ефективності використання для кожного виду ресурсів або спільно для всіх ресурсів. Розраховані показники порівнюються з показниками за попередній період, який називають базовим, або із її новим значенням дохідності капіталу на ринку.

Оцінка ефективності проводиться з певною метою для конкретних споживачів такої інформації, на певному рівні в межах підприємства, на підприємствах різних розмірів та організаційно-правових форм, публічних і непублічних.

Використовують декілька методичних підходів оцінки ефективності.

Традиційний підхід базується на класичній моделі Дюпона «Рентабельність капіталу», передбачає оцінку ефективності на основі двох груп показників: узагальнюючих – показників першого рівня, які характеризують ефективність діяльності підприємства в цілому, порівнюючи результативні

показники з витратами усіх ресурсів, та показників другого рівня, які оцінюють ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства.

Оцінка ефективності діяльності підприємства на основі традиційного підходу включає наступну систему показників.

Узагальнюючі показники – показники першого рівня (визначають ефективність використання відразу всіх ресурсів підприємства): рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність інвестованого капіталу, рентабельність продукції, рентабельність продажу, рентабельність операційної діяльності.

Вимоги до рентабельності капіталу багато в чому визначаються вартістю залученого капіталу, помноженою на ризик. Тому від країн, що розвиваються, очікується більше значення рентабельності, ніж від розвинутих. Якщо, наприклад, у Західній Європі можна залучити гроші інвесторів, маючи рентабельність капіталу 5-10%, то обґрунтування інвестиційних проектів у пострадянському просторі потребує значно більшої очікуваної рентабельності (20-30%) внаслідок існування ризику, пов'язаного з країною інвестування.

Показники другого рівня характеризують ефективність використання окремих видів ресурсів і дають змогу менеджерам зосередити увагу на використанні окремого ресурсу. Доцільно аналізувати їх динаміку, а не абсолютний рівень, оскільки абсолютне значення, наприклад рентабельності основних чи оборотних засобів, не можна порівнювати з альтернативною доходністю, наприклад за банківськими депозитами, оскільки отриманий підприємством прибуток є результатом функціонування не лише одного виду активів підприємства, а всієї їх сукупності. Вивчення динаміки зазначених показників може виявити, з ефективністю використання яких активів у підприємстві виникає найбільше проблем.

Багаточинниковий підхід пропонується в науковій економічній літературі, проте рідко застосовується на практиці. Передбачає використання агрегованих індексів ефективності, що є складними і важкими для інтерпретації, а тому і не стали загальноновизнаними.

Оцінка ефективності діяльності на основі концепції «Performance Management» (управління результативністю) передбачає використання так званої збалансованої системи індикаторів (Balancea Scorecard (BSC)), яка включає різні фінансові й нефінансові показники, що дають змогу комплексно оцінити вартість підприємства й ефективність його діяльності.

Таким чином, для вирішення проблеми визначення ефективності діяльності кожне підприємство повинно сформулювати критерії її оцінки відповідно до виду діяльності, розміру, мети функціонування та цілей.

SECTION 2

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN THE MODERN WORLD

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА ДО ДЕРЖАВНОЇ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ З МАТЕМАТИКИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Ачкан В.В., Заяць Н.В.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
v_achkan@ukr.net*

У контексті реформування математичної освіти, побудови особистісно орієнтованої системи математичної підготовки важливого значення набуває впровадження компетентнісного підходу в організацію навчання. Необхідність реалізації компетентнісного підходу задекларована в Загальних критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, що були затверджені Міністерством освіти і науки [2].

У той же час залишаються не усунутими протиріччя між наявністю ґрунтовних теоретичних наукових доробок з проблем компетентнісного підходу та відсутністю шляхів його реалізації у шкільній практиці; між цілями й завданнями математичної освіти, спрямованими на формування системних знань, інтелектуальний розвиток, активізацію пізнавальної діяльності учнів, на формування в них ключових і математичних компетентностей та недостатнім методичним забезпеченням, відсутністю конкретних методичних рекомендацій необхідних для розв'язування цих завдань. Все це обумовлює актуальність наукового обґрунтування засобів реалізації компетентнісного підходу у шкільній математичній освіті.

Державна підсумкова атестація (ДПА) з математики стала невід'ємним атрибутом закінчення навчального процесу в основній школі.

Нами розроблені методичні рекомендації, щодо організації уроків систематизації та узагальнення знань і вмінь старшокласників із змістової лінії рівнянь та нерівностей та теми тотожні перетворення виразів, спрямовані на формування їх математичних компетентностей, успішне виконання завдань ДПА.

Ця робота проводиться за рахунок тих 10 годин, які виділені на систематизацію та узагальнення знань і вмінь учнів у 9 класі (для загальноосвітніх класів) та 15 годин – для класів з поглибленим вивченням математики, у вигляді систематизуючих бесід за наступними темами: виконання тотожних перетворень у ДПА з математики; розв'язування рівнянь та нерівностей у ДПА з математики; розв'язування текстових задач у ДПА з математики.

Перша бесіда проводиться за наступним планом: мотивація доцільності приведення відповідних знань та вмінь у систему; систематизація виразів, над якими виконуються тотожні перетворення в курсі алгебри 7-9 класів; систематизація основних понять, формул, правил, ідей та методів виконання тотожних перетворень; чому застосування деяких формул іноді може приводити до неправильних тотожних перетворень? Доведення тотожностей (для класів з поглибленим вивченням математики).

Друга бесіда проводиться за такими питаннями: систематизація основних видів рівнянь та нерівностей, які розглядаються в курсі алгебри; систематизація

методів розв'язування рівнянь, нерівностей та їх систем; причини появи сторонніх коренів і втрати коренів при розв'язуванні рівнянь; систематизація знань та вмінь, пов'язаних із розв'язуванням рівнянь та нерівностей з параметрами.

Третя бесіда проводиться за наступним планом: текстова задача як спрощений варіант прикладної задачі; особливості розв'язування текстових задач алгебраїчним методом.

Після кожної бесіди вчитель організовує фронтальну та самостійну роботу учнів по розв'язуванню різних видів завдань державної підсумкової атестації.

Під час цих уроків учні згадували види виразів та рівнянь (за видом функцій, що входять до їх запису), які розглядаються в курсі алгебри та класифікували наведені вирази і рівняння; згадували та застосовували для розв'язування конкретних прикладів формули та загальні орієнтовні основи виконання тотожних перетворень виразів, рівносильних перетворень рівнянь, одержання рівнянь-наслідків (систем-наслідків), застосування властивостей функцій до розв'язування рівнянь та загального методу інтервалів до розв'язування нерівностей; згадували та застосовували орієнтовні основи розв'язування рівнянь і нерівностей з модулем та з параметрами.

Також учні згадували основні способи розв'язування рівнянь (заміни змінних, розв'язування однорідних рівнянь і розкладу на множники), орієнтири по їх застосуванню, розпізнавали серед запропонованих рівнянь ті, які можна розв'язати одним або декількома з цих способів та обговорювали план розв'язування кожним із способів.

Ще одним аспектом, на якому зосереджували увагу учнів під час першої із систематизуючих бесід є необхідність вибору між двома рівнями орієнтирів: загальними орієнтовними основами для розв'язування будь-яких завдань за допомогою певного методу (прийому) та більш вузькими орієнтовними основами для розв'язування завдань з певної теми.

Тобто в учнів формувалося здатності визначати, із застосування якого орієнтиру їм треба починати розв'язування.

Результати навчання за розробленою методикою показали, що проведення трьох систематизуючих бесід, в основу систематизації матеріалу яких лягли основні методи виконання тотожних перетворень, розв'язування рівнянь, нерівностей та їх систем, розв'язування текстових задач, сприяло закріпленню в учнів відповідних математичних компетентностей, правильному, свідомому та чіткому розв'язуванню ними завдань державної підсумкової атестації.

Література

1. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з математики. 9 клас / О.І.Глобін, О.В.Єргіна, П.Б.Сидоренко, О.В.Комаренко. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2013. – 166 с.

2. Наказ МОН України від 05.05.2008 № 371. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/laws/MON_371_08.doc.

3. Неліна О.Є. Систематизація та узагальнення знань і вмінь учнів з алгебри як засіб активізації їх пізнавальної діяльності: дис. ... кан. пед. наук: 13.00.02 «Теорія і методика навчання (математика)» / Неліна Оксана Євгенівна. – Х., 2003. – 241 с.

РАЗВИТИЕ МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ЧЕРЕЗ ПОВЫШЕНИЕ НАУЧНОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ

*Бекмухамбетов Е.Ж.¹, Джаркенов Т.А.², Нурғалиева Р.Е.³, Жамалиева Л.М.⁴
Западно-Казахстанский государственный медицинский университет
им. Марата Оспанова, г. Актобе, Республика Казахстан
¹⁻³zkgmu@yandex.ru, ⁴Izhamalieva@mail.ru*

Предпосылками и залогом качественного высшего медицинского образования являются наука и непрерывное профессиональное развитие профессорско-преподавательского состава (ППС). Уровень науки определяет образовательный потенциал университета и функционирование выпускаемых медицинских работников, а вузовская медицина как часть научно-образовательной системы обеспечивает конкурентоспособность университетских клиник.

Для формирования критического мышления врачей и организаторов здравоохранения необходимо создание условий, предусматривающих интеграцию в образовательную среду действенных механизмов поиска потенциальных научных кадров среди студентов и формирования исследовательских навыков. Необходимо стимулировать научную ориентированность профессиональной подготовки обучающихся, изменить подходы к планированию и выполнению научно-исследовательской работы студентов (НИРС).

Умение инициировать и поддержать НИРС, наряду с собственной научной деятельностью, является одной из обязательных компетенций преподавателя медицинского вуза. Серьезной проблемой является недостаточная подготовленность имеющихся кадров в вопросах планирования, проведения научных исследований, анализа данных и опубликования результатов.

Таким образом, стратегическими задачами на современном этапе являются интеграция образовательного процесса и научно-исследовательской деятельности, повышение научной компетентности ППС, повышение качества проводимых научных исследований. Другим направлением реформирования высшей медицинской школы является развитие академической мобильности, межвузовских международных связей, формирования имиджа университета, привлекательной для студентов и ученых.

Согласно этим двум важнейшим стратегическим целям было организовано обучение в Международном Медицинском Университете Малайзии (IMU) группы преподавателей и магистрантов по управлению научными исследованиями. Организовал поездку факультет послевузовского образования и международного сотрудничества университета при финансовой поддержке благотворительного фонда «Алтын Кыран».

Беглый анализ курса показал, чем и насколько наша наука отличается от мировой, и в каком направлении следует развиваться. Малайзия, хоть и представляет азиатский регион, но в сферах высшего образования и науки следует европейским стандартам.

Во-первых, IMU – университет, где разговаривают, читают и пишут на английском языке, несмотря на то, что государственным языком является малайский. Призыв практиковать английский язык можно увидеть повсюду на плакатах в различных вариациях.

Во-вторых, научные исследования не проводятся на собственные деньги сотрудников вуза и соискателей ученых степеней. Чтобы получить

финансирование проекта, необходимо написать и защитить заявку, что само по себе обучает, дисциплинирует, минимизирует риски и возможности недобросовестного поведения. В год IMU выполняет около 200 исследовательских проектов.

В-третьих, строго соблюдаются стандарты надлежащей лабораторной практики. У нас была возможность поработать в их лабораториях, с животными. Можно с уверенностью предположить добросовестное выполнение требований и других стандартов проведения научных исследований.

Таким образом, реализация стратегии академической мобильности позволяет масштабировать передовой опыт проведения научных исследований, что вселяет оптимизм, уверенность и желание соответствовать. Повышение потенциала преподавателей в научной деятельности – долгий и затратный процесс обучения, мотивации, регулирования и мониторинга, содействия в поиске источников финансирования, результаты которого появятся не сразу. Результатом такой политики будет рост качества, привлекательности и конкурентоспособности казахстанского высшего медицинского образования.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ОСМЫСЛЕНИЮ СУЩНОСТИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ЗАРУБЕЖНЫХ ИССЛЕДОВАНИЯХ

Белова Ю.А.

*Бердянский государственный педагогический университет,
г. Бердянск, Украина
djulia.belova@mail.ru*

Предпринимательство является одним из ключевых факторов, влияющим на развитие современного общества. В этом контексте актуализируется необходимость рассмотрения проблемы формирования предпринимательской компетентности у современной молодежи.

В широком смысле, предпринимательскую компетентность следует рассматривать как мировоззрение, которое поддерживает каждый человек в повседневной жизни, дома, в обществе, и обеспечивает основу для создания социальной или коммерческой деятельности.

Цель исследования состоит в анализе концептуальных подходов к пониманию сущности предпринимательской компетентности в зарубежных исследованиях.

Развитие предпринимательской компетентности у современного поколения стало предметом фундаментальных исследований ученых в 80-е годы XX в. в экономически развитых странах Западной Европы. Заинтересованность в этом вопросе была обусловлена трансформационными изменениями в социально-экономических процессах, переходом от индустриальной к инновационной модели развития общества – общества, в котором человеческий капитал превращается в доминанту цивилизационного развития. Анализ научной и педагогической литературы свидетельствует о том, что на сегодняшний день научная мысль не сформулировала четкого и однозначного определения понятия предпринимательской компетентности. Что касается содержания понятия, то здесь также существуют разногласия мнений ученых.

Важный вклад в понимание предпринимательской компетентности привнесли такие ученые, как Дж.Чандлер и И.Дженсен (1992). Согласно их

исследованиям, основатели бизнеса должны выполнять три доминирующие роли: предпринимательскую, управленческую и технико-функциональную. Предпринимательская роль предусматривает выбор и реализацию потенциальных возможностей и разработку соответствующих стратегий. Управленческая роль требует делового взаимодействия с окружающей средой для приобретения и использования ресурсов. Техничко-функциональная роль заключается в способности эффективно выполнять технические задачи в определенных отраслях.

Позже, в 1994 г., Дж.Чандлер и С.Хенкс идентифицируют эти способности с предпринимательской компетентностью, необходимой для успешного ведения бизнеса.

Дж.Чандлер и И.Дженсен изучили взаимосвязь между личными компетенциями бизнес основателей и производительностью предприятий и определили 5 групп компетенций, связанных с успешным бизнесом. Они включают в себя концептуальные, социальные, технико-функциональные, политические компетенции, а также способность распознавать возможности и прогнозировать будущее предприятия.

Исследования Т.Мена, И.Лау и К.Чана (2002) позволили определить ряд предпринимательских компетенций, ведущих к успеху в предпринимательской деятельности. По их мнению, предпринимательская компетентность включает в себя возможности, отношения, целеустремленность и самоотдачу, а также концептуальные, организационные и стратегические компетенции.

Возможности связаны с выявлением, оценкой и реализацией рыночных возможностей. Отношения охватывают способности создавать, поддерживать деловые связи.

Концептуальные компетенции отражены в поведении предпринимателя и связаны с интуитивным мышлением и инновационной активностью.

Организационные компетенции связаны с управленческой функцией, стратегические проявляются в способности к разработке, оценке и реализации бизнес стратегии.

Целеустремленность – внутриличностная характеристика предпринимателя, раскрывающая способность регулирования своего поведения для подчинения его устойчивой жизненной цели, способность помнить о намеченных планах и не терять из виду сформулированные цели, умение преодолевать возникшие препятствия и не опускать руки, встречаясь с трудностями.

Такие исследователи, как Дж.Онстенк, Дж.Худ, Янг, также подчеркивают, что целеустремленность является ключевым навыком, необходимым для предпринимательской деятельности.

Б.Джоханиссон считает, что предпринимательская компетентность кроме знаний (знаю что) и навыков (знаю как) также требует развития соответствующих отношений, мотивов, социальных навыков и интуиции. Он утверждает, что интуиция или компетенция (знаю когда) имеет особое значение при принятии решений в динамично изменяющейся среде.

Таким образом, можно сделать вывод, что предпринимательская компетентность является сложным интегративным качеством личности, включающая в себя ряд составляющих, которые условно можно объединить в 4 группы: знания, навыки и поведение, ментальность или образ мышления, а также личные качества и характеристики.

Литература

1. Johannisson, B. (1993). Entrepreneurial Competence and Learning Strategies. In R. Larsson, L. Bengtsson, K. Eneroth & A. Malm (Eds.), Research in Strategic Change (pp. 77-99). Lund: Lund University Press.
2. Man, T. W. Y., Lau, T., & Chan, K. F. (2002). The competitiveness of small and medium enterprises: A conceptualization with focus on entrepreneurial competencies. Journal of Business Venturing, 17(2), 123-142.
3. Chandler G.N. & Jansen E. (1992). The Founder's Self-assessed Competence and VenturePerformance, Journal of Business venturing, 7, 223-236.
4. Chandler, G.N. & Hanks, S.H. (1994). Founder Competence, the Environment, and VenturePerformance, Entrepreneurship Theory and Practice, 18, 77-89.

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ, ПІДГОТОВКА ТА ПІДВИЩЕННЯ КАДРІВ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Беньова Е.¹, Неубаєрова Е.², В.А.Дубровіна В.А.³

¹Вища школа економіки та адміністративного менеджмента в Братиславі, м. Братислава, Словаччина

²Економічний університет в Братиславі, м. Братислава, Словаччина

³Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Харків, Україна

¹elena.benova@vsemvs.sk, ²neubauer@euba.sk, ³vera_dubrovina@mail.ru

Програми безперервної освіти, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників були одними з важливих напрямків, що були впроваджені у країнах-кандидатах з Центральної та Східної Європи під час їхнього приготування до вступу до ЄС та подальшої адаптації до європейської стратегії зайнятості. Вивчення досвіду країн ЄС таких, як Польща та Словаччина, щодо регулювання регіональних ринків праці є досить важливим завданням для України, особливо для вирішення ситуації в її прикордонних регіонах. Одним з таких регіонів України, що має спільний кордон з Словаччиною, є Закарпатська область. З початку 90-х років до Польщі, Словаччини, Угорщини та інших європейських країн виїхали тисячі громадян України – трудових мігрантів. Особливо гострою ситуація була у західних регіонах України, де рівень соціально-економічного розвитку був нижчий за інші регіони, а відсоток безробітних, більшою частиною молодих людей, був, навпаки, найвищим. Оскільки з саме цих регіонів України походить більшість потенційних трудових мігрантів до країн ЄС, важливим напрямком співробітництва у розвитку приграничних програм ЄС та України є інвестиційні проекти, націлені на покращення економічного потенціалу західних регіонів України та припинення відтоку молодих людей.

У табл.1 наведено дані щодо зайнятості молоді за видами економічної діяльності станом на 2010 р. У більшості сфер економічної діяльності спостерігається незначний відсоток молоді. Виключення становить лише фінансова діяльність, де зайнято 54,1% працівників у віці 15-34 роки від загальної чисельності персоналу. Дуже низькі показники зайнятості молоді спостерігаються у таких сферах, як будівництво (23,6%); освіта (24,5%); охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (27,5%); діяльність транспорту та зв'язку (27,6%).

Як відомо, більшість трудових мігрантів з західних регіонів України – це молодь або особи середнього віку, які мають базову середню або неповну вищу

освіту. У Польщі та Словаччині вони працюють на малокваліфікованій, сезонній роботі, часто таке працевлаштування носить нелегальний характер.

Таблиця 1

Зайнятість молоді за видами економічної діяльності у Закарпатті

	Кількість найманих працівників у віці 15-34 роки		
	усього, тис. осіб	% до загальної кількості працівників	% жінок
Усього	69,8	33,0	63,8
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	1,8	27,3	25,5
Рибальство, рибництво	0,0	23,8	12,5
Промисловість	20,6	42,1	58,2
Будівництво	0,8	23,6	21,4
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	6,2	49,0	49,6
Діяльність готелів та ресторанів	0,6	38,3	73,6
Діяльність транспорту та зв'язку	5,4	27,6	36,6
Фінансова діяльність	2,6	54,1	76,5
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	2,4	31,8	37,7
Державне управління	6,4	36,3	70,9
Освіта	11,9	24,5	82,9
Охорона здоров'я та надання соц. допомоги	8,9	27,5	86,6
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	2,2	28,0	62,9

У табл.2 приведено розподіл найманих працівників за рівнем освіти та за видами економічної діяльності у Закарпатті.

Таблиця 2

Розподіл найманих працівників за рівнем освіти та за видами економічної діяльності у Закарпатті

	Кількість штатних працівників, тис. осіб	З них закінчили вищі навчальні освіти			
		I-II рівнів акредитації		III-IV рівнів акредитації	
		усього, тис. осіб	% до загальної кількості працівників	усього, тис. осіб	% до загальної кількості працівників
Усього	211,5	56,6	26,8	69,5	32,8
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	6,4	1,2	18,9	0,9	13,3
Рибальство, рибництво	0,1	0,0	4,0	0,0	12,9
Промисловість	48,8	7,1	14,6	5,6	11,5
Будівництво	3,6	0,4	10,3	0,8	22,3
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	12,6	2,5	20,1	3,3	26,2

Таблиця 2 (закінчення)

Діяльність готелів та ресторанів	1,5	0,4	27,7	0,3	19,7
Діяльність транспорту та зв'язку	19,5	3,7	18,9	2,8	14,5
Фінансова діяльність	4,8	1,3	27,5	2,7	56,0
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	7,5	1,1	14,5	2,8	36,5
Державне управління	17,6	3,8	21,7	12,2	69,0
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	32,4	16,5	50,9	9,9	30,6
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	8,0	2,8	34,8	2,7	33,2

З приведених даних видно, що найменші показники працівників, що одержали вищу освіту у ВНЗ III-IV рівнів акредитації, спостерігаються у таких сферах економічної діяльності, як промисловість, сільське господарство, діяльність транспорту та зв'язку, діяльність готелів та ресторанів, будівництво. Найбільші показники спеціалістів з повною вищою освітою спостерігається у сфері державного управління та фінансової діяльності.

Отже, враховуючи особливості освітнього потенціалу працівників у різних сферах економічної діяльності, повинні бути розроблені програми щодо підвищення їх кваліфікації та здобуття нових професій й компетенцій. Проте, як свідчать дані табл.3, найбільш активна підготовка та підвищення кваліфікації кадрів відбувалася у сферах економічної діяльності, які розвинуті у більшій мірі і де стан людських ресурсів з точки зору освітнього потенціалу є досить добрим. Так, відносно високі показники підвищення кваліфікації персоналу були у таких сферах, як: освіта, фінансова діяльність, державне управління, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

Таблиця 3

Підготовка та підвищення кваліфікації кадрів за видами економічної діяльності у Закарпатті станом на 2010 р.

	Навчались новим професіям			Підвищення кваліфікації		
	усього, осіб	% до загальної кількості працівників	у т.ч. жінки, осіб	усього, осіб	% до загальної кількості працівників	у т.ч. жінки, осіб
Усього	6799	3,4	2910	15401	7,7	9005
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	41	0,6	35	316	4,7	13
Рибальство, рибництво	19	18,1	1	-	-	-
Промисловість	5726	12,9	2488	2726	6,1	1094
Будівництво	59	1,4	9	107	2,5	-

Таблиця 3 (закінчення)

Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особ. вжитку	40	0,3	3	118	1,0	39
Діяльність готелів та ресторанів	39	2,8	27	46	3,3	36
Діяльність транспорту та зв'язку	600	3,1	202	1683	8,8	296
Фінансова діяльність	4	0,1	-	454	10,3	269
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	60	0,8	27	174	2,2	35
Державне управління	83	0,5	41	1598	9,6	665
Освіта	97	0,2	83	5169	11,3	4159
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	21	0,1	18	2713	9,0	2185
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	10	0,1	5	297	3,8	214

Проте показники підвищення кваліфікації у сільському господарстві, промисловості, будівництві, торгівлі та інших сферах були низькими. Таким чином, враховуючи диспропорції між освітнім потенціалом працівників та програмами підготовки та перепідготовки кадрів у окремих сферах економічної діяльності у Закарпатській області, необхідно провести ретельний аналіз потреб щодо освітніх програм та розробити комплекс заходів щодо покращення доступу молоді до різних форм здобуття освіти й підвищення кваліфікації особливо у таких сферах економіки регіону, як сільське господарство, будівництво та промисловість. Подібні заходи сприятимуть розвитку соціально-економічного потенціалу Закарпаття та зменшенню потоку трудових мігрантів за кордон.

Література

1. Статистичний щорічник Закарпаття за 2010 р. Ужгород, 2011.

ФОРМУВАННЯ ІДЕОЛОГІЇ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ ЯК ЗАВДАННЯ ДОДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ

Бобро Л.М.¹, Малик Н.В.², Паровіна Г.В.³

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

¹bobro_@mail.ru, ^{2,3}meduniver@kntmu.kharkov.ua

Додипломна підготовка сімейного лікаря, на наш погляд, є дуже багатогранною проблемою. Безумовно, необхідність підвищення якості власне процесу викладання, недостатньо розроблені методологічні аспекти, брак викладачів нової формації – важливі питання при підготовці лікаря загальної практики. Але не можна замикатися тільки на цих проблемах.

На перший план зараз виходить проблема формування ідеології сімейного лікаря. Адже лікарювання – дуже складний процес, психологічний аспект якого не менш важливий для успішного лікування, ніж суто професійні знання лікаря. Історія вітчизняної медицини свідчить, що наші лікарі завжди розуміли важливість співпраці з хворим. У процесі лікарювання стикаються дві особистості, і якщо між ними не виникає порозуміння, лікування буде безрезультатним. Недарма так багато уваги в останні роки приділяється у професійних колах принципу комплайєнтності.

Різноманітні тестування, «кроки» потребують часто від студента тільки «довідкових» знань, велику частину яких він втрачає відразу ж після іспиту. Впровадження Болонської системи на наших очах руйнує ту вітчизняну методологію підготовки, що давала змогу поступово формувати у студента клінічне мислення. Ми вважаємо, що удаło складений іспит у вигляді тестів не гарантує успішної лікарської діяльності студента, не характеризує його, як фахівця. Особисті риси характеру студента, його вмотивованість і психологічна готовність до важкої роботи, яку виконує сімейний лікар, не менш важливі для його подальшої ефективної діяльності.

Тому практичне навчання сімейних лікарів повинно включати і цілий ряд навчальних методик, спрямованих на формування ідеології сімейного лікаря. Окрім всебічної фахової підготовки, з перших курсів навчання треба проводити психологічну підготовку до роботи сімейним лікарем. При виборі спеціальності сімейного лікаря важливо, щоб враховувались не тільки фактичні знання студента, але і його здатність до самоосвіти, психологічні характеристики (комунікабельність, відповідальність, здатність до співчуття та ін.). Можливо, необхідно розробити разом з психологами тести на професійну придатність до роботи лікарем загальної практики – сімейної медицини.

На наш погляд, наявність у студента бажання продовжувати самоосвіту у поєднанні з високими інтелектуальним рівнем та психологічними якостями його особистості є дуже важливим фактором при обиранні професії сімейного лікаря.

Нерозуміння актуальності проблеми психологічної підготовки сімейного лікаря може значно знизити якість його підготовки, а в подальшому – і очікуваний ефект від діяльності цього фахівця.

АНАЛИЗ СОЦИАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Брянцев Р.Е.

Бердянский государственный педагогический университет,

г. Бердянск, Украина

Zestroga@mail.ru

В современном обществе, базирующемся на информационных и компьютерных технологиях, акцент переносится на самообразование и актуализацию личностного момента в образовательной деятельности человека. У людей появилась потребность в постоянном самообразовании.

В ходе осуществлённого анализа основных видов допрофессионального и профессионального образования выявились некоторые общие, сквозные проблемы:

не востребованность, недостаточное финансирование образования, ограниченная и трудно осуществляющаяся адаптация выпускников учебных заведений к рыночным отношениям;

необходимость более тесной и органичной включенности в социум образовательных структур родителей;

необходимость повышения образовательно-квалификационного уровня всего преподавательского корпуса, совершенствования его психолого-педагогического мастерства;

введение допустимых границ влияния религиозного воспитания на образовательный процесс, осуществляемый в светских школах;

необходимость проведения реформы образования, связанные с участием Украины в Болонском процессе.

Очевидно, что дальнейшее развитие сферы образования зависит во многом от позиции государства, его социальной политики, реального признания (не на словах, а на деле) приоритетности этой сферы. Но многое может делаться и в конкретных образовательных институтах, образовательных учреждениях и учебных заведениях. Нужен активный поиск современных социальных и педагогических технологий развития образования. Прежняя традиционная позиция – ожидание указаний сверху – вряд ли сегодня принесёт успех. Проблема состоит в том, чтобы изучать, знать потребности субъектов образовательного процесса и создавать благоприятные условия для их удовлетворения.

В условиях кризиса старой идеологии, прежних идеалов и ценностей на какое-то время образуется вакуум в духовной жизни, который постепенно заполняется религией. Можно прогнозировать в ближайшие годы возрастание роли религии в обществе, в целом, и в сфере образования, в особенности. Об этом свидетельствуют возникновение немалого количества религиозных, в том числе воскресных школ, появление священнослужителей в образовательных учреждениях, проведение ими специальных уроков и т.д. Другими словами, церковь, религия становятся, а в ряде случаев уже стали частью образовательно-воспитательного социума. В связи с этим возникает ряд проблем. Одна из них – проблема о допустимых границах влияния религиозного воспитания на образовательный процесс, осуществляемый в светских школах. Ещё одной проблемой образования является необходимость превращения процессов образования (приобретения знаний, социализации личности, её самореализации) в комфортную для всех социальных общностей сферу деятельности. Реформирование образования, его успех во многом зависит от поиска новых путей развития. Только нельзя при этом «слепо копировать» чужие модели образования.

Литература

1. Дмитриева Е.И. Внедрение компьютерных технологий в преподавание иностранных языков / Е.И.Дмитриева // Иностранные языки в школе. – 1998. – № 1. – С.35-41.

2. Добренькова Е.В. Проблемы вхождения России в Болонский процесс / Е.В.Добренькова // Социологические исследования. – 2007. – № 6. – С.102-106.

3. Зборовский Г.Е. К взаимодействию религиозного и светского образования в современных условиях / Г.Е.Зборовский, Н.Б.Костина // Социологические исследования. – 2002. – № 12. – С.107-112.

4. Зборовский Г.Е. Социология образования / Г.Е.Зборовский, Е.А.Шуклина: Учебное пособие. – М: Гардарики. – 2005. – 383 с.

5. Карпенко М.Н. Дистанционное образование: опыт становления и развития / М.Н.Карпенко // Социологические исследования. – 2007. – № 3. – С.63-68.

6. Макарова М.Н. Болонский процесс: мнения и ожидания / М.Н.Макарова, В.С.Соломенников // Социологические исследования. – 2007. – № 6. – С. 106-111.

7. Прокопенко Ю.А. Потребности студентов в дистанционной модели образования / Ю.А.Прокопенко, Л.М.Бакшеева // Социологические исследования. – 2007. – № 3. – С. 68-75.

8. Социальные проблемы образования: методология, теория, технология. Сборник научных статей / Ред. О.А.Панина. – Саратов. – 1999. – 172 с.

FACHOWA EKONOMICZNA EDUKACJA JAK CZYNNIK SOCJALIZACJI OSOBISTOŚCI: HISTORYCZNO-PEDAGOGICZNY ASPEKT

Gipters Zinaida

Lwowski instytut bankowej sprawy

*Uniwersytetu bankowej sprawy banku Narodowego Ukrainy, Lwów, Ukraina
gipterszina@gmail.com*

Fachowe przygotowanie i adaptacja współczesnych ekonomistów przewiduje rozumienie i postrzeganie nimi prawidłowości rozwoju w pojednaniu politycznych, kulturalnych i innych społecznych procesów.

Kształtowanie ekonomicznych wiedz zrealizuje się przez pojednanie poznawczych, teoretycznych i praktycznych komponentów nauczania. Przyczyną poznawcze składniki, stwarzając system technologicznych, technicznych, ekonomicznych i prawnych wiedz, również wyznaczają wewnętrzną kulturę młodzieży, formują ją pragnienie do świadomej harmonizacji stosunków "Człowiek – społeczeństwo – przyroda – gospodarka". Do teoretycznych komponentów nauczanie należy światopogląd i umiejętność twórczo myśleć, które stwarzają podłoże ekonomicznie celowych, socjalnie odpowiedzialnych decyzji, badawczych przyzwyczajzeń, praktycznych umiejętności.

Studiując prawidłowość takich jakości osobistości, jak inicjatywa, odpowiedzialność, uczucia nowego, współdziałanie, psychologowie uważają, że najbardziej treściwa dla wyznaczenia realnych życiowych związków osobistości jest kategoria "stosunki". W społecznych stosunkach indywiduum stwarza ludzki sposób życia. Indywidualistyczne przekształcone społeczne stosunki składają wewnętrzną jakościową określoność indywiduum. On przejawia siebie w formie stosunków z innymi ludźmi, wpływa na ich życie, ujawnia stosunek do ich i wciela się u ich swoimi czynkami.

Treść kształtowania i rozwoju osobistości założone w wewnętrznej dwoistości świadomości osobistości: z jednej strony – jak subiekty przyrody, a z innej – jak subiekty społeczeństwa. W trakcie swojego indywidualistycznego rozwoju osobistość formuje się w stosunkowo wolną, niezależną, samokierowaną istotę, która jest zdolna w zespole aktywnie adaptować się i zmieniać otaczające środowisko.

Sozjalizacja człowieka – pojęcie jest dosyć szerokie i ogarnia obszar od głębokiej orientacji i uczoneści człowieka do światopoglądowej dojrzałości, a od jej – do społecznej aktywności. Pod sozjalizacją człowieka w literaturze psychologicznej i pedagogicznej rozumieją proces przekształcenia ludzkiej istoty na społeczny indywiduum, kształtowanie jej jak osoby, włączenie w społeczne życie jak aktywnej i skutecznej siły. Sozjalizacja człowieka jednoczy dwa główne strukturalne elementy: sozjalizację świadomości i socjalizację działalności. Termin "sozjalizacja" dotyczy tylko

ludzkiego społeczeństwa i oznacza najwyższy szczebel w rozwoju biologicznej i psychologicznej adaptacji człowieka co do środowiska naturalnego.

Na przykładach spółdzielczej edukacji i nauczania, zaprowadzonego do systemu szkolnej edukacji na zachodnioukraińskich ziemiach w XIX – na początku XX stulecie przez organizację szkolnych spółdzielni i studiowanie podstaw kooperacji w ogólnokształcących szkołach, na kanikularnych kursach, śledzi się, którego istotnego znaczenia adaptacji osobistości do kooperacji, komercji, przedsiębiorczości dla późniejszego gospodarczego życia, w trakcie kształtowania treści narodowej ekonomicznej edukacji nadawali w swojej działalności pedagodzy i działacze oświatowy-spółdzielczego ruchu J.Dzerowicz, K.Koberski, D.Korenez, I.Luczyszyn, J.Pawlikowski, M.Rostkowicz, E.Smal-Stozki, E.Chrapliwy i inne uczeni.

W naukowych podejściach, co wyznaczało społeczno-ekonomiczny rozwój państw, nie od razu przysły do rozumienia roli psychologicznych czynników w gospodarczej działalności. Jednocześnie analiza ekonomicznej, politycznej, psychologicznej, pedagogicznej literatury świadczy, że wiele ojczystych i zagranicznych filozofów, pedagogów, ekonomistów upatrywało w duchownymoralnych aspektach stosunków rynkowych środki nie tylko podwyższenia efektywności produkcji, ale i moralnego udoskonalenia człowieka, rozwoju jej woli, samodzielności i odpowiedzialności.

Autorzy historyczno-pedagogicznych badań O.Benza, D.Herzjuk, W.Homonnaj, O.Kowalczuk, I.Kurljak, O.Peniszkewycz, E.Potoczny, W.Rosul, W.Sagarda, B.Stuparyk w swoich pracach ujawniały treść fachowej i ekonomicznej edukacji dzieci i dorosłych zaznaczonego okresu. Kulturalno-oświatowi i społeczne działacze Galicji głęboko uświadamiali, że wychowywać przedsiębiorcę konieczne jeszcze w ścianach szkoły, formując u dzieci ekonomiczne myślenie, spółdzielczy światopogląd.

Nauczanie kooperacji przez wprowadzenie szkolnej spółdzielni było praktyką realnej społecznej współpracy, koleżeńskiej jedności i solidarności, samopomocy.

Spółdzielcza edukacja stała się praktyczną szkołą demokratycznej edukacji i parlamentaryzmu, szczepiła pojęcie społecznej odpowiedzialności, przygotowywała dzieci do przyszłego życia, które wymagało poświęcenia i altruizmu na korzyść zespołu. Jednak prawdziwy zespół nie zabijał indywidualistycznych cech osobistości, a sprzyjał jej wszechstronnemu rozwojowi, jednocześnie z fachową adaptacją odbywała się adaptacja socjalna.

Więc, historycznie-pedagogiczne doświadczenie potwierdza, że socjalizacja należy do tych procesów, dzięki którym ludzie studiują żyć wspólnie i efektywnie współdziałać jeden z jednym. Aktywne uczestnictwo samego człowieka w przyswojeniu kultury międzyosobistości stosunków sprzyja socjalizacji, wskutek czego osobistość nabywa nowych jakości i psychologicznych mechanizmów.

Decydujące znaczenie dla procesów socjalizacji należy społecznej edukacji.

VYSOKÉ ŠKOLSTVO NA SLOVENSKU: STAV, PROBLÉMY A ÚLOHY²

Gonda Vladimír

Ekonomická univerzita v Bratislave, Bratislava, Slovenská republika

vladimir.gonda@euba.sk

Dlhodobú konkurencieschopnosť ekonomiky možno zabezpečiť len jediným spôsobom – vytváraním podmienok na rozvoj tzv. znalostnej ekonomiky. Znalostná ekonomika predpokladá schopnosť ľudí pracovať neustále s novými informáciami, produkovať nové poznatky a využívať ich v praxi.

Najvýznamnejším zdrojom ľudského kapitálu pre znalostnú ekonomiku (vedomostnú spoločnosť) je terciárne vzdelávanie, ktoré pripravuje vysokokvalifikovanú pracovnú silu. Vzdelávacie služby, ktoré poskytujú vysoké školy, sú dôležitým faktorom formovania a rozvoja ekonomického potenciálu krajiny.

Jedným z prínosov univerzít pre ekonomiku sú absolventi, prostredníctvom ktorých sa vedomosti a technológie efektívne transformujú z univerzít do priemyslu. V tejto súvislosti aktuálnou úlohou sa stáva posilniť väzby medzi univerzitami a podnikateľským sektorom. Univerzity ako centrá výskumu a vývoja zároveň hrajú dôležitú úlohu motora spoločenského a ekonomického rozvoja regiónu. Z vyššie uvedeného jednoznačne vyplýva, že univerzity (aj) v SR sa musia stať kľúčovými hráčmi formovania vedomostnej spoločnosti a centrami rozvoja ľudských zdrojov.

Aká je súčasná situácia v sfére vysokého školstva na Slovensku? V oblasti vysokoškolského vzdelávania SR nastúpila cestu *masifikácie*. Kým v roku 1990 pôsobilo na Slovensku 13 vysokých škôl, v roku 2012 už poskytovalo vysokoškolské vzdelávanie 20 verejných, 12 súkromných a 3 štátne (v pôsobnosti iných rezortov) vysoké školy. Celkový počet študentov za toto obdobie narástol zo 62 103 v roku 1990 na 212 030 (k 31. 10. 2011) na verejných a súkromných vysokých školách v dennej a externej forme na všetkých troch stupňoch štúdia [7]. K nárastu počtu študentov v posledných rokoch dochádza hlavne na súkromných vysokých školách.

Extenzívny vývoj vysokých škôl sa prejavil aj v raste počtu študijných odborov (364) a študijných programov (cca 8 000). Extenzívny vývoj počtu študentov bol zároveň sprevádzaný aj extenzívnym vývojom počtu profesorov a docentov. Je zrejmé, že tento vývoj ide nevyhnutne na úkor kvality [2].

Úlohou vzdelávacej politiky do budúcnosti je zabezpečiť zvýšenú kvalifikačnú úroveň pracovných síl. Tento všeobecný strategický cieľ je v stratégii Európa 2020 konkretizovaný v čiastkovom ciele – zabezpečiť, aby do roku 2020 minimálne 40 % mladých ľudí malo vysokoškolské vzdelanie. Aká je súčasná situácia v EÚ? Zatiaľ čo v USA má ukončené vysokoškolské vzdelanie 40 % občanov a v Japonsku dokonca polovica obyvateľstva, v EÚ je tento ukazovateľ 33,6 %. Vyše polovica štátov EÚ nedosahuje cieľovú 40 %-nú hranicu ukončeného vysokoškolského vzdelania [3]. V SR miera vysokoškolsky vzdelanej populácie (% vo vekovej kategórii 30 – 34 rokov) v roku 2009 predstavovala len 17,6 % [4, s. 36].

Požiadavky doby sú také, že ekonomika potrebuje stále viac odborníkov s vysokoškolským vzdelaním. To ale znamená, že vysoké školy musia byť pripravené na vzdelávanie ľudí aj s priemernými schopnosťami. Z toho vyplývajú vysoké požiadavky na didaktiku. Tradičná vysokoškolská didaktika nerozlišuje študentov podľa veku, pohlavia atď., t.j. študent je chápaný len ako určitá abstrakcia. Nové

² Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/0174/11 *Determinanty formovania znalostnej ekonomiky v kontexte novej hospodárskej stratégie „Európa 2020“*.

podmienky si zrejme vynúti väčší priestor na individuálny plán (rozvrh) študenta – schopný študent bude môcť študovať rýchlejšie ako umožňuje priemerný rozvrh, na druhej strane študent, ktorý nestíha, môže študovať pomalšie.

Prvý pokus o zhodnotenie kvality vysokých škôl v SR vykonala koncom roku 2005 Akademická ratingová a rankingová agentúra (ARRA). Ide o súkromná nezávislú inštitúciu, ktorá sa rozhodla každoročne zverejňovať informácie o kvalite vysokých škôl na Slovensku.

Hodnotenie vysokých škôl podľa výstupov vedeckej a výskumnej činnosti je v súčasnom období predmetom *komplexnej akreditácie* Akreditačnou komisiou MŠ SR, ktorá by sa mala ukončiť v roku 2014. Hodnotenie vysokých škôl sa bude uskutočňovať podľa prísnejších kritérií. Hlavné novum aktuálnej komplexnej akreditácie spočíva v tom, že vysoké školy budú hodnotené predovšetkým podľa oblastí *výskumu*, a to z hľadiska troch aspektov – výstupy výskumu³, podmienky pre výskum, ako aj ocenenie výsledkov výskumu [6]. Garantovanie štúdia už nebude viazané na jednu osobu (garanta), ale na kolektív vysokoškolských učiteľov spĺňajúcich stanovené kritériá. Cieľom je eliminovať situácie, keď vypadnutie jedného človeka (garanta) mohlo znefunkčnit kvalitné študijné programy. Pre akreditáciu bude dôležité, aby členovia garantujúceho tímu boli z vedeckého hľadiska rešpektovanými osobnosťami. Akreditácia študijného programu sa zmení na akreditáciu študijného odboru – to umožní vysokým školám pružne otvárať nové študijné programy v akreditovaných študijných odboroch [5]. Predmetom akreditácie bude po prvý raz aj hodnotenie vnútorných systémov zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania na vysokých školách. Hodnotenie univerzít bude mať vplyv na zvýhodnenie financovania tých škôl, ktoré preukážu vysokú kvalitu.

Literatúra

1. Európa 2020. Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu. Európska komisia, Brusel 3.3.2010, 35 s.

2. Gonda, V.: Investície do vedy, výskumu a vzdelávania a úloha vysokých škôl vo väzbe na Lisabonskú stratégiu. In: Lidský kapitál a investice do vzdělání. Sborník z 11. mezinárodní vědecké konference. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 29. – 30. září 2008. CD-ROM, ISBN 978-80-7480-012-8.

3. Gonda, V.: Úlohy v oblasti inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu v kontexte stratégie „Európa 2020“. In: Nová ekonomika, 2012, č. 4, s. 5-13.

4. Národný program reforiem SR 2011-2014. Bratislava, apríl 2011. 48 s.

5. Národný program reforiem SR 2012: Bratislava, jún 2012, 33 s.

6. Prísne, ale spravodlivé kritériá. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/prisne-ale-spravodlive-kriteria/>

7. Stav vysokého školstva očami čísiel. Dostupné na internete: <http://www.minedu.sk/stav-vysokeho-skolstva-ocami-cisiel/>

³ S dôrazom na publikácie a citácie v medzinárodne uznávaných časopisoch a vedecké monografie v renomovaných zahraničných vydavateľstvách.

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ В УКРАЇНІ

Гончаренко М.Ф.

Державна інспекція учбових закладів України, м. Київ, Україна
goncharenko3@ukr.net

Конкурентоспроможність країни, її динамічний розвиток та роль у сучасних економічних відносинах залежить від якості людського капіталу, де важливою складовою є інвестиції у вищу освіту та формування конкурентоспроможних людських ресурсів, й можливість їх ефективного використання. Вища освіта як соціально-економічна сфера є складною системою, функціонування якої залежить від зовнішніх та внутрішніх факторів політичного, економічного, соціально-демографічного, культурного характеру. Стан вищої освіти в чималому ступені залежить від рівня її фінансування та ефективності функціонування. В Україні, як відомо, поряд з іншими європейськими країнами, спостерігається суттєве недофінансування вищої освіти, що негативно впливає на стан вищої освіти та її забезпечення матеріальними та людськими ресурсами. Проте протягом останніх років ситуація щодо фінансування вищої освіти в Україні покращилася. Так, у 2000 р. на вищу освіту витрачалося 2285,5 млн. грн., що складало 1,3% від ВВП. В цілому у 2000 р. видатки на вищу освіту склали 32,3% від сукупних видатків на освіту. Станом на 2011 р. загальні видатки зведеного бюджету на вищу освіту склали 18667,1 млн. грн. або 1,9% від ВВП. Але питома вага обсягу фінансування вищої освіти у 2011 р. дещо знизилася і склала 30,9% від сукупних видатків на освіту.

У табл. 1 приведено дані щодо прийому студентів до ВНЗ на початковий цикл за джерелами фінансування їх навчання у 2010/11 та 2011/12 навчальних роках.

Таблиця 1

Прийом студентів до ВНЗ на початковий цикл за джерелами фінансування їх навчання

Показники	У ВНЗ I-II рівнів акредитації		У ВНЗ III-IV рівнів акредитації		У ВНЗ I-IV рівнів акредитації	
	2010/11	2012/12	2010/11	2012/12	2010/11	2012/12
Всього, осіб	129102	105086	392012	314530	521114	419616
у тому числі для навчання за рахунок						
державного бюджету	43179	38635	173916	145113	217095	183748
місцевих бюджетів	24451	22909	4876	3830	29327	26739
органів державної влади, юридичних осіб	80	120	942	977	1022	1097
фізичних осіб	61392	43422	212278	164610	273670	208032
Питома вага студентів (%), які навчались за рахунок						
у тому числі для навчання за рахунок						
державного бюджету	33,4	36,8	44,4	46,2	41,7	43,8
місцевих бюджетів	18,9	21,8	1,2	1,2	5,6	6,4
органів державної влади, юридичних осіб	0,1	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3
фізичних осіб	47,6	41,3	54,2	52,3	52,5	49,5

Як видно з приведених даних, у 2011/12 навчальному році відбулося скорочення показника загальної чисельності прийому студентів у ВНЗ I-II рівнів акредитації на 24016 осіб (або на 18,6%), а у ВНЗ III-IV рівнів акредитації скорочення загальної чисельності прийому студентів склало 77482 особи (або 19,76%). Всього за вказаний період у ВНЗ I-IV рівнів акредитації скорочення загальної чисельності прийому студентів склало 101498 осіб або 19,47%. У 2011/12 навчальному році скорочення чисельності прийому студентів у ВНЗ I-II рівнів акредитації за рахунок державного бюджету склало 4544 особи або 10,52%. Відповідний показник прийому студентів у ВНЗ III-IV рівнів акредитації за рахунок державного бюджету зменшився у 2011/12 навчальному році на 28803 особи або на 16,56%. Зменшення показників прийому студентів у ВНЗ I-II рівнів акредитації та у ВНЗ III-IV рівнів акредитації за рахунок місцевих бюджетів склало 6,3% та 21,45% відповідно.

Проте у 2011/12 навчальному році відбулося також збільшення чисельності прийому студентів у ВНЗ I-IV рівнів акредитації за рахунок органів державної влади та юридичних осіб. Показник прийому студентів у ВНЗ I-II рівнів акредитації та у ВНЗ III-IV рівнів акредитації за рахунок фізичних осіб зменшився на 29,27% та 22,45% відповідно.

З даних розрахунку показників питомої ваги студентів, які навчалися за рахунок різних джерел фінансування, видно, що відбулися певні зміни у структурі джерел фінансування. Так, у 2011/12 навчальному році суттєво зменшилася питома вага прийому студентів у ВНЗ I-II рівнів акредитації за рахунок фізичних осіб, проте показники питомої ваги прийому студентів у ці ВНЗ за рахунок державного та місцевих бюджетів дещо збільшилися. У ВНЗ III-IV рівнів акредитації показник питомої ваги прийому студентів за рахунок фізичних осіб дещо зменшився, а показник питомої ваги прийому студентів за рахунок державного бюджету, навпаки, збільшився.

У табл.2 приведено дані щодо чисельності студентів ВНЗ за джерелами фінансування їх навчання.

Таблиця 2

Чисельність студентів ВНЗ за джерелами фінансування їх навчання

Показники	У ВНЗ I-II рівнів акредитації		У ВНЗ III-IV рівнів акредитації		У ВНЗ I-IV рівнів акредитації	
	2010/11	2012/12	2010/11	2012/12	2010/11	2012/12
Всього, осіб	361453	356768	2129835	1954789	2491288	2311557
у тому числі для навчання за рахунок						
державного бюджету	130337	128468	815211	777379	945548	905847
місцевих бюджетів	79348	79601	20956	18372	100304	97973
органів державної влади, юридичних осіб	250	391	8502	8886	8752	9277
фізичних осіб	151518	148308	1285166	1150152	1436684	1298460
Питома вага студентів (%), які навчались за рахунок						
у тому числі для навчання за рахунок						
державного бюджету	36,0	36,0	38,3	39,8	38,0	39,2
місцевих бюджетів	22,0	22,3	1,0	0,9	4,0	4,2
органів державної влади, юридичних осіб	0,1	0,1	0,4	0,5	0,3	0,4
фізичних осіб	41,9	41,6	60,3	58,8	57,7	56,2

Таблиця 3

Чисельність студентів ВНЗ на початок 2011/2012 навчального року за джерелами фінансування їх навчання та сферою управління міністерств (відомств), в яких перебувають ВНЗ

	У ВНЗ I-II рівнів акредитації				У ВНЗ III-IV рівнів акредитації				
	Всього студентів	У тому числі навчаються за рахунок державного бюджету		Всього студентів	У тому числі навчаються за рахунок державного бюджету		Всього студентів	У тому числі навчаються за рахунок державного бюджету	
		місцевих	бюджетів		місцевих	бюджетів		місцевих	бюджетів
		фізичних осіб	юр. осіб		фізичних осіб	юр. осіб		фізичних осіб	юр. осіб
Україна – ВСЬОГО, у т.ч.	356768	128468	79601	391	148308	1954789	18372	8886	1150152
Міністерство аграрної політики та продовольства України	22408	15505	-	-	6903	173412	-	8	89472
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України	144421	87420	7892	206	48903	1189965	6581	3380	640746
Державна служба молоді та спорту України	174	-	174	-	-	3402	-	-	1342
Міністерство оборони України	-	-	-	-	-	7899	-	-	2379
Державне агентство лісових ресурсів України	5496	2894	-	69	2533	-	-	-	-
Міністерство соціальної політики України	480	350	-	-	130	3534	-	256	2324
Міністерство культури України	7033	809	5083	-	1141	23163	-	1	9512
Українська державна будівельна корпорація „УКРБУД”	9959	7131	-	3	2825	-	-	-	-
Міністерство охорони здоров'я України	22462	-	13468	-	8994	68230	2	152	42838
Міністерство інфраструктури України	21799	9783	-	1	12015	32549	-	144	20958
Міністерство внутрішніх справ України	-	-	-	-	-	57565	-	4401	31808
Служба безпеки України	-	-	-	-	-	1305	-	16	589
Інші	82466	3585	52984	2	25895	165002	11336	67	81172
Приватні ВНЗ	40070	991	-	110	38969	228763	837	453	227012

Як видно з приведених даних, у 2011/12 навчальному році відбулося скорочення чисельності студентів у ВНЗ I-II рівнів акредитації на 4685 осіб або на 1,3%. Скорочення чисельності студентів у ВНЗ III-IV рівнів акредитації за цей період склало 175046 осіб або 8,2%. Несуттєві зміни відбулися у структурі джерел фінансування навчання студентів у ВНЗ I-II рівнів та III-IV рівнів акредитації за вказаний період.

У табл.3 приведено розподіл чисельності студентів за джерелами фінансування та сферою управління міністерств (відомств), в яких перебувають ВНЗ. Видно, що показники структури навчання за рахунок різних джерел фінансування суттєво відрізняються не тільки для ВНЗ I-II та III-IV рівнів акредитації, а й за приналежністю ВНЗ до тих чи інших міністерств або відомств. Наприклад, у ВНЗ I-II рівнів акредитації, що належать до сфери Міністерства аграрної політики та продовольства, Міністерства соціальної політики, Української державної будівельної корпорації „УКРБУД”, питома вага студентів, що навчалися за рахунок державного бюджету була досить висока (70% та більше). У ВНЗ III-IV рівнів акредитації високе значення показника питомої ваги студентів, що навчалися за рахунок державного бюджету, спостерігалось лише у ВНЗ, що належать для Міністерства оборони України і складало 69,88%.

Найбільш високі значення показників питомої ваги студентів, що навчалися у ВНЗ III-IV рівнів акредитації, за рахунок коштів фізичних осіб спостерігалися у ВНЗ, які належали до Міністерства соціальної політики (65,76%), Міністерства охорони здоров'я (62,78%) та Міністерства інфраструктури (64,38%).

Проведений аналіз свідчить, що за останні роки відбуваються певні зміни у структурі джерел фінансування навчання студентів у ВНЗ України. Підвищується кошти навчання, поступово наближаючись до відповідних показників у Східній Європі, зростають вимоги щодо підготовки випускників вузів та їх працевлаштування. Все це потребує додаткових коштів і зростання обсягів фінансування вищої освіти в Україні. Враховуючи ці особливості, слід приділяти більшу увагу необхідності більш активної участі у фінансуванні та підготовці майбутніх фахівців з боку підприємств та працедавців, які повинні вносити свої пропозиції у необхідні зміни щодо напрямків підготовки студентів та забезпечення їх відповідного працевлаштування.

Література

1. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2011/2012 навчального року. Статистичний бюлетень. Київ, 2012 . – 219 с.

АКАДЕМИЧЕСКАЯ МОБИЛЬНОСТЬ СТУДЕНТОВ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ПРОЦЕССА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Гринь Т.В.

*Бердянский государственный педагогический университет,
г. Бердянск, Украина
tania.grin@yandex.ru*

Интеграционные процессы, происходящие в мировом сообществе во всех сферах человеческой деятельности, затронули также систему высшего образования. В настоящее время формируется единое мировое образовательное пространство. Это выражается, прежде всего, в гармонизации

образовательных стандартов, подходов, учебных планов, специальностей в разных странах мира. Открытое образовательное пространство предполагает рост мобильности студентов и сотрудничества преподавателей университетов разных стран, что будет способствовать достижению гражданами успехов в избранной профессии, улучшению системы трудоустройства выпускников университетов, повышению статуса этих стран в сфере образования.

Распространение высшего образования является гарантией конкурентоспособности государства в новой глобальной экономике. С усилением процессов глобализации и интернализации экономики усилилась и конкуренция образовательных систем. Над вопросами академической мобильности работают многие ученые: В.А. Бордовский, Л.В. Зновенко, Н.С. Бринев, Л. Гребенев и др. Цель данного исследования состоит в раскрытии сущности академической мобильности студентов как фактора развития интернационализации образования.

Выезд студентов в другие страны с целью получения образования – не новый феномен. В некоторых странах он имеет свои исторические корни. При этом особое внимание заслуживают геополитические факторы, которые накладывают определенный отпечаток на развитие академической мобильности в той или иной стране [3].

Академическая мобильность студентов – исключительно важный для личного и профессионального развития процесс, так как каждый его участник сталкивается с необходимостью решения жизненных ситуаций и одновременного анализа их с позиции собственной и «чужой» культуры. Это автоматически и зачастую бессознательно развивает в нем определенные качества: умение выбирать способы и формы взаимодействия с окружающим миром; способность мыслить в сравнительном аспекте; способность к межкультурной коммуникации; способность признавать недостаточность знания; способность изменять самовосприятие; способность рассматривать свою страну в кросскультурном аспекте и др. Значимость мобильности в Европейском Союзе увеличивалась, начиная с середины 80-х годов, и на сегодняшний день является ключевым моментом в стратегии развития образования на период до 2020 г. С помощью своих программ Европейский Союз поддерживает обмен инновациями и опытом, способствует созданию образовательных сетей и мобильности людей, вовлеченных в научно-образовательную деятельность.

В Украине программы Академической мобильности начинают активно внедряться с конца 90-х гг. прошлого века [2].

Специфика и проблемы академической мобильности заключаются в неплановом характере этой деятельности, отсутствии материально-финансового обеспечения, нехватке специалистов в этой области, в неразработанности специальных методов и механизмов академического обмена, отсутствии инфраструктуры, обеспечивающей эффективный обмен. Интернационализация высшего образования способствует повышению его доступности и качества, внедрению инновационных методов работы в системах высшего образования, укреплению международного сотрудничества.

К интернационализации образования следует отнести следующие формы международного сотрудничества:

- 1) индивидуальная мобильность: мобильность студентов, профессорско-преподавательского и административного состава в образовательных целях;
- 2) мобильность образовательных программ и институциональная мобильность;

3) формування нових міжнародних стандартів освітніх програм;

4) інтеграція в освітні програми міжнародних елементів і освітніх стандартів;

5) інституціональне партнерство: створення стратегічних освітніх альянсів [1].

Чаще всего интернационализация понимается как поддержка академической мобильности, путем предоставления стипендий и реализации программ академических обменов, а также программ, направленных на создание институциональных партнерств в сфере высшего образования. Прогнозы исследований рынка показывают увеличение мобильности студентов к 2020 г. до 5,8 миллионов, а к 2025 г. – до 8 миллионов человек. В настоящее время большая часть потока локализуется в 6 странах: США, Великобритания, Германия, Франция, Австралия, Япония. В нынешних условиях академическая мобильность стала неотъемлемой чертой современного образования и будет возрастать дальше.

Поэтому возникла необходимость в изучении и анализе всех сторон этого процесса с целью дальнейшего использования его высшей школой для совершенствования системы образования. Интернационализация только тогда будет способствовать качеству образования, когда сама будет соответствовать современным возможностям и высоким стандартам, обеспечивающим качество, многообразие, открытость и доступность международного высшего образования.

Литература

1. Бринев Н.С. Академическая мобильность студентов как фактор развития процесса интернационализации образования / Н.С. Бринев. – Омск, 2004. – С.31-34.

2. Гребнев Л. Лондонское коммюнике: завершающий этап Болонского процесса / Л. Гребнев // Высш. образование в России. – 2007. – № 9. – С.3-20.

3. Зновенко Л.В. Развитие академической мобильности студентов педагогического вуза в условиях непрерывного образования: дис. ... канд. пед. наук / Л.В. Зновенко. – Омск, 2008. – 246 с.

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ТА КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА У НАВЧАЛЬНИХ ГРУПАХ

Гурова К. Д.¹, Дубровіна В.А.²

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Харків, Україна

¹htei.knteu@gmail.com, ²vera_dubrovina@mail.ru

Зростання значення «знань» як виробничого чинника спричинює глибокі зміни у сфері науки, освіти та системі вищої школи взагалі. Модель вищого навчального закладу, що існувала до цього часу і базувалась на освіті та наукових дослідженнях, розширюється підготовкою до самозайнятості – університет стає інкубатором підприємництва. Викликом для вищих шкіл, крім традиційних освітніх та науково-дослідних функцій, стає:

формування серед студентів та працівників позицій, відкритих на підприємництво та самозайнятість;

розвиток знань та технологічних і організаційних рішень відповідно до потреб ринку, малих і середніх фірм;

ініціювання партнерства та мережних зв'язків з бізнесом;
використання інтерактивних методів навчання, що створюють сприятливе середовище для багатогранного спілкування, від якого значною мірою залежить успіх в професійній діяльності всіх суб'єктів навчального процесу.

Спілкування є могутнім стимулятором розвитку студента, фактором становлення та самореалізації його особистості. В процесі комунікативного та інтерактивного спілкування створюється колективний банк ідей, способів та прийомів вирішення конкретних завдань; формуються загальні погляди на вирішення досліджуваних питань, стратегія колективної поведінки; відбувається взаємозбагачення особистостей студентів.

Найбільш цінними напрямками інтерактивної ігрової діяльності є: вміння ефективно спілкуватися та працювати в колективі, самостійно приймати рішення, формувати потенціал лідера; вміння системно бачити соціально-економічні процеси; вміння аналізувати, моделювати і конструювати ці процеси. Ігрове спілкування породжує та розвиває в свідомості студента якісно нову інформацію про моделювання як ефективний метод накопичення знань, формування свого інтелекту.

Викладач, який керує діяльністю інтерактивної групи створює умови для досягнення консенсусу, активної участі в роботі всіх членів колективу, їх взаємодії й порозумінню [1].

Процес інтеракції включає внутрішню особисту і міжособисту комунікації. Переваги інтерактивних ігор полягають у можливості їх застосування до всіх виникаючих в групі фінансових ситуацій, зокрема, за допомогою інтерактивних ігор можливо змоделювати, розвинути та удосконалити практично всі особисті та професійні способи поведінки – комунікативні навички, спостережливість, а також творчі здібності, необхідні для прийняття фінансових та управлінських рішень.

Інформаційне, методичне та організаційне забезпечення гри дозволяє сконструювати комунікаційну мережу для аналізу учасниками всіх інформаційних процесів, а також вибрати засоби зв'язків та взаємодій суб'єктів та об'єктів ігрової діяльності. Комунікації необхідні для ефективності управління процесами в ігровому середовищі, що є базою успішності всіх видів діяльності. В процесі гри формуються та аналізуються чотири основні функції комунікативності: контроль, мотивація, емоційний вираз і передача інформації.

Побудова комунікативного та інтерактивного середовища передбачає формування спрощеної мови професійного напрямку, так як неадаптована мова – це значний бар'єр для ефективного спілкування. Одним з ключових завдань формування комунікативного та інтерактивного середовища є досягнення розуміння.

Ефективність спілкування й розуміння збільшується, коли учасники гри використовують зворотний зв'язок та різноманітні форми виразу інформації. Збалансоване використання того й іншого є найбільш ефективним підходом до формування інтерактивного середовища.

Основна ідея створення комунікативного та інтерактивного середовища будується на вірі в те, що управління – це більше поведження, навички й уміння, ніж просте знання. Кращий засіб розвитку цих якостей добувається тренуванням через економіко-математичне моделювання ігрових дій мультимедійними засобами. У зв'язку з цим формується нова концептуальна основа – «практикуюче навчання», що виходить з припущення, що навички, уміння і адекватна поведінка в цілому найефективніше формуються в ході придбання

досвіду з наступним його осмисленням, теоретизуванням і перевіркою на практиці.

В інтерактивному ігровому середовищі, яке створюється у навчальних групах при викладанні фінансових дисциплін, студенти:

отримують навички ділового спілкування та аргументації своєї позиції;

випрацьовують професійну впевненість у тому, що в реальних виробничо-фінансових ситуаціях вони можуть вирішити складну проблему;

формують стійкі навички прийняття рішень в умовах неповної інформації;

отримують уявлення про те, яка вихідна інформація є базовою при вирішенні відповідних практичних завдань [2].

Досвід проведення інтерактивних ігор в рамках індивідуальної та самостійної роботи засвідчує, що з використанням саме таких освітніх технологій створюється сприятливе середовище для формування та розвитку мотиву до професійного навчання та пізнання, особистого розвитку студентів в контексті гуманістичної системи цінностей.

Література

1. Яценко Е. Вплив педагогічного спілкування на формування комунікативної культури майбутніх економістів: виховний аспект / Е.Яценко // Витоки педагогічної майстерності. – 2012. – Випуск 10. – С. 345-350.

2. Дубровин А.А. Учебные игры – эффективная форма начального бизнес-образования / А.А.Дубровин, В.А.Дубровина // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та проблеми розвитку підприємництва в регіоні». Том 3. – Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 2008. – 100 с. – С.92-94.

УПРАВЛЕНИЕ ПРОЦЕССОМ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ 3 КУРСА ПРИ ИЗУЧЕНИИ ДИСЦИПЛИНЫ «ОБЩАЯ ХИРУРГИЯ»

¹Джаканов М.К., ²Курмангалиев К.Б., ³Кононенко А.А., ⁴Сахипов С.Ж.
Западно-Казахстанский государственный медицинский университет
им. Марата Оспанова,
г. Актобе, Республика Казахстан
^{1,2,4} zkgmu@yandex.ru, ³igla.coi@rambler.ru

Общая хирургия является одной из базовых дисциплин, которая закладывает основы изучения хирургической деятельности, необходимые любому врачу-клиницисту вне зависимости от его дальнейшей специализации.

Целью дисциплины является формирование знаний и умений по основам хирургической патологии, общим принципам диагностики и лечения основных хирургических заболеваний.

Согласно ГОСО 2009 г., на кафедре общей хирургии студенты 3 курса приходят после изучения основных базовых теоретических дисциплин. Впервые в своей жизни молодой человек переступает порог хирургической клиники не в качестве посетителя больницы или пациента, а как будущий врач, намеревающийся получить знания и умения по хирургии.

В учебном процессе немаловажную роль играет мотивация студентов, показ им положительных сторон профессии врача-хирурга, создание стимула для овладения ими знаний и практических навыков, которые потребуются в их профессиональной деятельности.

Для этого, считаем, необходимо выполнение следующих задач.

1. Обеспечение на должном уровне учебного процесса. Для этого необходимы:
 - а) обеспечение необходимым количеством аудиторного фонда;
 - б) обеспечение современными интерактивными методами обучения;
 - в) наличие учебно-клинического центра для овладения практическими навыками на имитационных фантомах;
 - г) квалифицированные преподаватели, занимающиеся учебной и лечебной работами, наличие у преподавателей:
 - 1) ученой степени,
 - 2) сертификата, врачебной категории,
 - 3) опыта практической работы.
2. Выбор лечебного учреждения, на базе которого проходят практические занятия, которое предусматривает: а) соответствие лечебного учреждения современным стандартам лечебной деятельности; б) квалифицированный и широкий уровень оказываемой ЛПУ хирургической помощи населению;
3. Создание положительного настроения и стимула для обучения студентов:
 - а) высокое качество лечения больных, особенно с участием сотрудников кафедры;
 - б) преимущественный показ выздоравливающих больных, особенно перенесших сложные и редкие операции;
 - в) показ журнала благодарности от пациентов за проведенное лечение, существующее в каждом отделении.

ІНТЕРМЕДІАЛЬНІСТЬ: ОСВІТНІЙ ДИСКУРС

Забеліна К.І.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
leonsiya74318mail.ru*

Проблеми синтезу і діалогу мистецтв цікавили ще авторів античних естетик. Як і представники наступних епох, вони захоплювались виникненням і функціонуванням різних синтетичних форм і жанрів на ґрунті літератури (література-музика, література-мистецтво, література-архітектура та інші).

Пізніше питання різних синтезів набули ключового значення в естетиці романтизму. В 20 ст. на ґрунті багатьох років досліджень виникли праці суміжної категорії – інтермедіальності. Теоретичною основою для появи нового терміна стали праці М.М.Бахтіна, а також Юлії Крістєвой, Жака Дерріди і Ролана Барта про метатекст і інтертекстуальність як сутності мистецтва і культури епохи постмодерна, тому що постмодернізм «виконав» певну переоцінку «до епох», побачивши світ як текст та єдину знакову систему. Серед дослідників інтермедіальності слід також відзначити У.Бернхарта, В.Вольфа, В.Ньота, К.Келлі, С.Ловелла, І.Раєвську, Т.Філіппа, Ш.Мьоллера, У.Вайсштайна, Р.Людеке, П.Вагнера, У.Эрнста та інших [2]. Саме постмодерн, назвавши весь світоустрій текстом, став розрізняти однорідні (гомогенні) та інтермедіальні (гетерогенні) тексти [2].

Мета дослідження полягає в окресленні значення терміну «інтермедіальність», («медіа»), його багатоаспектності, визначенні особливостей реалізації проблеми взаємодії мистецтв в освітньо-виховному процесі.

«Інтермедіальність» – це особливий тип внутрішньо текстових взаємозв'язків в художньому творі, ґрунтований на взаємодії художніх кодів

різних видів мистецтва. В більш широкому значенні «інтермедіальність» – це створення комплексного поліхудожнього простору в системі культури (створення художньої «метамови» культури). Інтермедіальність – це специфічна форма діалогу культури, здійснювана за допомогою взаємодії художніх референцій. Такими художніми референціями є художні образи чи стилістичні прийоми, які мають для кожної епохи знаковий характер [4].

Слід сказати, що «інтермедіальність», як і будь-яке явище, досліджується у декількох вимірах, пов'язаних, перш за все, з розвитком цивілізаційної спіралі як такої. Тобто досить логічним є ствердження, що цей термін є досить поліфонічним та інтегральним за своєю природою, поєднує мистецтва, що є відображенням людської сутності взагалі.

Освітньо-виховний процес потребує впровадження нових технологій, стратегій, шляхів та подолання прірви між кількістю та якістю засвоєних знань учнями, тому слід звернути особливу увагу на чотири типи впровадження «інтермедіальності» як авторської стратегії:

1) інтермедіальність як іманентна властивість тексту і інтермедіальність як авторська стратегія – це два різних явища. Інтермедіальність як іманентна властивість тексту відноситься, згідно з термінологією Р.Барта [1], до «плану мови», тобто до уваги беруться універсальні властивості думок, незалежні від автора, які визначаються онтологією комунікації. Інтермедіальність як авторська стратегія трансформується в «плані – стилі», маркером якого є індивідуальність автора, його власний досвід;

2) прийоми авторської стратегії інтермедіальності риторичні, (тобто є формальними засобами реалізації авторського наміру);

3) принципи організації дискурсів – загальні для дискурсів як мистецтва, так і антимистецтва, тому інтермедіальність сприймається в декількох аспектах;

4) враховуючи, що авторська стратегія інтермедіальності впроваджується в «плані – стилі», особистість автора має домінуючу позицію [3].

Отже, виходячи з всього вищезазначеного, ми можемо представити поняття «інтермедіальності» в просторі комплексного взаємоіснування, полігранності, глибини. Все більша кількість вчених присвячує свої роботи дослідженню даного аспекту. Типи інтермедіальності балансують на певній межі, зосереджуючи діяльність вчителів на особливості підбору засобів реалізації принципу паритету, конкуренції, доповнення різних видів мистецтв.

Література

1. Барт Р. Интертекстуальность / Р.Барт // Современное зарубежное литературоведение: Энциклопедический справочник / Под ред. И.П.Ильина и Е.А.Цургановой. – М.: 1996. – С.218.

2. Исагулов Н.В. Поэтика интермедиальности в английском романе начала XX века (Э.М.Форстер, «Куда боятся ступить ангелы»; С.Моэм, «Луна и грош») [Магистерская работа / Н.В.Исагулов]. – Донецк, 2011. – С.12-19.

3. Тимашков А.Ю. О соотношении явлений интермедиальности и интертекстуальности: философский аспект / А.Ю.Тимашков. // Современное искусство в контексте глобализации: наука, образование, художественный рынок. – СПб: СПбГУП, 2009. – С.42-43.

4. Тишунина Н.В. Методология гуманитарного знания в перспективе XXI века / Н.В.Тишунина //«Symposium» / Санкт-Петербургское философское общество. – Санкт-Петербург, 2001. – С.149-154.

К ВОПРОСУ О ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТА-МЕДИКА

Иванова Л.И.

*Западно-Казахстанский государственный медицинский университет
им. Марата Оспанова, г. Актобе, Республика Казахстан
Lubochka_kz@mail.ru*

Развитие личности студента предполагает максимальную реализацию его активности, самостоятельности, инициативности в процессе обучения.

На сегодня принцип активности в обучении анатомии человека предполагает не столько адаптацию студента к обучающим воздействиям со стороны педагога, сколько как самостоятельное преобразование сложного учебного материала на основе опыта, который у каждого уникален и неповторим. Важным источником познавательной деятельности является опыт творчества, обеспечивающий студенту и усвоение материала, и его преобразование. Усваиваемое содержание дисциплины должно быть согласовано с индивидуальными ценностями, целями, намерениями, потребностями и предпочтениями студента, которые составляют источник его индивидуальной активности. Именно включенность индивидуального опыта студента в процесс усвоения учебного материала делает этот процесс эффективным.

Участие преподавателя в познавательной деятельности студента должно быть гибким, не подавляющим его инициативу и стремление к поиску оригинальных подходов к решению поставленной учебной задачи. Доверительные, а не авторитарные формы общения со студентами позволяют в наибольшей степени выявить и использовать субъективный опыт каждого студента в усвоении материала, выявить индивидуальный стиль и предпочтения.

Весьма продуктивным и ориентированным на формирование познавательной активности и самостоятельности является интегрированный модульный метод обучения для студентов 3-го курса специальности «Общая медицина».

Использование модулей в индивидуальном обучении студентов дает значительный выигрыш во времени, который студент может использовать для углубленного изучения избранной специальности, создает условия для профессионального научного роста.

Предлагаемая система призвана разбудить в студенте стремление к постоянному самообразованию и совершенствованию. Она направлена на достижение конечного результата – формирование клинициста с твердыми теоретическими знаниями и широким диапазоном практических навыков.

Набор 8 необходимых модулей позволяет широко их применить при изучении различных клинических разделов. Модульный принцип преподавания не только расширяет возможность дифференцированной подготовки специалиста, но и повышает педагогическое мастерство преподавателя, его клиническую подготовку.

Современная система обучения основана также на расширении форм самостоятельной работы как главного способа приобретения знаний, а также сокращения в связи с этим лекционного времени. Поэтому перед коллективом кафедры возникла необходимость в пересмотре учебных планов и в поиске новых организационных форм, повышающих их эффективность.

Реорганизация практических занятий естественно потребовала перестройки лекционного курса со строгим отбором содержания и поиском новых

форм чтения модульных лекций, усиливающих мотивацию студентов к самостоятельному овладению анатомических знаний (вводные, обзорные, тематические лекции).

Постоянно в поле зрения кафедры находятся вопросы подкрепления знаний студентов, усиления мотивации учения (выход через базовые морфологические дисциплины на клиническое мышление), увеличение наряду с традиционными натуральными препаратами наглядности и красочности предъявления учебного материала.

Таким образом, все усилия преподавателей кафедры направлены на формирование надежных, прочных знаний по анатомии человека у будущих врачей, квалификация которых после окончания учебы в вузе отвечала бы запросам не только сегодняшнего, но и завтрашнего дня.

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ ОБРАЗОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

Извекова Ю.В.

*Бердянский институт государственного и муниципального управления
Классического частного университета, г. Бердянск, Украина
yuliabanditka@yandex.ru*

Современное общество развивается невиданными ранее темпами, все больше возрастает роль информации в повседневной жизни. Меняются духовные и материальные ценности – они начинают выражаться в новых формах. Возникают новые механизмы межличностных отношений, новые условия взаимодействия сообществ на внутригосударственном и межгосударственном уровнях. Рост объемов информации имеет и обратную сторону – рост некомпетентности определенной части общества. Быстрые темпы прогресса человечества приводят к отставанию в духовном и материальном развитии отдельных индивидуумов, а иногда и целых социальных групп. Не имея возможности четко ориентироваться в потоках разносторонней информации, определенная часть общества дистанцирует себя от активных общественных действий, прибегая к упрощенному восприятию действительности.

На этом фоне образование традиционно остается весомым рычагом влияния на жизнь общества, учитывая современные тенденции, транслирует новым поколениям весь позитивный опыт развития человечества. Вместе с тем, оно испытывает на себе все кризисные явления развития общества. Согласно довольно распространенной точке зрения, образование является одним из наиболее консервативных элементов общественной системы. В последние десятилетия мировая система образования, как отмечают авторитеты в этой области, пока не в состоянии удовлетворить все возрастающий спрос на объем и качество образования. Причем, львиную долю критики получает именно высшее образование.

Сегодня, как и прежде, только в университетах воспроизводится «профессиональная» и «техническая» интеллигенция. Но ее удельный вес в студенческом корпусе стремительно сокращается. На деле вот уже более двух десятилетий в западном мире производится избыточное количество специалистов. Они не затребованы ни производством, ни общественными институтами. При этом ряд специальностей остро ощущает недостаток отлаженной на высоком (университетском) уровне системы передачи знаний. Массовое поступление молодых людей в университеты становится, с точки

зрения теории рационального выбора, все менее и менее мотивированным, а студенчество, соответственно, все больше сводится к культурно-возрастному «до-взрослому» стилю жизни.

Еще в недалеком прошлом хороший почерк был гарантией спокойной и обеспеченной жизни до старости. Последние десятилетия характерны ускорением обновляемости технологий и знаний в различных сферах деятельности человека. Школьного и даже вузовского образования сегодня уже надолго не хватает. Так, президент корпорации Дженерал Моторс отметил, что бизнесу нужны «специалисты не с четырех- и даже не с шестилетним, а сорокалетним образованием» [4].

На современном этапе социально-экономического развития нашего общества образование становится приоритетным направлением государственной политики Украины.

Статья 53 Конституции Украины закрепила право граждан на образование [1]. Статья 4 Закона Украины «Об образовании» провозгласила, что Украина признает образование приоритетной сферой социально-экономического, духовного и культурного развития общества [3]. Статья 4 Закона Украины «О высшем образовании» закрепила право граждан на высшее образование [2]. Граждане Украины имеют право безвозмездно получать высшее образование в государственных и коммунальных высших учебных заведениях на конкурсной основе в пределах стандартов высшего образования, если определенный образовательно-квалификационный уровень гражданин приобретает впервые.

Государственная политика в области высшего образования основывается на принципах:

- доступности и конкурсности получения высшего образования каждым гражданином Украины;

- независимости получения высшего образования от влияния политических партий, общественных и религиозных организаций;

- интеграции системы высшего образования Украины в мировую систему высшего образования при сохранении и развитии достижений и традиций украинской высшей школы;

- преемственности процесса получения высшего образования;

- государственной поддержки подготовки специалистов для приоритетных направлений фундаментальных и прикладных научных исследований;

- гласности при формировании структуры и объемов образовательной и профессиональной подготовки специалистов.

Социально-экономический кризис обусловил появление проблем финансирования в Украине социальной сферы, которые проявились в хроническом недофинансировании образования, неэффективном использовании бюджетных средств. Как следствие – медленное обновление основных фондов и оборудования учебных заведений, низкая заработная плата работников образования, дефицит молодых кадров, особенно в сельской местности.

Организационные проблемы связаны с ослаблением контроля государства в сфере образования. Суть социальных проблем проявляется в снижении качества образовательных услуг и ограничении возможностей потребителей влиять на него, низкой социальной защищенности студентов учебных заведений.

Литература

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст.141.
2. Про вищу освіту. Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 20, ст.134.
3. Про освіту. Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 34, ст.451.
4. Методология и технология электронного обучения: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cnit.ssau.ru/do/index.htm>.

ФОРМИРОВАНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА В ВУЗЕ

*Изтлеуов Е.М., Батырова Г.А., Изтлеуов М.К., Турганбаева А.У.
Западно-Казахстанский государственный медицинский университет
им. Марата Оспанова, г. Актобе, Республика Казахстан
zkgmu@yandex.ru*

Современный этап развития демократического общества проходит в сложных социально-экономических, политических, научно-технических условиях, что вызывает необходимость развития личности с высоким уровнем интеллектуального и творческого потенциала будущего специалиста.

Значимость данной проблемы обуславливается тем, что современный специалист должен формировать свою личность, учитывая те социально-психологические условия, в которых он будет жить и плодотворно работать.

В связи с этим возрастают требования к профессионализму личности будущего врача, одной из составляющих которого является психологическая культура.

Психологическая культура – явление новое и недостаточно изученное. Мы сделали попытку представить свое видение психологической культуры будущего специалиста.

Обобщив различные подходы к сущности понятия «психологическая культура», а также придерживаясь позиции тех ученых, которые рассматривают психологическую культуру как составную часть базовой культуры, как системную характеристику человека, как показатель развития сознательной саморегуляции, сознания, активности конкретного человека, предполагающую широкое общекультурное образование, осознанность мыслей, чувств, поведения, высокий уровень личностной рефлексии, конструктивное общение с людьми, помогающее продуктивному разрешению личных, деловых, профессиональных вопросов, мы в своем исследовании придерживаемся следующего мнения: для того, чтобы эффективно самоопределиться и самореализоваться в жизни, успешно адаптироваться в социуме и быть удовлетворенным в жизни, осваивать знания в области основ научной психологии, основные умения в деле понимания особенностей психики (своей и окружающих людей) и использование этих знаний как в самообразовании и профессиональной деятельности, так и в обыденной жизни, необходимо формировать достаточный уровень психологической культуры.

На наш взгляд, психологическая культура будущего специалиста должна включать высокую профессиональную грамотность и компетентность в психологическом аспекте понимания человеческой сущности, внутреннего мира

человека и самого себя, человеческих отношений и поведения, гуманистически ориентированную ценностно-смысловую сферу будущего специалиста.

В процессе изучения возможностей учебно-воспитательного процесса ЗКГМУ им. Марата Оспанова по формированию психологической культуры стало ясно, что целостность профессиональной подготовки, направленность преподавания на объект деятельности будущего специалиста, организация педагогического процесса, взаимодействие преподавателей университета создает условия для формирования психологической культуры.

Опираясь на теоретические сведения, результаты констатирующего эксперимента, анализ содержания учебных дисциплин, мы разработали методику формирования психологической культуры. Она проводилась в три последовательных этапа.

На первом этапе определялись возможности учебно-воспитательного процесса вуза и выявлялись условия для формирования изучаемого качества. Была определена деятельность преподавателей различных дисциплин по взаимодействию в плане формирования психологической культуры, организован спецсеминар для преподавателей университета «Особенности формирования психологической культуры будущих специалистов». Была разработана методика формирования психологической культуры в рамках учебной деятельности студентов; проведена диагностика сформированности исследуемого качества в экспериментальной и контрольной группах; выявлены условия для проведения формирующего эксперимента; сформированы позитивное отношение к будущей профессии.

На втором этапе осуществлялось формирование и систематизация теоретических знаний и умений студентов по формированию психологической культуры. Организован и проведен специальный курс «Формирование психологической культуры». Этот этап был активно-преобразующим. Характеризуется апробацией полученных теоретических знаний в собственной практической деятельности.

На третьем этапе наблюдалась систематизация и апробирование знаний, умений, навыков в самостоятельной практической деятельности по формированию психологической культуры будущего специалиста – врача. На данном этапе происходит систематизация и завершение формирования изучаемого качества.

Проведенная опытно-практическая работа показала, что формирование психологической культуры возможно в целостном педагогическом процессе учебного заведения.

Эффективность предложенной методики формирования психологической культуры подтверждают изменения в уровнях сформированности: значительно уменьшилось число студентов с низким уровнем сформированности изучаемого качества (с 80,2% до 29,4%), увеличилось количество студентов со средним и высоким уровнями (с 19,8% до 48,3% и с 0 до 22,3% соответственно).

Таким образом, в результате проведения научного исследования мы пришли к заключению, что если в вузе проводить целенаправленную работу по формированию психологической культуры будущего специалиста – врача, то процесс формирования исследуемого нами феномена будет осуществляться более эффективно, так как вся работа будет осуществляться в контексте личностно-ориентированного подхода и их социальных ожиданий, способствующих психологической и профессиональной компетентности, психологической грамотности, развитию творческого потенциала будущего специалиста.

OUTDOOR EDUCATION, ADVENTURE AND EXPERIENCE EDUCATION AS A NEW METHOD OF SOCIAL PREVENTION

Kania Sławomir

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu, Opole, Poland

kania.slawomir@gmail.com

Contemporary reality creates new dangers and difficulties in functioning of children and young people.

The big problem is the escalation of risk behaviors such as drug addiction, behavioral addiction, an increase in aggressiveness. The reasons for this can be found in the distortion of educational environments.

Natural interaction of families have been affected by the breakdown of family relationship and the negation of family life, lack of authority and social pathologies. The peer bond undergoes a significant transformations, where the contacts go into the virtual world, value of consumption and egoism are promoted, creating a inaccessible environment for the development of normal peer relationship.

A kind of resistance to individual deviant behavior as a way out of the problems, stressful situations, failure at school and in life and traumatic events. It is important, from the preventive point of view. The special features are acquired by educational environment through the reinforcing desired behavior and allow the unit itself avert the risk of resorting to pathological behaviors as solutions and mitigate the negative influencing factors.

Pedagogy of experience is a new solution to support the development of individuals in building resistance to pathologies conduct and a new method for use in the prevention of society.

Pedagogy of experience is characterized by bringing forward their tasks in an open space – unlimited school building roof, in contact with air. Sometimes it uses the benefits of the natural environment as an area of childcare. The essential element is the development and enhancement of physical activity in the form of a mixture of sports including extreme sports with exercise and recreational tourism. Its basic assumption is the challenge that a graduate has to take and get a peak state of emotions and experiences so that they can be used for the education of the desired behavior in the future.

Pedagogy of experience is an extremely flexible method capable of being adapted for the purpose of prevention education, what in the era of great cultural changes, where the majority of children and young people especially those living in cities is bound to entertain using the Internet. Pedagogy of experience is an extremely attractive proposition to which it is appropriate to promote it and accept it in the educational activity.

ANALÝZA ŠTRUKTÚRY ŠTUDENTOV ŠTUDUJÚCICH NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH V SLOVENSKEJ A ČESKEJ REPUBLIKE ⁴

Kováč Filip

*Ekonomická univerzita v Bratislave, Bratislava, Slovenská republika
filip.kovac@euba.sk*

Univerzitné vzdelávanie v podmienkach Slovenskej a Českej republiky sa v čase spoločnej republiky formovalo centralizovane. Rozdelením v roku 1993, ale aj vplyvom reformy vysokého školstva a rozdielného financovania vysokého školstva z rozpočtových možností (na vedu a výskum Slovenská republika vynaložila v roku 2010 0,63% HDP, zatiaľ čo Česká republika 1,56% HDP) [2] nastáva v oboch krajinách diferencovaný prístup k stanoveniu priorít a ďalšiemu smerovaniu.

Vysokoškolské vzdelanie je v oboch krajinách možné získať na prvom, druhom a treťom stupni štúdia. V Českej republike, ako aj na Slovensku sa vysoké školy rozdeľujú na verejné, súkromné a štátne vysoké školy. Štátne vysoké školy majú od verejných a súkromných odlišnú právnu subjektivitu a patria medzi ne policajné, vojenské a zdravotnícke vysoké školy. V roku 2012 študovalo na slovenských vysokých školách celkovo 204 724 študentov, v Českej republike študovalo celkovo 387 473 študentov.

Tabuľka 1

Počty študentov v SR a ČR rozdelené podľa formy a stupňa štúdia

Slovenská republika				Česká republika			
Denná		Externá		Denná		Externá	
I. a II. st.	III. st.	I. a II. st.	III. st.	I. a II. st.	III. st.	I. a II. st.	III. st.
135736	6028	58035	4925	271696	12734	90848	12195
Spolu		204724		Spolu		387473	

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 2

Podiel študentov na celkovom počte obyvateľov v SR a ČR

	SR	ČR
Počet obyvateľov	5397036	10512782
Počet študentov	204724	387473
Podiel študentov na obyvateľstve	3,79%	3,68%

Zdroj: vlastné spracovanie

V praxi to znamená, že každý 26. obyvateľ SR a každý 27. obyvateľ ČR aktuálne študuje na vysokej škole v dennej alebo externej forme na prvom, druhom alebo treťom stupni štúdia. V SR aj ČR študenti preferujú dennú formu štúdia, ale externou formou v SR študuje až 44 % študentov, zatiaľ čo v ČR externou formou študuje len tretina študentov, teda 33%.

⁴ Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/0174/11 Determinanty formovania znalostnej ekonomiky v kontexte novej hospodárskej stratégie „Európa 2020“.

Tabuľka 3

Štruktúra študentov študujúcich na slovenských vysokých školách v roku 2012

Počet fakúlt	Štúdium I. a II. stupňa								Doktorandské štúdium							
	Študujúci v dennej forme štúdia				Študujúci v externej forme štúdia				Študujúci v dennej forme štúdia				Študujúci v externej forme štúdia			
	občan SR		iný		občan SR		iný		občan SR		iný		občan SR		iný	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Vysoké školy - verejné																
105	121024	69957	4014	1839	29486	19554	486	284	5690	2925	169	75	3461	1609	608	120
Vysoké školy - súkromné																
21	8527	4710	409	225	22136	15011	4075	2891	80	48	49	11	420	233	109	38
Vysoké školy - štátne																
6	1755	1034	7	5	1621	897	231	184	40	25			315	124	12	4
Vysoké školy - spolu																
132	131306	75701	4430	2069	53243	35462	4792	3359	5810	2998	218	86	4196	1966	729	162

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z www.uips.sk

Tabuľka 4

Štruktúra študentov študujúcich na českých vysokých školách v roku 2012

Štúdium I. a II. stupňa								Doktorandské štúdium							
Študujúci v dennej forme štúdia				Študujúci v externej forme štúdia				Študujúci v dennej forme štúdia				Študujúci v externej forme štúdia			
občan ČR		iný		občan ČR		iný		občan ČR		iný		občan ČR		iný	
spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
240715	135772	30981	16232	84994	51785	5854	3503	10843	5027	1891	890	10820	4441	1375	615

Štúdium I. a II. stupňa								Doktorandské štúdium							
Študujúci v dennej forme štúdia				Študujúci v externej forme štúdia				Študujúci v dennej forme štúdia				Študujúci v externej forme štúdia			
Verejné VŠ		Súkromné VŠ		Verejné VŠ		Súkromné VŠ		Verejné VŠ		Súkromné VŠ		Verejné VŠ		Súkromné VŠ	
spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
250732	139165	21168	12957	63635	38737	27257	16584	12705	5902	28	15	12119	5017	75	39

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z www.msmt.cz

V percentuálnom vyjadrení študuje na českých vysokých školách dvojnásobný počet zahraničných študentov oproti SR.

Tento stav možno pripisovať faktu, že množstvo Slovákov hľadá vzdelanie práve v Českej republike a sú teda v štatistikách uvádzaní ako zahraniční študenti bez štátneho občianstva ČR.

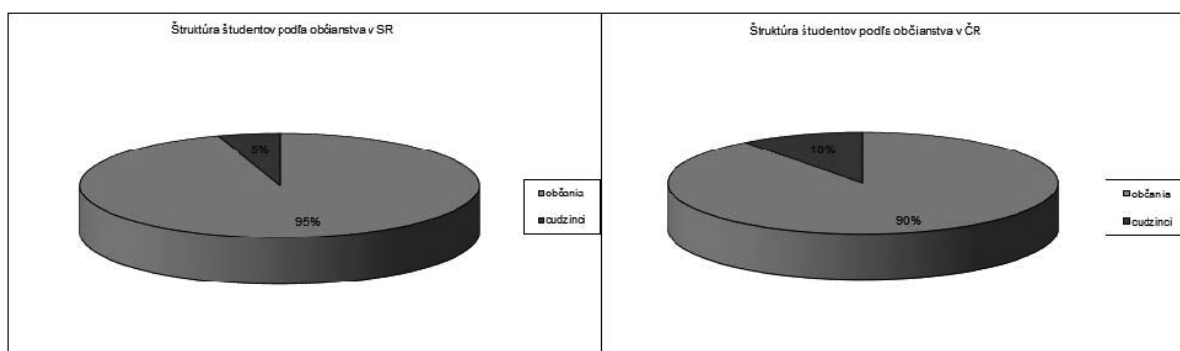

Figure 1. Štruktúra študentov podľa občianstva v SR a ČR

Zdroj: vlastné spracovanie

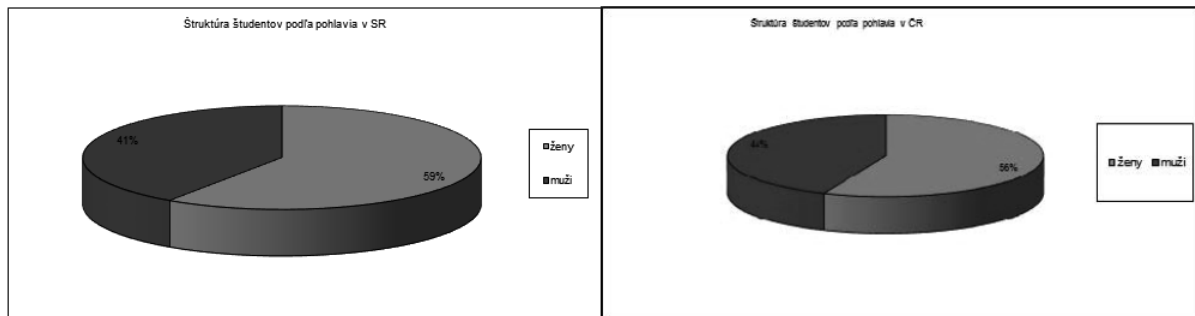

Figure 2. Štruktúra študentov podľa pohlavia v SR a ČR
Zdroj: vlastné spracovanie

Štruktúra študentov podľa pohlavia je v oboch krajinách podobná. V oboch krajinách dominujú medzi študentmi ženy, percentuálne viac ich študuje na slovenských vysokých školách, kým v ČR je zloženie študentov podľa pohlavia takmer rovnomerné.

Literatúra

1. Study in the Czech republic: Universities. 2013. Dostupné na [<http://www.studyin.cz/universities/>]
2. Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy ČR – Odbor analyticko štatistický: Výkonové ukazovatele. 2013. Dostupné na [http://dsia.uiv.cz/vystupy/vu_vs_f1.html]
3. Ústav informácií a prognóz školstva: Štatistická ročenka – vysoké školy. 2013. Dostupné na [<http://www.uips.sk/prehlady-skol/statisticka-rocenka---vysoke-skoly>]
4. Kováč, F: Súčasné trendy smerovania vedomostnej spoločnosti na Slovensku. EDAMBA 2012.

ИССЛЕДОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ НАПРАВЛЕНИЙ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Коровко Ю.В.

Бердянский государственный педагогический университет,
г. Бердянск, Украина
juliakra@mail.ru

Среди современных мировых тенденций в сфере высшего образования можно выделить две главные, а именно 1) развитие образования как сферы услуг (тенденция, поддерживаемая ВТО); 2) развитие образования как ключевого звена научно-технической и инновационной политики (тенденция, поддерживаемая правительствами многих стран).

Обе тенденции способствуют массивификации высшего образования, что логично: если вы хотите ускоренное экономическое развитие и научно-техническое лидерство, в таком случае вам нужно иметь большой сектор высшего образования. Если вы хотите продавать образование как товар на рынке, вы также стремитесь к тому, чтобы иметь большой сектор высшего образования.

На сегодняшний день меняются образовательные методологии и технологии, даже содержание образовательных программ и учебных планов, но не сама сущность образования, которая пока остается совершенно неизменной, поскольку все еще не произошло главной ментальной перемены в этом контексте. По-прежнему отсутствует понимание того, что образование не должно просто транслировать культуру, и тем более какую-то бы ни было монокультуру [1].

Место образования в жизни общества во многом определяется той ролью, которую играют в общественном развитии знания людей, их опыт, умения, навыки, возможности развития профессиональных и личностных качеств. Эта роль стала возрастать во второй половине 20-го века, принципиально изменившись в его последние десятилетия. Информационная революция и формирование нового типа общественного устройства – информационного общества – выдвигают информацию и знание на передний план социального и экономического развития. Изменения в сфере образования неразрывно связаны с процессами, происходящими в социально-политической и экономической жизни мирового сообщества. Именно с этих позиций исследуем основные тенденции мирового образования.

Неформальное образование имеет целью компенсировать недостатки и противоречия традиционной школьной системы и часто удовлетворяет насущные образовательные потребности, которые не в состоянии удовлетворить формальное образование. Как отмечается в докладе ЮНЕСКО "Учиться быть", образование не должно больше ограничиваться стенами школы. Все существующие учреждения, независимо от того, предназначены они для обучения или нет, должны использоваться в образовательных целях [2]. Основной тенденцией современного образования является постепенное смещение приоритетов от прямого обучения к индивидуальному контакту со студентами. Ключевые лекции и семинарские занятия остаются, конечно, незаменимыми, однако существенная часть учебного процесса может проходить во время индивидуальных консультаций с преподавателями по конкретным темам или проблемам.

В качестве основной черты современного образования можно назвать его диалогичность, которая проявляется в сосуществовании как различных подходов к преподаванию, так и самих методов преподавания. Уже при подготовке студентов педагогических вузов надо формировать их ментальную совместимость, умение и любовь вести полемику. Для обеспечения ментальной совместимости учителей они сами должны уметь:

вести безоценочный диалог с коллегами;

определять степень взаимодополнения и взаимообогащения различных методических концепций при условии сохранения их самобытности и самостоятельности;

формулировать проблемы в категориях целей и решений (без «перехода на личности») [3].

Для реализации новых целей образования нужен новый учитель – педагог-профессионал. В отличие от специалиста в предметной области профессионал должен уметь работать с процессами образования и развития. Педагог-профессионал – это уже не транслятор предметных знаний, он становится организатором учебной работы по решению творческих задач, многоплановой социально значимой деятельности подростков и юношей. Педагог имеет дело с человеком развивающимся, его действия строятся на знании психологии личности, основных подходов к пониманию и объяснению характера, развития

личности в определенные периоды жизни. Поэтому каждый учитель должен получить психологическое образование и психологическую подготовку. Психологическое образование невозможно получить путем простого суммирования различных психологических дисциплин, а психологическую подготовку – несколькими часами студенческой практики.

Таким образом, можно выделить следующие основные тенденции развития образования в современном мире [4]:

смена парадигмы «образование-обучение» парадигмой «образование-становление»;

превращение знаний в основной общественный капитал;

развитие концепции непрерывного образования;

постепенное смещение приоритетов от прямого обучения к индивидуальному контакту со студентами – индивидуализация обучения;

диалогичность, которая проявляется в сосуществовании как различных подходов к преподаванию, так и самих методов преподавания;

активизации процесса использования Интернет-технологий и других новых технологий в современном школьном образовании;

интернационализация образования в соответствии со всемирными процессами глобализации;

развитие дистанционного обучения.

Литература

1. Эйхельбаум де Бабини А.М. Сходства и различия в развитии современных моделей образования / А.М.Эйхельбаум де Бабини // Перспективы: вопросы образования. – Париж: ЮНЕСКО, 2002. – № 4. – С.51-53.

2. Купцов О.В. Непрерывное образование его структура / О.В.Купцов // Высшее образование в Европе. – 1991. – № 1. – Т. XVI. – С.29-30.

3. Взаимосвязь науки, высшего образования и производства в условиях ускорения научно-технического прогресса: Материалы «круглого стола» // Вопросы философии. – 1998. – № 1. – С.95-110.

4. Лыфенко А.Ф. Решение проблемы ментальной несовместимости в процессе изучения историко-методических вопросов / А.В.Лыфенко. // Начальное образование на пороге XXI века (Проблемы и перспективы). Материалы Всероссийской научной конференции. – Тула, 2000.

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Кравченко Л.М., Кравченко Д.В.

Бердянський державний педагогічний університет,

м. Бердянськ, Україна

intel2@berdyansk.net.ua

В сучасну епоху освіта стала однією із самих чисельних сфер людської діяльності. Значно підвищилась її соціальна роль, від її ефективності та спрямованості в значній мірі залежать перспективи розвитку людства.

Критичний стан нашого суспільства відбився і на системі освіти. Вона не в змозі задовольнити вимог, що диктують динамізм сучасної цивілізації, зростання соціальної ролі особистості, гуманізація та демократизація суспільства, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки і технологій в усьому світі.

Однак провідна, пріоритетна роль освіти у вирішенні проблеми виходу суспільства із кризи має глибокі підстави. Як відзначав М.О.Бердяєв, «є два типи філософії: філософія цінностей та філософія користі» [1].

Таким чином, з одного боку – цивілізація, прогрес, засоби життя, користь, а з другого – духовна культура, смисл життя, істина. Суспільство в цілому прагне до цивілізації, до користі.

Освіта ж по самій своїй глибинній суті повинна прагнути до духовної культури, до істини.

На жаль, сучасна освіта сильно пронизана духом технократизму. Зрозуміло, що духовне відродження суспільства можливе лише на основі відродження освіти, подолання в ній технократизму, найглибшої гуманізації.

Освіта покликана відновити ієрархію цінностей, відродити культуру, висунути на передній план смисл життя, а не засоби життя, забезпечити поступову зміну менталітету суспільства.

Освітня стратегія й система спеціалізованої професійної підготовки ХХ століття була спрямована на навчання інструментально-операційним технологічним навичкам, намагаючись дати відповідь і навчити тому, як треба розраховувати, конструювати, будувати, використовувати і таке інше.

В наш час освітня стратегія повинна бути переорієнтована з питання «як?» на питання «навіщо?». Надмірно важливо якомога скоріше зробити набутком масової свідомості парадигму принципової неможливості подолати біосферну катастрофу, розв'язати екологічну кризу суто технічними засобами, що для вирішення цих задач необхідно перебудувати само суспільство і, в першу чергу, світогляд.

Саме в системі екологічної освіти можливо сформувати екологічне мислення й екологічну культуру, тобто здатність вести екологічно доцільну діяльність, відповідальну стосовно навколишнього середовища.

Перед людством, що вступило у ХХІ століття, стоїть одна з найважливіших задач – навчитися розумного керування Землею.

Екологічна освіта виступає як засіб збереження і розвитку людини, продовження людської цивілізації. В її структурі можна умовно виділити три рівні організації.

Природоохоронний рівень реалізується шляхом введення в навчальні програми розділів, присвячених природі та її охороні, а також через організацію практичних природоохоронних заходів: «екологічних стежок», екологічних конференцій, конкурсів і таке інше.

Наступний рівень відбиває визнання того, що природу потрібно не просто охороняти, її потрібно рятувати. На цьому рівні розкривається реальність небезпеки екологічної катастрофи, розглядаються глобальні та регіональні екологічні кризи, аналізуються їх причини, прогнозуються шляхи їх подолання. Для реалізації такого рівня необхідно вводити спеціальний предмет екологічного змісту, що забезпечить можливість інтегрувати різні аспекти екологічних знань і реалізувати комплексне розкриття глобальних проблем людства.

Найбільш глибокий рівень екологічної освіти вимагає зміни стереотипів мислення, виходу на нове мислення у всьому навчальному процесі, у всіх дисциплінах.

Екологічна зміна стереотипів припускає відмовлення від визнання пріоритету сили, від конфронтації, від гігантоманії, від позиції підкорювача і перетворювача природи. Для цього необхідна корінна перебудова всього змісту навчання, глибока екологізація структури і змісту всіх навчальних дисциплін з позиції людини, що є частиною природи.

Зміст освіти повинен виховувати належний сучасному етапу наукового пізнання світу стиль мислення.

Сьогодні основний зміст світоглядної і методологічної установки наукового знання складається не тільки в межах Світу, Всесвіту, Природи як цілісної системи, що розвивається, але й такий, що включає Людину і суспільство як невід'ємну частину, активний фактор розвитку. Людина, як найважливіша складова всієї навколишньої природи, як ініціатор, учасник і порушник її циклів, вивчає світ з середини, а не зі сторони. Це і є один з основних моментів сучасного стилю мислення.

Екологічний імператив звучить так: людина – частина природи, вона або загине разом з нею, або відшукає шляхи подальшої спільної еволюції. Екологічний імператив означає вимогу збалансованості всіх процесів, як тих, що відбуваються в природній сфері і техносфері, так і тих, що відбуваються в сфері суспільних відносин, у духовній сфері.

Очевидно, що проблема збалансованості процесів у духовній сфері органічно зв'язана з проблемами гармонізації відносин між людьми, з проблемами етики, моралі.

Отже, щоб досягти бажаних результатів в екологічній освіті, необхідна зміна стереотипів мислення.

Треба формувати у тих, що навчаються, нове екологічне мислення, тоді вони природно, з внутрішньою переконаністю вийдуть на проблеми порятунку природи в умовах катастрофи, що насувається, і природоохоронна діяльність буде максимально ефективною.

Весь зміст освіти повинен бути націленим на формування у молодих людей саме такого світорозуміння. І головне: зміст освіти в галузі довілля повинен бути таким, щоб забезпечити готовність майбутніх фахівців до сприйняття надбань неминучої революції в галузі гуманітарних наук у XXI столітті, подібно тієї, що сталася у природничих науках на рубежі XIX-XX століть.

Література

1. Бердяев Н.А. Царство Духа и Царство Кесаря / Н.А.Бердяев. – М.: Республика, 1995.

ЗДОРОВЬЕ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА

Кудашева Т.В.¹, Куница С.М.², Мухамедиев Б.М.³

^{1,3}Казахский национальный университет им. Аль-Фараби,

²Исследовательский центр «Сандж»,

г. Алматы, Республика Казахстан

^{1,3}kudascheva@rambler.ru, ²svetlana.sange@gmail.com

На сегодняшний день изучение качества жизни населения и поиск путей его повышения в условиях развития рыночной экономики остается одной из приоритетных задач экономического анализа. Качество жизни, являясь интегральной характеристикой физического, психологического, эмоционального и социального функционирования индивида, основанной на его субъективном восприятии, безусловно, всегда связано со здоровьем. Здоровье является основой формирования качества жизни, оказывая непосредственное воздействие на уровень жизни. В настоящее время применяемые в Казахстане показатели здоровья в разрезе уровня жизни и неравенства являются

ограниченными. В своем исследовании мы попытались восполнить недостаток этой информации и рассмотреть взаимное влияние показателей здоровья, уровня жизни и неравенства.

Одним из условий сохранения здоровья является доступ к качественным медицинским услугам и лекарствам. Мы установили, что в Казахстане значительно различается уровень деприваций для домохозяйств из разных доходных групп: 77% домохозяйств первой доходной группы (наиболее бедные домохозяйства) не могут позволить себе оплатить прием у платного врача, в то время как среди высокодоходных домохозяйств шестой группы такая депривация имеет место лишь у 8%. 87,3% домохозяйств первой и второй доходных групп отметили, что не могут позволить себе покупку самых необходимых и жизненно важных лекарств, среди наиболее доходных групп таких домохозяйств лишь 12,1%.

Еще одним важным критерием сохранения здоровья является здоровый образ жизни и возможность восстанавливать здоровье. Здесь критериями могут выступать возможность посещать различные спортивные секции, плавательные бассейны, фитнес-клубы и т.д. и возможность восстанавливать физическое и психологическое здоровье в санаторно-курортных зонах (санаториях). 87,5% домохозяйств первой доходной группы и 79,3% второй не могут позволить себе отдых в санаториях, так как это для них очень дорого. То есть эти домохозяйства лишены возможности восстанавливать свое здоровье, свои физические и психические силы. Более половины беднейших домохозяйств также не имеют возможности посещать спортивные секции, кружки, плавательные бассейны и т.д., так как это дорого. То есть они лишены возможности делать инвестиции в свое здоровье.

Интересным является то, что прослеживается некоторая взаимосвязь между самооценкой дохода самооценкой здоровья. Среди индивидов, проживающих в бедных домохозяйствах (первая группа), только 10,3% оценили свое здоровье на отличное и очень хорошее, в то время как среди наиболее высокодоходных групп такую оценку своему здоровью дали 35,4% и 28,7% (шестая и пятая группы соответственно).

Доступность медицинского обслуживания является одним из ключевых факторов, которые могут оказать влияние на инвестиции в здоровье. Согласно данным проведенного исследования, в зависимости от уровня дохода домохозяйств степень доступности платного и бесплатного медицинского обслуживания варьируется в значительной степени. Так, доступность платных медицинских услуг на «хорошо» и «отлично» оценили 92,3% и 83,7% домохозяйств, относящихся к пятой и шестой доходной группам, в то время как среди беднейших групп (первая и вторая) доля таких домохозяйств составила лишь 38,8% и 44,6% соответственно. Следует отметить, что бесплатное медицинское обслуживание доступно всем группам более-менее равномерно: на «хорошо» и «отлично» степень доступности оценили 50,3% в первой доходной группе и 65,3% в шестой.

Оценка качества предоставляемых в Казахстане медицинских услуг (на платной и бесплатной основе) также варьируется в зависимости от уровня дохода домохозяйства. Доля домохозяйств, оценивших качество платного медицинского обслуживания на «хорошо» и «отлично», в значительной степени выше: 84,1% среди шестой группы и лишь 44,0% среди первой группы. Это свидетельствует о том, что домохозяйства, имеющие более высокий уровень дохода, могут позволить платные медицинские услуги более высокого качества.

В то же время качество бесплатного медицинского обслуживания высокодоходные домохозяйства оценивают ниже, чем низкодоходные: на «хорошо» и «отлично» оценили лишь 29,2% домохозяйств шестой группы и 35,4% домохозяйств первой группы.

Таким образом, здоровье приобретает в последнее время не только статус социальной ценности, но и важнейшего экономического ресурса общества, источника экономического роста. Здоровье населения является основным фактором, определяющим трудовой потенциал страны, и уже только потом за ним следуют уровень образования, профессиональные навыки, творческие способности, уровень духовной культуры. Всеобщий доступ к качественным медицинским услугам может снизить степень неравенства в обществе.

Поэтому государство, создавая доступную систему здравоохранения, способную предоставить населению своевременную и качественную медицинскую помощь, способствует тем самым созданию единых стартовых условий для всего населения, позволяет снизить неравенство в здравоохранении и как следствие снижает неравенство в доходах.

В Казахстане показатели качества и уровня жизни могут быть расширены за счет включения показателей здоровья людей, например, показателей доступности и качества медицинских услуг для разных доходных групп населения.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Марченко А.О.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
marchenkoalina93@gmail.com*

Професійно-технічна освіта – складова системи освіти України, що є комплексом педагогічних і організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності. Здобувається вона у професійно-технічних навчальних закладах.

Система професійно-технічної освіти складається з професійно-технічних навчальних закладів незалежно від форм власності та підпорядкування, що проводять діяльність у галузі професійно-технічної освіти, навчально-методичних, науково-методичних, наукових, навчально-виробничих, навчально-комерційних, видавничо-поліграфічних, культурно-освітніх, фізкультурно-оздоровчих, обчислювальних і інших підприємств, установ, організацій та органів управління ними, що здійснюють або забезпечують підготовку кваліфікованих робітників.

Професійно-технічна освіта здійснюється у професійно-технічних навчальних закладах за денною, вечірньою, очно-заочною, дистанційною, екстернатною формами навчання, з відривом і без відриву від виробництва та за індивідуальними навчальними планами.

Професійно-технічна освіта має три ступені. Відповідно до ступенів професійно-технічної освіти встановлюється три атестаційні ступені (рівні) професійно-технічних навчальних закладів.

На першому ступені професійно-технічної освіти забезпечується формування відповідного рівня кваліфікації з технологічно нескладних, простих

професій. Навчання здійснюється шляхом прискореного формування необхідних умінь і навичок у учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів та шляхом індивідуального чи групового навчання на виробництві, у сфері послуг.

До професійно-технічних навчальних закладів першого атестаційного рівня належать навчальні курси певного професійного спрямування, професійні школи, навчально-курсіві комбінати, автомобільні навчальні комбінати, інші прирівняні до них навчальні заклади.

Навчання на першому ступені не вимагає від учнів, слухачів базової чи повної загальної середньої освіти. Нормативний термін навчання не повинен перевищувати 1 року.

На другому ступені професійно-технічної освіти забезпечується формування відповідного рівня кваліфікації з масових робітничих професій середньої технологічної складності у різних галузях економіки. Навчання здійснюється у професійно-технічних навчальних закладах другого атестаційного рівня і вимагає, як правило, від учнів, слухачів базової загальної середньої освіти. До професійно-технічних навчальних закладів другого атестаційного рівня належать професійно-технічні училища відповідного профілю, професійно-художні училища, художні професійно-технічні училища, училища-агрофірми, училища-заводи, навчально-виробничі центри, навчальні центри, інші прирівняні до них навчальні заклади.

На третьому ступені професійно-технічної освіти забезпечується формування високого рівня кваліфікації з технологічно складних, наукоємних професій та спеціальностей у різних галузях економіки. Навчання здійснюється у професійно-технічних навчальних закладах третього атестаційного рівня і вимагає від учнів, слухачів повної загальної середньої освіти.

До професійно-технічних навчальних закладів третього атестаційного рівня належать вищі професійні училища, вищі художні професійно-технічні училища, вищі училища-агрофірми, центри професійно-технічної освіти, центри підготовки і перепідготовки робітничих кадрів, інші прирівняні до них навчальні заклади.

Нормативний термін навчання повинен перевищувати 2 років. Особам, які успішно пройшли кваліфікаційну атестацію, присвоюється кваліфікація «кваліфікований робітник» з набутої професії відповідного розряду (категорії) та, за умови закінчення відповідного курсу навчання в акредитованому професійно-технічному навчальному закладі, – кваліфікація молодшого спеціаліста і видаються дипломи.

РАЗРАБОТКА ТЕСТОВЫХ ЗАДАНИЙ ПО ДИСЦИПЛИНЕ «КОМПЬЮТЕРНЫЕ СЕТИ» ДЛЯ СТУДЕНТОВ ИНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Павленко Л.В.¹, Павленко М.П.²

*Бердянский государственный педагогический университет,
г. Бердянск, Украина*

¹Liliya.pavlenko@meta.ua, ²mazeua@meta.ua

Подготовка будущих инженеров-педагогов по сетевым технологиям является необходимой составляющей образовательного процесса. Методика обучения сетевым технологиям определяется Государственным стандартом высшего образования, устанавливающим необходимый уровень знаний и

умений студентов по использованию сетевых технологий для решения профессиональных задач. Критерии эффективности применения разных методов обучения определяются уровнем самостоятельности в деятельности студентов, развитием их творческих способностей, возможностью оперировать понятиями и применять знание на практике в новых ситуациях. Вместе с тем, вопрос контроля знаний студентов по сетевым технологиям, являющийся необходимым составным элементом учебного процесса рассматривается в научной и учебно-методической литературе фрагментарно.

Рассмотрим вопрос создания тестовых заданий. Одной из распространенных и известных классификации определяющих качество усвоения содержания образования, является классификация В.П.Беспалько [1] базирующаяся на четырехуровневой системе оценивания: 1) уровень узнавания; 2) деятельность в стандартной ситуации; 3) деятельность в нестандартной ситуации; 4) деятельность в новой области (исследовательский уровень). Эта классификация опирается на иерархию уровней усвоения, в которой каждый следующий уровень содержит в себе все предыдущие. Для диагностирования уровней усвоения В.П.Беспалько предлагает использовать тесты успешности усвоения знаний [1]. Следует отметить, что тесты успешности усвоения знаний дают точные и надежные данные о качестве усвоения знаний студентами, позволяют получить обоснованные результаты по сравнению с другими методами контроля успеваемости.

Для исследования качества усвоения объема и содержания понятий, целесообразно использовать тесты первого, второго и третьего уровней. Это связано со сложностью построения и решения заданий четвертого уровня, а также ограниченными возможностями их автоматизации.

Рассмотрим примеры тестовых заданий каждого из трех уровней.

Тесты первого уровня, проверяют качество узнавания студентами прежде изученного учебного материала. Тестовые задания этого типа имеют следующие характеристики: задания строятся на основе учебного материала, который уже полностью изучен (содержательная валидность), задание должно содержать всю информацию для ответа, ее надо только узнать (функциональная валидность), задание должно быть простым.

По форме были разработаны тестовые задания трех видов.

1. Тестовые задания на узнавание являются самыми простыми и предусматривают ответы «да» или «нет». Например, тестовое задание: «Повторители работают на логическом уровне?» предусматривает ответ только «да» или «нет».

2. Задания на различение имеют искусственную форму и встречаются редко. В таких тестах для ответа не надо проводить никаких операций, необходимо лишь узнать правильный ответ. Примером такого задания является следующее: «Какой уровень модели ISO/OSI предназначен для создания единой транспортной сети?». Возможные ответы: «сетевой», «транспортный», «прикладной».

3. В тестовых заданиях на классификацию необходимо сопоставить соответствующие элементы.

Тестами второго уровня усвоения знаний проверяют умение студентов воссоздавать усвоенную информацию по памяти без внешних подсказок и решать на основе этого задачи, условия которых предполагают непосредственное использование усвоенных алгоритмов или формул для решения. Разработаны три разновидности тестовых заданий этого уровня:

1. Тесты подстановки требуют от студента дополнить выражение, которое

может быть представлено в любой форме: языковой, символьной и прочих, при наличии намека на количество ответов. Рассмотрим пример языковой формы: «Последовательность, равная 32 бита и позволяющая усилить эффект коллизии в компьютерной сети Ethernet, называется _____» и символьной: «Максимальный размер заголовка IP-пакета равен ___ байт».

2. В конструктивных тестовых заданиях студенту необходимо воссоздать информацию без подсказок. Например: «Напишите правило построения локальной сети Ethernet с использованием коаксиального кабеля».

3. В тестах, построенных на основе типичных задач, необходимо использовать известные правила и алгоритмы для получения искомого результата. Например: «Существует компьютерная сеть из 10 компьютеров стопологией – «полное объединение». Определите количество каналов передачи данных в этой сети».

Тестовые задания третьего уровня являются нетипичными задачами, которые требуют от студента эвристической деятельности. Например: «В какой последовательности необходимо осуществлять проверку сетевого соединения, если индикатор подключения работает, а данные не передаются».

Полученные результаты исследования по разработке и внедрению системы тестового контроля уровня знаний студентов инженерно-педагогических специальностей по дисциплине «Компьютерные сети» позволяют утверждать, что тестовые задания являются валидными и образуют целостную систему, а полученные данные об уровне усвоения знаний студентам будут наиболее точны и надежны.

Литература

1. Беспалько В.П. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов / В.П.Беспалько, Ю.Г.Татур. – М.: Высш. шк., 1989. – 141 с.

СИСТЕМА ОБРАЗОВАНИЯ: ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ВЫЗОВЫ

Сальникова Д.А.

*Бердянский государственный педагогический университет,
г. Бердянск, Украина
sod.95@mail.ru*

Состояние образования в современном мире сложно и противоречиво. Образование в 21-м веке стало одной из самых важных сфер человеческой деятельности. Огромные достижения в этой области легли в основу грандиозных социальных и научно-технологических преобразований, характерных для прошлого века [1].

Школа как социокультурный институт отражает состояние и тенденции развития общества и влияет на него. В свою очередь, изменения в системе общественных отношений активно воздействуют на образование, требуют от него мобильности и адекватного ответа на задачи нового исторического этапа [2].

По мере общественного развития отчетливо проявляется то, что в качестве источника прибыли все чаще выступают знания, инновации и способы их практического применения. То, что знание начинает занимать ключевые позиции в экономическом развитии, радикально изменяет место образования в

структуре общественной жизни, соотношении таких ее сфер, как образование и экономика.

Приобретение новых знаний, информации, умений, навыков, утверждение ориентации на их обновление и развитие становятся фундаментальными характеристиками работников в постиндустриальной экономике [1].

Новый тип экономического развития, утверждающийся в информационном обществе, вызывает необходимость для работников несколько раз в течение жизни менять профессию, постоянно повышать свою квалификацию.

Сфера образования существенно пересекается в информационном обществе с экономической сферой жизни общества, а образовательная деятельность становится важнейшей компонентой его экономического развития [3].

Функции образования выполняют самые различные социальные институты, а не только школы и ВУЗы. Важнейшие образовательные функции берут на себя предприятия. Так, крупные промышленные предприятия обязательно имеют в своем составе подразделения, занимающиеся подготовкой и переподготовкой кадров [1].

К числу современных тенденций мирового развития, обуславливающих возникновение проблем, которые невозможно решить без существенных изменений в системе образования, относятся:

ускорение темпов развития общества, следствием чего является необходимость подготовки людей к жизни в условиях быстро меняющегося общества;

переход к постиндустриальному, информационному обществу, в условиях которого существенно расширяются масштабы межкультурного взаимодействия; в связи с этим особую важность приобретает фактор коммуникативности и толерантности;

высокая мобильность капиталов и рабочей силы, рост конкурентоспособности;

сокращение сферы применения неквалифицированного и малоквалифицированного труда, динамичные структурные изменения в сфере занятости, определяющие необходимость повышения профессиональной квалификации и переподготовки работников, роста их профессиональной мобильности;

демократизация общества, расширение возможностей выбора в сфере политической жизни, что вызывает необходимость повышения уровня готовности граждан к сознательному политическому выбору;

возникновение и рост глобальных проблем, которые могут быть решены лишь в результате сотрудничества в рамках международного сообщества, что требует формирования современного мышления у молодого поколения [2],

Самое важное в любой системе образования – четко представить конечные, стратегические цели, какой уровень и какое качество образования мы закладываем в систему.

Литература

1. Соловов А.В. Введение в проблематику дистанционного обучения (Аналитический обзор состояния ДО в мире): [Электронный ресурс]. – Доступно с: http://cnit.ssau.ru/do/review/do_world/index.htm.

2. Слостенин В.А. Основные тенденции развития современной образовательной политики в Российской Федерации / В.А.Слостенин // Педагогическое образование и наука. – 2005. – № 3.

3. Ткач Г.Ф. Тенденции развития и реформы образования в мире / Г.Ф.Ткач, В.М.Филиппов, В.Н.Чистохвалов // Учеб. пособие. – М.: РУДН, 2008. – 303 с.

WARDS OF YOUTH EDUCATION CENTRE IN CARE AND EDUCATIONAL ACTIVITIES

Śliwa Sławomir

*Wyższa Szkoła Zarządzania Administracji w Opolu, Opole, Poland
slawek.sliwa.op@gmail.com*

The Youth Education Centers in Polish system of juvenile rehabilitations play the very important part. These institutions have character resocializing – educational and resocializing – rehabilitation. Administer over 4000 places for juvenile, which they came into conflict with law. 64 juvenile made up research group (only boys) from Youth Education Centers in Jaworze as well as Namysłów. Group this was diverse by age, among 13 and 19 year of life.

The researches were carrying out with help of the author's questionnaire for pupils which consist of 70 questions. In majority questions were stocked in estimated scales. In this way the respondent could express his opinion, recanting to well ordered classes of category. In questions were applied 5th grades Likert's scale. It was including question like "definitely yes", "rather yes", "I have not sentence", "rather not" as well as "definitely not".

The author presents results of research concerning juveniles family and school situation, their problems in institution and outside. He also presents what value, principle and life aims possess wards as well as what they are interested in. These researches also presents how juvenile placed in Youth Education Centers perceive the process of resocialization. This research also concerns the problems of juvenile escapes from institution, and also the parents' and familiars' influence on process of resocialization in the wards' centre.

The presented research constitutes a diagnosis for problems and needs of juveniles residing at YECs. It presents detailed characteristics of the pupils from those facilities. On the basis of that data, rehabilitation process can be adjusted to profiles of participating individuals. Information concerning interests, values, juveniles' problems, relationships between pupils and educators, and levels of satisfaction of basic needs of the pupils may constitute a valuable source of knowledge for pedagogical staff of the rehabilitation-educational facilities.

МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ ОБ'ЄКТИВНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ВПЛИВУ ЧИННИКІВ НА РОЗВИТОК ЗМІСТУ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ

Сосницька Н.Л.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
sosnickaya19@rambler.ru*

Комплексне дослідження розвитку змісту фізико-математичної освіти в Україні як цілісного соціально ймовірно-детермінованого процесу відбувається на основі синтезу двох груп чинників: зовнішніх (екстерналістських), за допомогою яких розкриваються матеріальні особливості історичного розвитку наукового

процесу, та внутрішніх (інтерналістських), шляхом яких виявляється внутрішня логіка розвитку дидактики фізики.

Перший варіант розробленого нами методу системного багаторівневого прогнозування розвитку змісту фізико-математичної освіти було застосовано для прогнозу чинників, що впливають на її зміст в різні історичні періоди.

Цей варіант використання методу реалізує першу стратегію прогнозування на основі моніторингу загальної кількості навчальних елементів курсу фізики (розділу або теми) та окремих чинників впливу на зміст.

У середовищі системи комп'ютерних програм Statgraphics метод містить такі етапи реалізації.

1. Визначення математичної моделі опису часового ряду у вигляді регресійного рівняння, одержаного за методом найменших квадратів з переліку функцій:

лінійна – $y(t) = b_0 + b_1 \cdot t$;

поліномієтка – $y(t) = b_0 + b_1 \cdot t + b_2 \cdot t^2 + \dots + b_n \cdot t^n$;

експоненціальна – $y(t) = e^{b_0 + b_1 \cdot t}$;

зворотна по y – $y(t) = \frac{1}{b_0 + b_1 \cdot t}$;

зворотна по t – $y(t) = b_0 + \frac{b_1}{t}$;

подвійно зворотна – $y(t) = \frac{1}{b_0 + \frac{b_1}{t}}$;

логарифмічна – $y(t) = b_0 + \ln(t)$;

мультиплікативна – $y(t) = b_0 \cdot t^{b_1}$;

квадратичний корінь по t – $y(t) = b_0 + b_1 \cdot \sqrt{t}$;

квадратичний корінь по y – $y(t) = (b_0 + b_1 \cdot t)^2$;

S-крива – $y(t) = e^{\left(\frac{b_0 + b_1}{t}\right)}$; логістична – $y(t) = \frac{a}{1 + b \cdot e^{-ct}}$.

2. Розрахунок автокореляцій збуджень за допомогою d -критерію Дарбіна-Уотсона.

3. Якщо $d = 2 \pm \Delta$ (Δ – табличне значення), то використовується у якості прогнозної регресії модель за методом найменших квадратів. При цих значеннях d необхідно відкинути регресійну модель і перейти до побудови авторегресійної моделі.

4. Побудова авторегресійної моделі $y(t) = b_0 + b_1 \cdot y_{t-1} + b_2 \cdot y_{t-2} + \dots + b_p \cdot y_{t-p} + \zeta_t$ (b_0, b_1, \dots, b_p – константи) опису і прогнозування часового ряду.

Метод системного багаторівневого прогнозування впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на розвиток змісту фізико-математичної освіти дозволив виявити такі тенденції:

зміни обсягів дисертаційних робіт з фізико-математичних дисциплін та теорії і методики навчання фізики. Чим вищий рівень формалізації наукової дисципліни, тим менший обсяг потрібен для викладу змісту наукової праці.

Метод дозволяє прогнозувати діючі обмеження на обсяг дисертаційних досліджень, аналізувати тенденцію подальшого розвитку дисципліни, росту кількості наукових публікацій з природничих наук та дидактики фізики.

Метод дозволяє аналізувати інтегральну криву зростання наукових досліджень, підтверджує іманентні закони розвитку і руху науки вперед, дозволяє прогнозувати збільшення кількості праць, які будуть виконані в подальшому, що опосередковано впливає на розвиток змісту освіти;

зміни кількості та структури наукового потенціалу країни: чисельність докторів та кандидатів наук, наукових кадрів загалом. Метод дозволяє об'єктивно прогнозувати кадрову політику в науці, що також опосередковано впливає на розвиток змісту фізико-математичної освіти;

подальшого зростання кількості методичної інформації, зокрема кількості підручників та посібників з фізики, які є одним з основних носіїв змісту освіти.

ВИКЛАДАННЯ ПИТАНЬ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ СІМЕЙНИМ ЛІКАРЯМ-ІНТЕРНАМ

Шапкін В.Є., Супрун О.В.

*Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна
paseira@yandex.ru*

Загальна практика – сімейна медицина (ЗПСМ) є найважливішою ланкою первинної медико-санітарної допомоги у системі охорони здоров'я багатьох країн світу, в тому числі – в Україні. Забезпечення якості надання первинної медико-санітарної допомоги потребує широти знань лікарів ЗПСМ та вмінню інтегрувати ці знання.

Цей аспект ЗПСМ повинен бути врахований на всіх етапах підготовки сімейних лікарів.

Серед багатьох медичних знань, що повинен опанувати лікар ЗПСМ є медична психологія.

На даний час згідно до типової навчальної програми з інтернатури медична психологія вивчається сімейними лікарями-інтернами в Україні всього 6 навчальних годин. Тому багато аспектів з цієї дисципліни потрібно розглядати під час обговорення інших клінічних предметів – терапії, неврології, педіатрії та ін.

Робота на рівні сім'ї потребує від лікарів ЗПСМ як знань з психології особистості так і соціальної психології, опанування основних навичок психотерапевтичної роботи.

Навчання сімейних лікарів визначенню психологічних типів методами анкетування та безпосереднього спостереження дозволить фахівцям з ЗПСМ з'ясувати психологічні особливості хворих, акцентуації рис характеру, особливості емоційної сфери, темпераменту та інших ланок психологічного статусу.

В свою чергу ці знання допоможуть визначити причини тих чи інших психосоматичних розладів у пацієнтів або можливість їх у майбутньому, обрати раціональні методи особистої терапії.

Вміння встановлювати особливості міжособистих відносин у сім'ях надає лікарям ЗПСМ додаткові знання про можливі причини тих чи інших неспсихотичних розладів з боку психічної сфери, нервової системи; симуляції та агравації.

Слід визнати, що найчастішим преморбідним станом багатьох соматичних захворювань є вегето-судинна дистонія та різні види дискінезій.

Саме в патогенезі цих станів функціональні розлади психіки грають важливу роль.

Навчання найбільш важливим аспектам медичної психології дозволить лікарям ЗПСМ адекватно оцінювати та лікувати цілу низку соматичних хвороб та проводити їх активну первинну та вторинну профілактику.

ПРО ФУНДАМЕНТАЛЬНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ

Школа О.В.

*НПУ ім. М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна
aleksandrshkol@yandex.ru*

Реформування вищої педагогічної освіти в Україні взагалі й фізико-математичної зокрема є частиною процесів оновлення освітніх систем, що відбуваються останні двадцять років у європейських країнах, і пов'язані з ідеями людиноцентризму та демократизації, визнанням значимості знань як рушія суспільного добробуту й прогресу, поглибленням інтеграційних зв'язків та створенням єдиного освітнього простору. Сучасне суспільство має фундаментальну освітню потребу у формуванні особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації протягом життя; особистості, яка б легко адаптувалася до швидкозмінних соціально-економічних та інформаційно-технологічних умов, мала широкий науковий світогляд, високий рівень культури та професійну компетентність. Навчитися самостійно здобувати знання, жити разом, працювати, навчитися жити (існувати) є системою концептуальних ідей, що визначають сьогодні ідеологію реформування всієї освітньої галузі.

Створення системи випереджальної освіти в умовах педагогічного вишу, яка декларується державними нормативними документами, потребує переосмислення цілей і завдань, оновлення змісту й структури, вдосконалення методів, засобів і форм навчання на всіх етапах професійної підготовки майбутнього вчителя фізики. Останнє обумовлює розробку нових освітніх стандартів, моделей і методичних систем професійної підготовки фахівців, які базувалися б на органічному поєднанні принципів фундаменталізації, полікультурності й прогностичності, наступності й безперервності, гнучкості й варіативності навчання в умовах ступеневої підготовки на основі діяльнісного, особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів, запровадження освітніх інновацій, нових інформаційних технологій навчання, моніторингу якості результатів навчально-виховного процесу.

Якісна фахова освіта передбачає формування не лише вузькопрагматичних, вузькоспеціалізованих знань для безпосереднього виходу на ринок праці, але й універсальних, інваріантних, методологічних предметних знань, які можуть бути забезпечені лише за умови їхньої фундаментальності. Фундаментальними, на нашу думку, можна вважати такі знання, що становлять основу, фундамент професійної підготовки майбутнього вчителя фізики, формують життєво важливі компетенції, забезпечують професійну мобільність та можливість самовдосконалення особистості.

Фундаменталізація як нова філософія якості освіти передбачає не тільки поглиблене засвоєння студентом навчального матеріалу, що складає ядро фізичної науки, а осмислення й розуміння суті речей та явищ, подолання професійної замкнутості й культурної обмеженості, переорієнтування освіти з дисциплінарно зорієнтованої, інформаційно-репродуктивної на діяльнісну, особистісно зорієнтовану (пошуково-креативну). У якості вихідного теоретичного положення фундаменталізації освіти приймається ідея єдності світу, що проявляється в єдності культурної, наукової і практичної сфер цивілізації і, як наслідок, в органічних зв'язках гуманітарних, природничо-

наукових і технічних наук. Ці зв'язки неминуче повинні знайти своє відображення в навчальних планах, програмах, підручниках, організації навчально-виховного процесу, кваліфікаційних характеристиках. Процес фундаменталізації, заснований на інтеграції наукового знання, надає необхідну інваріантність підготовки майбутнього вчителя фізики. Важливим стає оволодіння ним фундаментальними цінностями науки, культури, професії в процесі навчання, тобто всім тим, що забезпечуватиме нову якість пізнання, мислення, нову якість освіченості особистості.

Досягненню нових освітніх цілей сприятиме інтеграція фундаментальності та професійної спрямованості навчання, яка передбачає поглиблене вивчення майбутніми вчителями матеріалу, що складає ядро фізичної науки (за курсами загальної й теоретичної фізики) та посилення взаємозв'язку спеціальних професійно-орієнтованих дисциплін. Фундаментальність загальної фізичної освіти, крім традиційної вимоги щодо збільшення в ній фізико-математичної складової, передбачає зведення великого обсягу наукової інформації до певних стрижневих ідей, на яких базуються знання, що виступають основою для вивчення інших дисциплін професійно-орієнтованого циклу, освоєння нової техніки й технологій. З урахуванням значного обсягу наукової інформації єдиний шлях виконання сучасних вимог професійної підготовки майбутнього вчителя фізики – це інтенсифікація процесу навчання на основі модернізації змісту освіти (зокрема, чіткого визначення інваріантного й варіативного його компонентів) та запровадження освітніх інновацій. Діяльність викладача вишу змінюється за своєю сутністю: з джерела знань він перетворюється на помічника й організатора процесу самоосвіти студента. Він має стимулювати студента й допомогти йому визначити власну траєкторію навчання, оскільки справді фундаментальним є саме особистісне знання. Професійна спрямованість навчання передбачає орієнтацію кожного компонента навчально-виховного процесу на формування професійно-значущих якостей особистості майбутнього вчителя фізики, формування його ключових і предметних компетенцій, озброєння сучасними методами й технологіями навчання.

У нинішніх умовах з метою подолання суттєвого розриву між теоретичною і практичною підготовкою студентів до роботи в загальноосвітній школі вважаємо за доцільне у процесі їх професійної підготовки тісніше пов'язати вивчення основ фундаментальних фізичних теорій з практичним застосуванням одержаних знань; ширше використовувати активні форми й методи навчання, у тому числі й інформаційно-комунікаційні, посилити увагу до методологічних питань фізичної науки, формуванню наукового стилю мислення, загальної культури. У цьому зв'язку дуже важливим є створення у стінах педагогічного вишу певного освітнього середовища, що сприятиме професійному зростанню фахівця. Поставлені навчально-виховні завдання він повинен розв'язувати за допомогою Інтернету, консультацій з викладачами різного профілю за власною ініціативою, репетиторства, взаємної допомоги друзів, додаткової роботи у бібліотеках, навчальних лабораторіях, консультацій з учителями, спеціалістами різних установ. По суті студент повинен здійснити проект власної діяльності, що загалом й буде формувати його як особистість. Такий підхід до підготовки майбутнього вчителя фізики відповідатиме принципам Болонської декларації до організації навчально-виховного процесу та безумовно, буде найперспективнішим вкладом у його майбутнє.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ЗМІСТУ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Яценко Є.О.

ПАТ «Карлсберг Україна», м. Запоріжжя, Україна
Evgeniy.Yatsenko@carlsberg.ua

Багаторічний досвід становлення туристської освіти показав, що державна система з багатьох причин не в змозі задовольнити вимог часу. Відставання системи туристської освіти від реального рівня розвитку цієї галузі, негативні процеси, що гальмують зростання професійної культури в туризмі, унеможливають цілісне і гармонійне формування фахівця, тобто його духовних, громадянських і професійних якостей. Освітня діяльність у сфері туризму буде ефективною, якщо вона спрямована на комплексне навчально-методичне й організаційно-педагогічне забезпечення всього навчально-виховного процесу.

Структура освіти, що вдосконалюється і диференціюється виявленням нових суб'єктів освітньо-туристського простору, має сприяти формуванню свідомих освітніх потреб фахівців для різних видів туризму, категорій і груп туристів [2].

Удосконаленню освіти в системі туризму сприяють такі чинники:

особливості небюджетної і комерційної стратегій;

інертність державної системи освіти щодо соціально-економічних і політичних умов розвитку сфери туризму, які швидко змінюються;

розширення запитів різних категорій працівників туризму щодо створення таких освітніх програм, які б відповідали їхнім інтересам і потребам упродовж усієї професійної діяльності.

прагнення частини фахівців до реалізації своїх професійних якостей і створення власної туристської освітньої практики, системи неперервної туристської освіти, вільної від відомчої оцінки і жорстокого контролю;

запровадження нетрадиційних форм управління освітою, експериментально-дослідницьких і методичних структурних об'єднань і груп, що визначають умови та механізми інноваційного змісту та моделей туристського навчання й виховання фахівців галузі [1].

Опрацьовуючи особливості проектування змісту моделі професійної підготовки фахівця туристичної галузі, ми виходили із загального визначення В.Штоффа, згідно з яким під моделлю «слід розуміти таку розумово реалізовану систему, яка, відображаючи та відтворюючи об'єкт дослідження, здатна змінити його так, щоб її вивчення дало нам нову інформацію про цей об'єкт» [7].

Велике значення для удосконалення підготовки фахівців для сфери туризму в нових умовах розвитку галузі мають виявлення та розкриття переваг неперервної освіти: у навчальних закладах туристського спрямування головним завданням є підготовка висококваліфікованого, компетентного на ринку праці фахівця галузі туризму, розвиток культурної, освіченої особистості, здатної до професійної діяльності.

При проектуванні змісту моделі професійної підготовки фахівця туристичної галузі слід враховувати такі особливості:

модель містить особистісно-орієнтований, професійний, культурологічний компоненти, спрямовані на всебічний розвиток особистості та ефективність професійної діяльності;

професійні, культуротворчі і особистісні якості спеціаліста туристської індустрії визначають його спроможність працювати, виконувати культурологічну

функцію і повинні інтегровано й симетрично поєднуватися. Це можна реалізувати, якщо навчальні курси об'єднати в блоки та інтегровані курси. При цьому в кожному структурну одиницю включити вимоги до обсягу знань, умінь, навичок, творчих здібностей, соціальних здібностей особистості, що орієнтують її на здійснення конкретної професійної функції;

модель має прогностичний характер, що означає врахування не тільки сучасних, а й майбутніх потреб суспільства, передбачати нові можливі перспективні вимоги до підготовки спеціалістів туристської індустрії;

структура моделі змісту освіти має бути гнучкою, з варіативними відкритими елементами, що вільно обираються, тобто така модель повинна мати динамічну систему. Забезпечити останнє можна за умови надання моделі кількох рівнів, що дасть можливість постійно оновлювати зміст освіти, залежно від змін у суспільстві, науці, техніці, відбирати ефективні технології навчання;

діагностичність моделі як можливість оцінити якість змісту освіти спеціалістів туристської індустрії на всіх етапах її побудови і функціонування.

Також модель професійної підготовки фахівця туристської галузі залежить насамперед від структурування змісту освіти. Адже на кожному новому етапі свого розвитку суспільство висувало нові вимоги до підготовки фахівців для різних галузей. У цьому контексті концепція змісту туристської освіти базується на врахуванні положень щодо педагогічно адаптованого соціального та туристського досвіду [8].

У формуванні змісту освіти важливе значення має врахування потреб і вимог до особистісного розвитку фахівця сфери туризму, його здібностей, обдаровань, інтересів. З цією метою у змісті туристської освіти передбачено, поряд з обов'язковими, дисципліни для вільного вибору. Особливістю формування змісту навчання кадрів для сфери туризму є їх орієнтація на світовий досвід теоретичної і практичної професійної підготовки, формування ієрархічного рівня туристської діяльності відповідно до рівнів зайнятості в сфері туризму.

Обґрунтовуючи інноваційні підходи до туристської освіти, доцільно враховувати входження до системи туристичних зв'язків, постійно аналізувати зміни, що відбуваються в туристській практиці, рівень готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності, адаптації до нових ситуацій на туристському ринку.

Основним результатом цієї практики є розвиток професійної зрілості фахівця та здатності до адаптації в різних практичних ситуаціях [4].

Професійна підготовка фахівців туризму повинна здійснюватися з урахуваннями нових технологій та їх впровадження в освіту. Пріоритетність комп'ютерної освіченості полягає і в тому, що за допомогою комп'ютерно-інформаційних мереж можна здійснювати дистанційне навчання, створювати «віртуальні мандрівки», керувати освітнім процесом студентів та інше.

Враховуючи вищесказане, можна визначити основні принципи, на яких ґрунтується система підготовки фахівців:

неперервність і ступеневість освіти. Цей принцип зумовлює диференціацію навчання спеціалістів, багаторівневу підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації;

випереджувальний характер навчання. Цей принцип забезпечується постійним оновленням змісту освіти, його корегуванням, відповідно до досягнень світової та вітчизняної науки, практики організації туризму та потреб економіки країни;

поєднання теорії і практики, що забезпечується на всіх рівнях підготовки фахівців галузі, шляхом впровадження індивідуальної моделі навчання;

формування загальнолюдських цінностей. Фахівець туристичної галузі має бути чесним, коректним, обов'язковим перед клієнтом, надійним у співпраці, сумлінним, інтелігентним, висококультурним. Ці та інші якості формуються в ході реалізації вимог навчально-виховного процесу.

Враховуючи міжнародний та вітчизняний досвід підготовки фахівців для туристичної галузі, передбачається забезпечення фахівця з туризму соціальними, гуманітарними, культурологічними, історичними, правовими, естетичними, рекреаційними, екологічними та іншими системами знань, володіння двома-трьома іноземними мовами, сучасними комп'ютерними інформаційними технологіями тощо.

Тобто модель фахівця в галузі туризму повинна мати такі здібності та професійні якості: комунікативність, сучасний гуманістично-науковий світогляд, професіоналізм, економічна культура, інноваційне мислення, екологічна культура, психолого-педагогічну майстерність.

Узагальнюючи, підкреслимо, що при проектуванні змісту моделі професійної підготовки фахівця туристичної галузі слід враховувати теоретико-методологічні проблеми розвитку туризму і туристської освіти, зарубіжний досвід туристської освіти, відбір і структурування змісту навчання фахівців для сфери туризму, теоретичні і методичні засади стандартизації в системі туристської освіти, а також особливості організації навчально-виховного процесу в умовах навчально-виробничого комплексу. Тому проектування змісту моделі професійної підготовки фахівця туристичної галузі не є проблематичним, головне, щоб вітчизняний туризм був пристосованим до його втілення. Але ситуація ускладнюється ще й тим, що в Україні спостерігається великий розрив між законопроектами з туризму, урядовими рішеннями і практичним станом справ у сфері туристської освіти.

Література

1. Підготовка кадрів для туристичної галузі: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_history/fedorchenko65.htm.
2. Александрова А.Ю. Международный туризм: Учебник / А.Ю.Александрова. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 470 с.
3. Килимистий С.М. Анімація в туризмі: Навчальний посібник / С.М.Килимистий. – К.: Вид-во ФПУ, 2007. – 188 с.
4. Досвід підготовки майбутніх фахівців туристичної сфери в Україні та світі: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/cherniy-gv-dosvid-pidgotovki-maybutnih-fahivtsiv-turistichnoyi-sferi-v-ukrayini-ta-sviti/>.
5. Добрянський І. Вища освіта України: європейський вимір (аспект доступності) / І.Добрянський // Рідна школа. – 2005. – № 9-10. – С.12-16.
6. Теоретико-методологічні проблеми розвитку туризму і туристської освіти: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiev-diplom.com/106-suchasna-sistema-turistichnoyi-osviti-v-ukrayini.html>.
7. Штофф В.А. Моделирование и философия: Учебник. / В.А. Штофф. – М.-Л.: Наука, 1966. – 304 с.
8. Практическое использование адаптивных моделей в туризме: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://tourlib.net/statti_tourism/demin.htm.

EXAMINATION OF FUNDAMENTAL DISCIPLINE “HUMAN ANATOMY” TEACHING AT MEDICAL UNIVERSITY

Zhurabekova G.¹, Gizatulina A.², Balmagambetova A.³
West Kazakhstan Marat Ospanov State Medical University Kazakhstan,
Aktobe, Kazakh Republic
¹gzhurabekova@gmail.com, ^{2,3}zkgmu@yandex.ru

In connection with Bolognese convention, reforming of Kazakhstan medical education continentally has changed awareness, opinions and medical subjects' approaches at Higher education. In this perspective it's essentially to revise and work out new differential teaching approaches of fundamental subject and specifically «Human anatomy» discipline.

The teaching of anatomy to medical students has undergone major changes over the past 2 decades. New anatomy curricula have been established in addition to the traditional regional lecture-based approach, with problem-based learning (PBL), system-based and integrated clinical curricula emerging on the academic landscape (Drake RL., Dangerfield P, Bradley P, Gibbs P.).

Researchers have distinguished 2 different approaches to learning as deep approaches and surface approaches (Ramsden P.). Surface approaches to learning (e.g. memorisation) are associated with an intention to memorise facts and information, and recite them back in response to questions. The deep approach is characterised by an attempt to understand the information, by seeking a structure within the material and manipulating the information to make sense of it in relation to what is known of the subject matter.

Anatomy is a discipline with its own language to describe the organization and structures of the body, and requires considerable intellectual effort to identify the various structures and their internal organization, as well as their relationships with other structures of the body. It may be one discipline area where the distinctions between deep and surface learning strategies are blurred (Priti Pandey¹ & Craig Zimitat²).

Actually, in condition of different curricula, having experience in teaching “Human anatomy” discipline the anonymous questionnaire result has been analyzed.

This questionnaire has been conducted among third-year-course students by means of superficial and careful approaches in performance score of teaching “Human anatomy”. Each curriculum has showed its results, which have been taken into account in further teaching discipline modernization.

In fact, 112 third-year-course students-volunteers of “General Medicine” Faculty have taken part in questionnaire. The polls have been devised by analogy with such works as Tudor I. Chinnah, Sam Regan De Bere & Tracey Collet (Universities of Exeter and Plymouth, UK), K.Hinduja. R.Samuel, S.Mitchell (Stepping Hill Hospital, Manchester Royal infirmary, North West Deanery).

The evaluation of knowledge has been carried out on two large Anatomy branches as “Respiratory system” and “Cardiovascular system”. The questions have been devised for finding out the superficial and careful approaches in teaching, students' faculties for further practice in clinical disciplines, testing students' logic in terms of anatomy knowledge, etc.

As a result, research findings have showed us that written testing form doesn't give good results while conducting “Human anatomy” discipline.

The superficial approaches of teaching generally have led only to memorizing facts without sound knowledge. The active implementation of logic elaboration

approaches, reinforcement of learning by means of practical skills has given the strongest results.

The obtained results motivate to subsequent teaching methods perfection, strengthening careful approaches of teaching. This kind of analysis of teaching is reasonable for using at different faculties.